

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου
Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

Ελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία

Μεταπτυχιακή Διατριβή

Το φύλο και η ηλικία ως παράγοντες διαμόρφωσης
της γλώσσας των εφήβων

Χρυσταλλένη Ματσικάρη

Επιβλέπουσα καθηγήτρια

Δρ. Δήμητρα Μελισσαροπούλου

Δεκέμβριος 2019

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου
Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

Ελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία

Μεταπτυχιακή Διατριβή

Το φύλο και η ηλικία ως παράγοντες διαμόρφωσης
της γλώσσας των εφήβων

Χρυσταλλένη Ματσικάρη

Επιβλέπουσα καθηγήτρια

Δρ. Δήμητρα Μελισσαροπούλου

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση
των απαιτήσεων για απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών
στο πρόγραμμα *Ελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία*
από τη Σχολή Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών
του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Δεκέμβριος 2019

Περίληψη

Στόχος της συγκεκριμένης εργασίας είναι η διερεύνηση των παραγόντων φύλο και ηλικία, ως βασικών παραγόντων διαμόρφωσης της γλώσσας των εφήβων στην κοινωνία της Κύπρου. Μέσα από τη μελέτη της υπάρχουσας σχετικής βιβλιογραφίας αλλά και την έρευνα που διεξήχθη σε συγκεκριμένο μαθητικό πληθυσμό, σκοπός μου ήταν να αναδειχθεί η γλωσσική ποικιλία των νέων και το κατά πόσο η ποικιλία αυτή επηρεάζεται από την ηλικία ή το φύλο των χρηστών της. Από τη μια η ενασχόληση μου με μαθητές γυμνασίου, ηλικίας 12-15, η παρατήρησή τους τόσο σε ώρα διδασκαλίας σε κάποια σχολική αίθουσα, όσο και σε ώρα διαλείμματος στη σχολική αυλή και από την άλλη ο λόγος που γίνεται τα τελευταία χρόνια για τη γλώσσα των εφήβων υπήρξαν τα βασικά κίνητρα για την εκπόνηση της εργασίας,

Για τον σκοπό αυτό δόθηκαν στοχευμένα 26 ερωτηματολόγια σε 13 μαθητές της Α΄ γυμνασίου και 13 μαθητές της Γ΄ λυκείου. Παράλληλα λήφθηκαν και 5 συνεντεύξεις από μαθητές της Γ΄ γυμνασίου, όλοι/ες φυσικοί/ές ομιλητές/τριες της Κυπριακής Διαλέκτου. Τα δεδομένα που συγκεντρώθηκαν, έτυχαν κοινωνιογλωσσικής επεξεργασίας στη βάση των μεταβλητών του φύλου και της ηλικίας και έδειξαν ότι οι μαθητές ανεξαρτήτως ηλικίας και φύλου, χρησιμοποιούν ένα συγκεκριμένο λεξιλόγιο στην καθημερινή τους επικοινωνία, μόνο όμως μέσα στο πλαίσιο της ομάδας συνομηλίκων, στις ιδιωτικές και προσωπικές τους στιγμές. Πολύ συχνά έχουν την τάση να προβαίνουν σε ανασηματοδότηση και να δίνουν στις λέξεις καινούργιες έννοιες. Στον καθημερινό τους λόγο χυδαιολογούν με μεγάλη ευκολία και χωρίς κανέναν ενδοιασμό. Τα Greeklish είναι βασικό χαρακτηριστικό της γραπτής έκφρασης των νέων. Τα κορίτσια κυρίως εμφανίζονται πιο τολμηρά και απελευθερωμένα από τα αγόρια και εκφράζονται με μεγαλύτερη φαντασία και δημιουργικότητα. Παράλληλα ο δανεισμός λέξεων από ξένες γλώσσες και κυρίως τα αγγλικά είναι ξεκάθαρος όπως και η προσήλωση των νέων στην τοπική κυπριακή διάλεκτο με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένα μωσαϊκό λόγου έκφρασης, αποτελούμενο από αγγλικές λέξεις τροποποιημένες και προσαρμοσμένες στην ελληνική γλώσσα, λέξεις της κυπριακής διαλέκτου και λέξεις που εκφράζουν αποκλειστικά τους ίδιους.

Summary

This work investigates gender and age as key factors in the formation of “youth language” in Cypriot society. Evaluating the results of the existing bibliography I carried out a research in a certain group of the students’ community with the aim to highlight the linguistic variety of young Cypriots and the extent to which it is affected by the age or the gender of users.

The main motivation for the conduction of this particular research was, on the one hand my engagement with 12-15 years old students at a Gymnasium and their observation both in classroom lessons and in the school yard during school breaks, while, on the other hand the continuing discussion on youth language.

To this end, 26 targeted questionnaires were given to 13 students of the first class of gymnasium and 13 students of the third class of lyceum. At the same time, 5 interviews were conducted in students of the third class of gymnasium, all of them speakers of the Cypriot dialect.

The data gathered were subject to quantitative analysis using as variables gender (boy/girl) and age (gymnasium/lyceum student). Data show that students regardless of age and gender, use a specific vocabulary in their daily communication but only within the same age group in their private and personal moments. They often tend to change the semantics of words and give them new meanings. In their everyday conversation they slang with great easiness and without any hesitation. Greeklish is also treated as a key feature of young people written expression. Girls generally appear more bold and liberated than boys and they express themselves with greater imagination and creativity. At the same time, loanword borrowing (mainly from English), is as clear as the attachment of young people to the local Cypriot dialect, resulting in the creation of a mosaic of expressions, consisting of English words modified and adapted to Greek, Cypriot words and especially new words express themselves exclusively.

Ευχαριστίες

Με την παρουσία των κατάλληλων συνοδοιπόρων και συμπαραστατών κατάφερα να ολοκληρώσω την συγκεκριμένη εργασία.

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσά μου, Δρα.Δήμητρα Μελισσαροπούλου για την καθοριστική βοήθεια και ακαδημαϊκή καθοδήγηση όπως και την εμπιστοσύνη που έδειξε στο πρόσωπό μου καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης αυτής της διατριβής.

Μεγάλη ευγνωμοσύνη οφείλω παράλληλα και σε όλους του «αφανείς ήρωες» που συνεργάστηκαν και διευκόλυναν την πραγματοποίηση της παρούσας μελέτης.

Τέλος, ευχαριστώ την οικογένειά μου η οποία με «ανέχτηκε» όλα αυτά τα χρόνια και με στήριξε για να πραγματοποιήσω το όνειρό μου.

Περιεχόμενα

1	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Εισαγωγή	1
1.1	Παράγοντες γλωσσικής διαμόρφωσης	1
1.2	Η γλώσσα των νέων	3
1.2.1	Χαρακτηριστικά της γλώσσας των νέων	5
2	Κεφάλαιο 2: Βιβλιογραφική ανασκόπηση	9
2.1	Η διαμόρφωση της γλώσσας με βάση την ηλικία	9
2.2	Η διαμόρφωση της γλώσσας με βάση το κοινωνικό φύλο	11
2.2.1	Θεωρητικές προσεγγίσεις : γλώσσα και φύλο	12
2.3	Η οικογένεια, το σχολείο, οι ομάδες συνομηλίκων: βασικοί παράγοντες γλωσσικής διαφοροποίησης των δύο φύλων	15
2.3.1	Ο ρόλος της οικογένειας	15
2.3.2	Ο ρόλος του σχολείου	16
2.3.3	Επίδραση από ομάδες συνομηλίκων	18
2.4	Η γλωσσική πραγματικότητα των νέων της Κύπρου	18
2.4.1	Το ιδίωμα των νέων της Κύπρου	20
2.5	Αντιδράσεις για τη γλώσσα των νέων	22
2.6	Ερευνητικά ερωτήματα και υποθέσεις της εργασίας	24
3	Κεφάλαιο 3: Μεθοδολογία	25
3.1	Μεθοδολογία της έρευνας	25
3.2	Εργαλεία – Διαδικασία – Δείγμα	26
3.3	Περιορισμοί της έρευνας	30
4	Κεφάλαιο 4: Αποτελέσματα της έρευνας	31
4.1	Ανάλυση α΄ μέρους ερωτηματολογίου: «Η χρήση της καθομιλούμενης γλώσσας»	31
4.2	Ανάλυση β΄ μέρους ερωτηματολογίου: «ομοιότητες και διαφορές στη χρήση του λόγου ανάμεσα στα δύο φύλα και στις ηλικίες»	39
4.3	Ανάλυση γ΄ μέρους ερωτηματολογίου: «Αποκλίσεις και ομοιότητες στον βαθμό κατανόησης κειμένων με βάση την ηλικία»	63

5	Κεφάλαιο 5: Συμπεράσματα	72
	Παραρτήματα	81
A	Ερωτηματολόγιο	81
B	Γραφικές Παραστάσεις	87
B.1	Μέρος Α	87
B.1.1	Μέρος Γ	90
	Βιβλιογραφία	92

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγή

1.1 Παράγοντες γλωσσικής διαμόρφωσης

Η γλώσσα δεν αποτελεί ένα ερμητικά κλειστό σύστημα, δεν είναι ομοιόμορφη κι ομοιογενής αλλά διαφοροποιείται με την πάροδο του χρόνου, του γεωγραφικού και κοινωνικού χώρου, διαπροσωπικά και από περίσταση σε περίσταση χωρίς ωστόσο να χάνει την ενότητά της σύμφωνα με τους Παϊζη και Καβουκόπουλο (2001). Σύμφωνα με τους ίδιους μελετητές, η γλώσσα και κάθε φυσική αλλαγή των γλωσσών επιβάλλεται να γίνεται αντικείμενο μελέτης και έρευνας με τον τρόπο ακριβώς που μιλιέται πραγματικά, μέσα στο κοινωνικό της περιβάλλον. Κατά την Φραγκουδάκη (1987: 30-31) η συνεχής αλλαγή των γλωσσικών στοιχείων οφείλεται στην ίδια τη χρήση της γλώσσας, έτσι ώστε κάθε απόκλιση από την κάθε φορά δοσμένη γλωσσική τάξη όχι μόνο δεν είναι ανωμαλία, αλλά είναι φυσικό χαρακτηριστικό και συστατικό της ζωής των γλωσσών. Οι γλωσσικές αλλαγές όμως, οφείλονται όχι μόνο στη μεταβολή που προκαλεί η χρήση της γλώσσας με τον χρόνο, αλλά και σε καθαρά εξωγλωσσικές και κοινωνικές παραμέτρους. Οι Παϊζη και Καβουκόπουλος (2001) αναφέρουν ότι μία βασική παράμετρος, η οποία σχετίζεται με τις διαφορές στη γλωσσική συμπεριφορά των ομιλητών, είναι η διαφορετική γεωγραφική, κοινωνική και ταξική τους ταυτότητα. Η γεωγραφική καταγωγή ενός ομιλητή παίζει σημαντικό ρόλο, καθώς σε διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές της ίδιας χώρας μιλιούνται διαφορετικές διάλεκτοι ή ιδιώματα της ίδιας εθνικής γλώσσας.¹ Η ηλικία καθώς και το φύλο των

---

¹ Οι γεωγραφικές γλωσσικές ποικιλίες ονομάζονται διάλεκτοι ή τοπικά ιδιώματα (Τριανταφυλλίδης 1993,62-68). Ο όρος διάλεκτος σύμφωνα με το λεξικό του Μπαμπινιώτη αναφέρεται σε γλωσσικές ποικιλίες διαφοροποιημένες από την επίσημη μορφή γλώσσας σε στοιχεία φωνολογίας, γραμματικής και λεξιλογίου, ενώ ο όρος τοπικό ιδίωμα χρησιμοποιείται για να δηλώσει μια γεωγραφική ποικιλία της κοινής γλώσσας που μιλιέται σε συγκεκριμένο τόπο. Ο βαθμός της διαφοροποίησης εξαρτάται από ποικίλους παράγοντες, όπως για παράδειγμα η γεωγραφική απόσταση ή η γεωφυσική απομόνωση του

ομιλητών, η κοινωνική μόρφωση και θέση, το επάγγελμα αποτελούν βασικούς παράγοντες κοινωνιογλωσσικής διαφοροποίησης. Η κοινωνική θέση ενός ατόμου είναι ο σπουδαιότερος παράγοντας ομαδοποίησης και πολύ συχνά σχετίζεται και με την ηλικία μιας συγκεκριμένης ομάδας. Οι ομιλητές που ανήκουν σε μια ομάδα ² (λ.χ. οι νέοι) χρησιμοποιούν ιδιαίτερα γλωσσικά στοιχεία, με αποτέλεσμα να διαφοροποιούνται από ομιλητές που δεν είναι μέλη της ίδιας ομάδας. Μέσω της γλώσσας μπορούμε να αναγνωρίσουμε ομάδες με κοινά ενδιαφέροντα και ασχολίες, όπως π.χ., οι οπαδοί κάποιας ποδοσφαιρικής ομάδας, οι ιδεολόγοι ενός κόμματος ή μιας πολιτικής τάσης, οι στρατιώτες, αυτοπροσδιορίζοντας έτσι και την ταυτότητα της ομάδας. Ο κάθε ομιλητής παράλληλα είναι σε θέση να διαφοροποιηθεί και να δημιουργήσει τον δικό του γλωσσικό κώδικα έχοντας την ευχέρεια να επιλέγει μεταξύ των διάφορων γλωσσικών στοιχείων, υπακούοντας παράλληλα και σε κανόνες γλωσσικούς, κοινωνικούς αλλά και σε διάφορα εξωγλωσσικά δεδομένα (Φραγκουδάκη, 1987: 47) και αντίστοιχα να διαμορφώνει μια νέα μορφή γλώσσας που χρησιμοποιείται αποκλειστικά από μια συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα, στην παρούσα εργασία τους νέους, κάνοντας έτσι λόγο για τη γλώσσα των νέων. Ο Ανδρουτσόπουλος (2001: 108) ισχυρίζεται για τη γλώσσα των νέων τα εξής: *«Αν και μιλάμε για γλώσσα, στην πραγματικότητα δεν αποτελεί γλώσσα με την αυστηρή έννοια του αυτοτελούς γλωσσικού συστήματος αλλά πρόκειται για μια «κοινωνιόλεκτο», έναν τρόπο ομιλίας με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά λεξιλογικά, πραγματολογικά και εμφανίζεται υπό ορισμένες συνθήκες επικοινωνίας και αποτελεί μέρος της γλωσσικής συνείδησης της συγκεκριμένης ομάδας».*

1.2 Η γλώσσα των νέων

Εύλογα ερωτήματα που εγείρονται γύρω από το θέμα της γλώσσα των νέων θα μπορούσαν να είναι τα εξής: τι σημαίνει γλώσσα των νέων και από ποιους ακριβώς χρησιμοποιείται; Ποια είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της και πώς ακριβώς

τόπου. Ως γνώμονας της γεωγραφικής διαφοροποίησης εκλαμβάνεται συνήθως η κοινή καθομιλουμένη γλώσσα η οποία χρησιμοποιείται, παράλληλα με τις τοπικές, στην επικοινωνία ομιλητών διαφορετικής γεωγραφικής προέλευσης και συνήθως συμπίπτει με την καθιερωμένη ή την επίσημη γλώσσα (Petyt 1980 :25-26).

²Μέσα στο πλαίσιο μιας κοινωνικής ομάδας μπορεί να ανήκει και μια επαγγελματική ομάδα, όπως οι γιατροί, οι εκπαιδευτικοί, οι δικηγόρων, οι δημοσιογράφοι, οι οποίοι, χρησιμοποιούν για τις ανάγκες της επικοινωνίας και εσωτερικής λειτουργίας της ομάδας, ειδικά λεξιλόγια (Τριανταφυλλίδης 1993 : 299-302).

διαμορφώνεται; Ποια εκφραστικά μέσα χρησιμοποιούν οι ομιλητές της για να εκφράσουν καθορισμένες ανάγκες; Ποια η σχέση της με την κοινή καθιερωμένη γλώσσα, εννοώντας την απλή καθημερινή γλώσσα και όχι την πρότυπη γλώσσα η οποία χρησιμοποιείται στους κρατικούς θεσμούς, την εκπαίδευση, τη διοίκηση, και αναγνωρίζεται ως επίσημη γλώσσα του κράτους.

Παράγοντες όπως το φύλο, η ηλικία, η καταγωγή, η κοινωνικοοικονομική προέλευση αλλά και η επίδραση των Μ.Μ.Ε, η εξέλιξη της τεχνολογίας, η επικαιρότητα, το χάσμα γενεών επηρεάζουν τη γλώσσα που θεωρούμε ως κοινή και ευρέως αποδεκτή. Κάθε γενιά διαφοροποιείται από την προηγούμενη και την επόμενη, βάζοντας τη δική της σφραγίδα στη γλώσσα με το να σέβεται τις λέξεις και τους κανόνες στο βαθμό που απαιτεί η επικοινωνία αλλά και να τους παραβιάζει, με απώτερο σκοπό να εκφράσει τη δική της θέση. Τα τελευταία χρόνια η χαρακτηριστικά ιδιαίτερη γλώσσα που χρησιμοποιούν οι νέοι, ως μια παραλλαγή της καθιερωμένης ελληνικής γλώσσας, έχει αναγνωριστεί από γλωσσολόγους και την ευρύτερη κοινωνία ως ένα είδος γλωσσικής ποικιλίας και αποτελεί αντικείμενο έρευνας, συζητήσεων και αντιπαραθέσεων (Ανδρουτσόπουλος – Μακρή, 2010). Πρόκειται για έναν κωδικοποιημένο τρόπο επικοινωνίας των νέων που τους επιτρέπει να διαφέρουν από τους μεγαλύτερους και να ομαδοποιούνται ικανοποιώντας την ανάγκη τους να διαμορφώσουν μια συγκεκριμένη κοινωνική ταυτότητα. Αποτελεί κοινωνικό πλέον φαινόμενο και οφείλεται στην πολιτισμική και κοινωνική ελευθερία που έχουν διεκδικήσει και κερδίσει οι νέοι στις σύγχρονες αναπτυγμένες κοινωνίες αλλά και στην επίδραση αγγλικών και αμερικάνικων αντίστοιχα νεανικών κουλτουρών (Ανδρουτσόπουλος 2006).

Συμφώνα με τον Ανδρουτσόπουλο (2006:2) απαραίτητες προϋποθέσεις για να αναπτυχθεί μια νεανική γλώσσα είναι α) η κοινωνικά θεσμοποιημένη κατηγορία της νεότητας και β) κάποια μορφή νεανικής κουλτούρας και "αυτόνομης" νεανικής επικοινωνίας. Οι νέοι δεν αποτελούν ενιαία και ομοιογενή ομάδα. Διαφοροποιούνται με βάση το φύλο, την ηλικία, την παρέα, τον τόπο διαμονής, τα ενδιαφέροντα, τον τόπο και τρόπο ψυχαγωγίας, τη νοοτροπία, τη σχολική μόρφωση, τη στάση ζωής, την ιδιοσυγκρασία, τα ερεθίσματα, τα διαβάσματα, τις προσωπικές ανάγκες τους, το οικογενειακό πνευματικό, κοινωνικό και οικονομικό υπόβαθρο και διαμορφώνουν διαφορετικά νεανικά ιδιώματα. Είναι μια «κοινωνιόλεκτος», δηλαδή ένας τρόπος ομιλίας με λεξιλογικά, πραγματολογικά και δομικά χαρακτηριστικά η οποία

χρησιμοποιείται υπό ορισμένες συνθήκες επικοινωνίας, έχοντας πάντα σαν βάση την παρέα υποστηρίζει ο Ανδρουτσόπουλος (2006:1).

Η νεανική/εφηβική ηλικία καλύπτει την ηλικία των 13- 20 χρονών και συνοδεύεται από πολλές αλλαγές τόσο στο στάδιο της σωματικής ανάπτυξης όσο και της γνωστικής εξέλιξης. Εντονότερες όμως είναι οι συναισθηματικές καταστάσεις που βιώνουν οι νέοι, τόσο θετικές και ευχάριστες, όσο και αρνητικές και δυσάρεστες. (Μάνου 1982: 69) Η κοινωνική ανάπτυξη και η ανάγκη πιστοποίησης της ταυτότητας του εφήβου προβάλλεται επιτακτική σ' αυτή την ηλικία. Η επιβεβαίωση ή απόρριψη που θα πάρει από τους γύρω του, κυρίως από τους συνομήλικους του, οδηγεί στη βεβαιότητα ή αβεβαιότητα της ταυτότητάς τους (Μπαμπινιώτης 1986 :100-101). Η γλώσσα που χρησιμοποιούν οι νέοι είναι ένας τρόπος να διαμορφώσουν μια δική τους φιλοσοφία ζωής, να ακουστεί η φωνή τους, αλλάζοντας τον κόσμο και κάνοντάς τον ιδανικότερο. Η νεανική αυτή γλωσσική διαφοροποίηση έχει άμεση συνάρτηση με τις έννοιες αλληλεγγύη και ανάγκη δημιουργίας μιας κοινής παρέας με κοινούς συναισθηματικούς δεσμούς, ιδεολογία, στάση αλλά και αντίσταση σε επικρατούσες ομάδες και υπάρχουσες ιδεολογίες (Φραγκουδάκη 1987 :72-74, Μπαμπινιώτης 1994 :262-264). Η γλωσσική χρήση λοιπόν, των νεανικών ιδιωμάτων είναι ένας άμεσος τρόπος κοινωνικού ελέγχου της συμμετοχής στην ομάδα. Όποιος δεν συμμορφώνεται και δεν ακολουθεί τους κανόνες της ομάδας στιγματίζεται ή εξορίζεται από την ομάδα (Ανδρουτσόπουλος – Μακρή, 2010). Η γλώσσα ως κώδικας, όπως και ο τρόπος ένδυσης, μπορεί να λειτουργεί ως εισιτήριο στην ομάδα ή, αντίθετα, να αποτελέσει κριτήριο αποκλεισμού από αυτήν (Andersson & Trudgill 1990:79).

Ο Μπαμπινιώτης (1986 :100) υποστηρίζει πως *«Οι νέοι μεταφέρουν στη γλωσσική τους επικοινωνία τα κύρια χαρακτηριστικά της στάσης τους προς το κοινωνικό, ηθικό και πολιτικοϊδεολογικό κατεστημένο:την αμφισβήτηση, την διαμαρτυρία, την ανυποχώρητη και ασυμβίβαστη αντίθεσή τους προς τις περισσότερες από τις καθιερωμένες συμβατικές αρχές, δομές και θεσμούς. Γι' αυτό τον λόγο η γλώσσα αποτελεί για τους νέους και όργανο αλλά και σκοπός»*. Αναφέρεται στον όρο «κώδικας των νέων» (1986) διευκρινίζοντας ότι δεν πρόκειται για άλλη γλώσσα, ούτε καν συνθηματική, ούτε καν

έναν ενιαίο κώδικα αλλά για μία διαφοροποίηση της κοινής γλώσσας με περισσότερες ή λιγότερες αποκλίσεις στο λεξιλογικό και γραμματικό επίπεδο.³

Σύμφωνα με την Μάρω Κακριδή-Φερράρι (2005 : 114) «είναι η συμβολική λειτουργία των νεανικών ιδιωμάτων και η έκφραση της ταυτότητας που χαρακτηρίζει την ομάδα που ανήκει ο κάθε νέος και νέα, της θέσης της στον ευρύτερο κοινωνικό χώρο, των αντιλήψεων, των αξιών, των στάσεων, των ενδιαφερόντων της και γενικά ολόκληρης της κοσμοθεωρίας της».

1.2.1 Χαρακτηριστικά της γλώσσας των νέων

Ο Ανδρουτσόπουλος (2006 :2) αναφέρει τρεις λόγους, στη βάση των οποίων οι νέοι δημιουργούν τον δικό τους τρόπο έκφρασης, ικανοποιώντας έτσι και την έμφυτη τάση τους να αμφισβητούν και την κοινωνία των μεγάλων.

Ο πρώτος λόγος έχει κοινωνιολογικό κυρίως υπόβαθρο. Κάθε ηλικία έχει ιδιαίτερα γλωσσικά χαρακτηριστικά που αντιστοιχούν σε τυπικές συνθήκες επικοινωνίας. Τα κοινωνικά δίκτυα των νέων είναι στενότερα από αυτά των ενηλίκων, γεγονός που δημιουργεί μεγαλύτερη ανάγκη γλωσσικής υποταγής αλλά και μίμησης της παρέας. Σύμφωνα με τον Ανδρουτσόπουλο (2006) οι νέοι, δικαιολογούνται λόγω του νεαρού της ηλικίας να μην έχουν αναπτύξει ή να αγνοούν ή ακόμα να γνωρίζουν και να αδιαφορούν για τους κανόνες γλωσσικής ευγένειας που απαιτούνται στην ενήλικη ζωή, διαμορφώνοντας τον δικό τους κώδικα, με αποτέλεσμα να διαφοροποιούνται ως ηλικιακή ομάδα. Η Κακριδή (2005) αντίστοιχα αποδέχεται αυτές τις διαφοροποιήσεις στη γλώσσα με βάση την ηλικία, υποστηρίζοντας πως με την πάροδο του χρόνου και την ενηλικίωση του χρήστη τα γλωσσικά στοιχεία και οι εκφραστικοί τρόποι που συνδέονται με συγκεκριμένη ηλικία αποσιωπώνται.⁴ Οι Andersson &Trudgill (1990) υποστηρίζουν πως η γλώσσα των νέων είναι ένα φαινόμενο άκρως φυσιολογικό και παροδικό που παρουσιάζεται κατά την εφηβική και μετεφηβική ηλικία και συνήθως

---

³ Σύμφωνα με την σύγχρονη βιβλιογραφία χρησιμοποιείται ο όρος κοινωνική ποικιλία δηλώνοντας τα στοιχεία της κοινωνικής ταυτότητας των χρηστών .

⁴ Η Κακριδή (2005) αναφέρεται στο φαινόμενο της ηλικιακής διαβάθμισης κατά το οποίο η γλώσσα και ο τρόπος χρήσης της γλώσσας συνάδει με την ηλικία. Κάθε ηλικιακή ομάδα υιοθετεί κάποιες διαφοροποιήσεις στη γλώσσα της, οι οποίες λογικά με το πέρασμα της ομάδας σε άλλη ηλικιακή βαθμίδα εγκαταλείπονται. Αν δεν εγκαταλείπονται και διατηρούνται απο την ομάδα και σε επόμενο ηλικιακό στάδιο, τότε η χρήση αυτής της γλώσσας επεκτείνεται μιλώντας πια για γλωσσική μεταβολή, που αφορά ολόκληρη πλέον την κοινότητα και όχι μια συγκεκριμένη ομάδα χρηστών. Στις μέρες μας τα νεανικά ιδιώματα χρησιμοποιούνται και από άτομα που δεν ανήκουν βιολογικά στην ηλικία των νέων αλλά επιλέγουν να υιοθετήσουν την νεότητα ως τρόπο σκέψης και ζωής (Danesi, 2003).

φθίνει καθώς οι χρήστες του ενηλικιώνονται και υιοθετούν ξανά έναν γλωσσικό συντηρητισμό. Έτσι εξηγείται το ότι η απουσία χρήσης μη πρότυπης κοινωνικά αποδεκτής γλώσσας είναι μεγαλύτερη στη νεότητα από ότι στην ενήλικη ζωή. Οι πρακτικές κυρίως ανάγκες των νέων να χαρακτηρίσουν καθημερινές, κοινωνικές, ζωντανές και επίκαιρες καταστάσεις αλλά και τα βιώματά τους, τους οδηγούν στη μεταβολή της γλώσσας με τη μορφή της λεκτικής διαμαρτυρίας και αμφισβήτησης της καθιερωμένης γλώσσας (Μπαμπινιώτης, 1986 :97-99).

Ο δεύτερος λόγος έχει άμεση σχέση με την ψυχολογία. Στη νεανική ηλικία διαμορφώνεται η προσωπική και κοινωνική ταυτότητα με βασικό χαρακτηριστικό την απόρριψη κοινωνικών αξιών, κατεστημένων τρόπων συμπεριφοράς, αντίδρασης στους ενήλικες και σε όποια μορφή εξουσίας εκπροσωπούν με βαθύτατη ανάγκη τον πειραματισμό και τη διάθεση αλλαγής. Η αλλαγή αυτή μπορεί να έχει τον χαρακτήρα γλωσσικής αλλαγής, με την υιοθέτηση ενός διαφορετικού τρόπου ομιλίας όταν καινοτομικά φαινόμενα εμφανίζονται συχνότερα στην ομιλία των νέων, είτε ως αλλαγή στον τρόπο της εξωτερικής εμφάνισης, ντυσίματος και συμπεριφοράς. Είναι γεγονός, πως στην εφηβική ηλικία δεν έχουν ακόμα διαμορφωθεί οι κανόνες γλωσσικής ευγένειας και συμπεριφοράς (Ανδρουτσόπουλος 2001) με φυσικό επακόλουθο οι νέοι εκτός από το ντύσιμο και τη συμπεριφορά να ακολουθούν και να μιμούνται και τον τρόπο ομιλίας των φίλων. Έτσι, μέσω της χρήσης κοινού λόγου κάνουν ξεκάθαρες τις προθέσεις τους να αμφισβητήσουν από τη μια οτιδήποτε ρυθμισμένο και κοινωνικά αποδεκτό και από την άλλη να συσφίξουν τις σχέσεις τους με την ομάδα.

Τέλος, ο τρίτος λόγος σχετίζεται με το επικοινωνιακό παιχνίδι, σύμφωνα με το οποίο οι νέοι τολμούν περισσότερο, ίσως λόγω ηλικίας, να χρησιμοποιούν λειτουργίες της γλώσσας όπως η εκφραστικότητα, η πρωτοτυπία η φαντασία και το γλωσσικό παιχνίδι περισσότερο από κάθε άλλη ηλικία (Ανδρουτσόπουλος 2006 : 2) διαμορφώνοντας το κατάλληλο γλωσσικό υλικό με σκοπό να εξωτερικεύουν συναισθήματα και προσωπικές εμπειρίες, για την αξιολόγηση καταστάσεων, για τον χαρακτηρισμό προσώπων, για την αναφορά σε προσωπικά ενδιαφέροντα (Androutsopoulos 2005). Μελετώντας τη χρήση της γλώσσας των νέων εντοπίζει κανείς έναν μεγάλο αριθμό από πειράγματα, παρατσούκλια, λογοπαίγνια, περίεργους συνδυασμούς διαφορετικών υφολογικών επιπέδων, π.χ. παράλληλη χρήση επίσημου και ανεπίσημου λόγου με βασικό στόχο το χιούμορ (Ανδρουτσοπουλος, 2001: 109).

Η λεγόμενη «γλώσσα των νέων» αποτελεί κώδικα εξατομικευτικό της ομάδας ηλικίας, γλωσσική παραλλαγή που διαφοροποιεί τους χρήστες της, από τους χρήστες της κοινής ελληνικής, κατασκευάζοντας τη συνοχή της ομάδας. Κάθε νέος όμως έχει διαφορετικό χαρακτήρα, προσωπικά βιώματα και εμπειρίες με αποτέλεσμα η γλώσσα που χρησιμοποιεί να μεταβάλλεται κάποτε λιγότερο και κάποτε περισσότερο. Παράγοντες όπως ο τόπος διαμονής και διαβίωσης, η κοινωνική προέλευση και το μορφωτικό επίπεδο της οικογένειας, η γλώσσα του κοινωνικού περιγύρου, το βιολογικό φύλο, το οποίο θα εξεταστεί σε επόμενη ενότητα, οδηγούν σε διαφοροποιήσεις ακόμα και ανάμεσα στην ίδια τη γλώσσα των νέων. Κοινά όμως αίτια, σύμφωνα με τον Ανδρουτσόπουλο (2001) για την άκριτη υιοθέτηση της νεανικής γλώσσας εκ μέρους των νέων είναι η απουσία οποιασδήποτε μελέτης και επαφής με το βιβλίο σε συνδυασμό με την άκρατη στάση μιμητισμού και ξενομανίας. Το νεανικό λεξιλόγιο βασίζεται κυρίως, στα ακούσματα που έχουν οι νέοι στην καθημερινή τους πραγματικότητα. Λέξεις αυτούσιες ή παραλλαγές λέξεων που προέρχονται από λέξεις της μουσικής, του διαδικτύου, ξενικής προέλευσης, η αργκό των Μ.Μ.Ε, των γηπέδων, αποτελούν πηγές στις γλώσσες των νέων σε συνδυασμό με λέξεις και φράσεις που σχετίζονται με την κουλτούρα και τις εμπειρίες τους.

Η Φραγκουδάκη (1987:72) υποστηρίζει ότι οι αποκλίσεις της γλώσσας των νέων από τη ρυθμισμένη παραλλαγή, οι νεολογισμοί και οι γραμματικές παραβιάσεις εκφράζουν μέσω της γλώσσας τις αλλαγές στις αξίες, τις ιδέες, τους κανόνες επικοινωνίας. Αναφερόμενη στους νέους και τη γλώσσα τους, η Φραγκουδάκη (1987:72-73) δίνει σαν παράδειγμα τη γλώσσα των μορφωμένων νέων, των φοιτητών. Η γλώσσα που χρησιμοποιούν στην επικοινωνία μεταξύ τους χαρακτηρίζεται από παραβιάσεις στους κανόνες τονισμού, δημιουργία σημασιολογικών νεολογισμών, δάνεια τύπων ή εκφράσεων από την αργκό, χρήση τολμηρών λέξεων και ιδιωματισμών, συστηματική χρήση επιστημονικών όρων και αφηρημένων εννοιών. Με όλους αυτούς τους τρόπους, οι νέοι πετυχαίνουν να μεταδώσουν μηνύματα κοινής ταυτότητας και διάκρισης, αλληλεγγύης, άρνησης σεβασμού, κριτικής και αυθάδειας αλλά συγχρόνως αποδεικνύονται γνώστες της επίσημης εθνικής γλώσσας όπως και «εφευρέτες» μιας γλώσσας που δίνει τόσα ριζοσπαστικά νοήματα, χωρίς όμως να παύει να μεταδίδει την κοινωνική τους στάση.

Στόχος της παρούσας εργασίας ήταν η διερεύνηση των παραγόντων φύλο και ηλικία και η διαπίστωση πως οι δύο αυτοί παράγοντες καθορίζουν τη γλωσσική συμπεριφορά

των εφήβων και συντελούν στη γλωσσική τους διαμόρφωση και κατ' επέκταση στην τυχόν γλωσσική διαφοροποίησή τους.

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί επιχειρείται μια σύντομη προσέγγιση των παραγόντων φύλο και ηλικία και του τρόπου με τον οποίο επηρεάζουν αλλά και καθορίζουν τη γλώσσα των νέων, μέσα από μια συνολική αποτίμηση της σχετικής βιβλιογραφίας. Παράλληλα γίνεται αναφορά και στους παράγοντες οικογένεια, σχολείο και ομάδες συνομηλίκων ως καθοριστικών παραγόντων γλωσσικής διαφοροποίησης αγοριών και κοριτσιών. Τέλος επιχειρείται μια σύντομη απόπειρα παρουσίασης της γλώσσας των νέων της Κύπρου και των αντιδράσεων που προκαλεί στους μεγαλύτερους αποσκοπώντας να καταδείξει τη λειτουργικότητα του γλωσσικού κώδικα που χρησιμοποιούν οι νέοι σε διαφορετικές επικοινωνιακές συνθήκες. Στο 3^ο κεφάλαιο παρουσιάζεται η μεθοδολογία της έρευνας. Στο 4^ο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας τα οποία σχολιάζονται στο 5^ο κεφάλαιο οδηγώντας σε συγκεκριμένα συμπεράσματα. Η εργασία ολοκληρώνεται με το παράρτημα και τη βιβλιογραφία.

Κεφάλαιο 2

Βιβλιογραφική ανασκόπηση

2.1 Η διαμόρφωση της γλώσσας με βάση την ηλικία

Η ηλικία αποτελεί έναν από τους βασικούς παράγοντες που μεταβάλλουν και διαμορφώνουν τη γλώσσα καθορίζοντας την κοινωνική ταυτότητα των ομιλητών. Στον ηλικιακό άξονα διαπιστώνεται ότι η επίδραση της ομάδας των συνομήλικων αποτελεί καθοριστικό παράγοντα γλωσσικής διαφοροποίησης. Ο νέος νιώθει την ανάγκη να αποδεσμευτεί από την επίδραση του οικογενειακού περιβάλλοντος και αναπτύσσει δικούς του τρόπους έκφρασης και γλωσσικής δημιουργίας. (Παΐζη – Καβουκόπουλος, 2001).

Η Κακριδή-Φερράρι (2005 :110) αναφέρει ενδεικτικά το φαινόμενο της ηλικιακής διαβάθμισης, όπου συγκεκριμένα γλωσσικά στοιχεία ή εκφραστικοί τρόποι συνδέονται με συγκεκριμένες ηλικιακές ομάδες είτε λόγω εξελικτικών, είτε λόγω ψυχοκοινωνικών παραγόντων. Τα στοιχεία αυτά εγκαταλείπονται όσο το άτομο ενηλικιώνεται. Πρόκειται λοιπόν, για ένα πρόσκαιρο και παροδικό φαινόμενο, το οποίο εμφανίζεται απόλυτα φυσιολογικά και χαρακτηρίζει κυρίως την εφηβική ηλικία, αλλά με την πάροδο του χρόνου η χρήση του φθίνει αφού τα άτομα ενηλικιώνονται και καθώς μεγαλώνουν οδηγούνται πλέον σε πιο ασφαλείς γλωσσικές επιλογές, αγγίζοντας τα όρια του γλωσσικού συντηρητισμού (Andersson & Trudgill 1990). Αν αντίθετα, τα στοιχεία αυτά παραμένουν και στα επόμενα ηλικιακά στάδια τότε μιλάμε για γλωσσική μεταβολή. Η γλωσσική μεταβολή αρχίζει συνήθως από μια συγκεκριμένη κοινωνική

ομάδα και από αυτήν διαδίδεται και σε άλλες κοινωνικές ομάδες, ώσπου τελικά γενικεύεται και επικρατεί και στις επόμενες γενιές. Όταν, λοιπόν, μια ομάδα υιοθετεί κάποια διαφοροποίηση στη γλώσσα της και τη διατηρεί και στα επόμενα ηλικιακά στάδια τότε σημαίνει πως επέρχεται μια γλωσσική μεταβολή και δημιουργούνται νέοι τρόποι χρήσης της γλώσσας αφού επεκτείνεται η χρήση της. Η κατεξοχήν ηλικιακή ομάδα που χαρακτηρίζεται από μια βαθύτερη ανάγκη γλωσσικής και όχι μόνο διαφοροποίησης αλλά και διαμόρφωσης γλωσσικών καινοτόμων χαρακτηριστικών, είναι η εφηβεία. Τα τελευταία όμως χρόνια η εξέλιξη της τεχνολογίας, η επιβολή των ΜΜΕ και των παγκόσμιων καταναλωτικών προτύπων έχουν αναδιαμορφώσει την κοινωνική κατηγορία της νεότητας. Η νεότητα δεν αποτελεί πλέον μια ηλικιακή βαθμίδα αλλά είναι παράλληλα και ένας τρόπος ζωής ή ακόμα ένα συναίσθημα. Σύμφωνα με τον Danesi (2003) και το σύνδρομο της αιώνιας νεότητας όλο και περισσότερα άτομα από όλες τις ηλικιακές βαθμίδες ασπάζονται χαρακτηριστικά από τον νεανικό τρόπο ομιλίας, αν και βιολογικά δεν ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα των νέων, με σκοπό να δημιουργήσουν μια νεανική ταυτότητα για τον εαυτό τους.

Κατά τον Ανδρουτσόπουλο (1998:44-45) τρία είναι τα βασικά επίπεδα διαφοροποίησης της γλώσσας των νέων από την κοινή γλώσσα. Α) Το πρώτο στάδιο σχετίζεται με την τάση, ή μάλλον καλύτερα την ανάγκη των νέων να εντάσσουν και να χρησιμοποιούν στη γλώσσα τους στοιχεία κοινωνικά στιγματισμένα ή καινοτομικά, προκαλώντας με αυτό τον τρόπο ποικίλες αντιδράσεις. Η γλώσσα του διαδικτύου, της ανταλλαγής μηνυμάτων, των email, των ομαδικών chat, των blog ή ακόμα και της slang ⁵ως κοινωνικής γλωσσικής ποικιλίας αποτελούν γόνιμες πηγές έμπνευσης για τα γλωσσικά ιδιώματα των νέων.

Β) Στο δεύτερο στάδιο περιλαμβάνονται γλωσσικά στοιχεία και γλωσσικοί μηχανισμοί που προσδίδουν μια ιδιαιτερότητα στα γλωσσικά εφηβικά ιδιώματα με τα οποία οι έφηβοι εκφράζουν ελεύθερα τις αντιλήψεις, τις ιδέες, τις αξίες, τα ενδιαφέροντά τους, τη δική τους θέση στην κοινωνία αλλά και παράλληλα διαχωρίζοντας τη θέση τους από

---

⁵ Με τον όρο slang εννοείται ένας ιδιαίτερος τρόπος χρήσης της γλώσσας που αποκλίνει από την κοινώς αποδεκτή γλώσσα στο λεξιλόγιο και τη σύνταξη και περιλαμβάνει λέξεις που θεωρούνται ακατάλληλες να χρησιμοποιούνται στον κοινωνικά αποδεκτό λόγο (Μπαμπινιώτης 2002) .

Κλασικό παράδειγμα χρήσης λέξης slang είναι η χρήση της λέξης «μαλάκας». Λέξη που ανήκει στο περιθώριο, κοινωνικά στιγματισμένη, θεωρείται βρισιά αλλά συγχρόνως συνδέεται με τα νεανικά ιδιώματα. Χρησιμοποιείται κυρίως ως προσφώνηση μεταξύ των νέων και μαρτυρεί σχέση οικειότητας. Τα τελευταία χρόνια αποτελεί και μέρος του τρόπου ομιλίας όχι μόνο των νέων αλλά όλων σχεδόν των ηλικιακών βαθμίδων.

αυτήν. Απορρίπτοντας τον κατεστημένο τρόπο ομιλίας, υπερβαίνοντας τα γλωσσικά όρια, δημιουργούν κάτι δικό τους, πρωτότυπο και ξεχωριστό. Όπως αναφέρει ο Γιάννης Βελούδης (2007: 77-79) ο χαρακτήρας της γλώσσας των νέων είναι συνθηματικός και λειτουργεί ως γλωσσική ταυτότητα και παράγοντας αλληλεγγύης, δίνοντας έτσι το αίσθημα της ενότητας και της υπεροχής. Ενδεικτικά τέτοια στοιχεία είναι οι σημασιολογικοί νεολογισμοί με αλλαγή της σημασίας των λέξεων και φράσεων, δανεισμός στοιχείων από την αγγλική κυρίως γλώσσα, τα οποία χρησιμοποιούνται αυτούσια, ή προσαρμόζονται ή συντίθενται δημιουργικά με τα ελληνικά στοιχεία. Στο επίπεδο αυτό φαίνεται και η καλή γνώση των γραμματικών και συντακτικών μηχανισμών της ελληνικής γλώσσας αλλά και η ικανότητα παραγωγής νέων ιδιωματικών εκφράσεων, αφού καταφέρνουν να δημιουργήσουν νέα λεξήματα ή νέες ιδιωματικές φράσεις με την αξιοποίηση υπαρχόντων στην ελληνική συντακτικών και παραγωγικών μηχανισμών.

Ο Γιάννης Βελούδης στο άρθρο του «Άνισες εξισώσεις: Η γλώσσα των νέων» (2007: 80-81) υποστηρίζει πως *«επιβάλλεται να αναγνωριστεί η γλωσσική δημιουργικότητα των νέων, για να φανεί η προσήλωσή τους σε κανονικότητες που χαρακτηρίζουν τη γλώσσα μας, αλλά και τις γλώσσες γενικά»*.

Γ) Στο τρίτο στάδιο κατατάσσονται στοιχεία που σχετίζονται με τη συνομιλιακή διεπίδραση με νέους γλωσσικούς τρόπους και τη χρήση γλωσσικού υλικού, κυρίως από την αγγλική γλώσσα, όπως αυτό προκύπτει από διαφημίσεις, τραγούδια, τηλεοπτικές σειρές, ταινίες, περιοδικά και όχι όπως αυτά διδάσκονται στα σχολικά βιβλία. Κατά τον Ανδρουτσόπουλο (1997:565, 1998 :51) η παρουσία ξένων λέξεων όχι μόνο από την αγγλική αλλά και από άλλες γλώσσες έχει σχέση με την τάση «εξωτικοποίησης» του νεανικού λεξιλογίου, κάνοντας πλέον λόγο για διεθνή χαρακτήρα νεανικής κουλτούρας και υπέρβαση των στενών εθνικών γλωσσικών συνόρων.

2.2 Η διαμόρφωση της γλώσσας με βάση το κοινωνικό φύλο

Όπως όλες οι κοινωνικές μεταβλητές, η ηλικία, η κοινωνική τάξη, οι διαφορετικές πτυχές της ταυτότητας του ατόμου, έτσι και το φύλο δεν αποτελεί στατική κατηγορία

που βρίσκεται σε ισόμορφη σχέση με τις γλωσσικές επιλογές, αλλά δυναμική διαδικασία η οποία πραγματώνεται και ανακατασκευάζεται μέσω του λόγου. (Γεωργακοπούλου 2002: 65). Άρα ο συσχετισμός ανάμεσα σε φύλο και γλώσσα είναι αυταπόδεικτος και δεν περιορίζεται απλά σε μεμονωμένους γλωσσικούς τύπους, εντοπίζεται σε τάσεις ή προτιμήσεις χρήσης επικοινωνιακών στρατηγικών. Τα δύο φύλα διακρίνονται γλωσσικά με βάση το λεξιλόγιο που χρησιμοποιούν και τον τρόπο χρήσης του. Ο Μπασλής (2000:109-110) αναφέρει πως στη γλώσσα προσδίδονται χαρακτηριστικά ανδρισμού και θηλυπρέπειας αντίστοιχα, με βάση τις γλωσσικές επιλογές του κάθε φύλου. Ακολουθεί μία σύντομη προσέγγιση στη σχέση της γλώσσας με το φύλο, μέσα από την παρουσίαση κάποιων θεωρητικών ερευνών.

2.2.1 Θεωρητικές προσεγγίσεις: γλώσσα και φύλο

Η σχέση γλωσσικής έκφρασης και φύλου έχει απασχολήσει εκτενώς τον τομέα της κοινωνιογλωσσολογίας από τη δεκαετία του '70 και εξής, ως απόρροια της εμφάνισης του φεμινιστικού κινήματος και συνακόλουθων σπουδών σχετικά με το φύλο. Με τον όρο φύλο σύμφωνα με την Παυλίδου (2002:39) *«εννοείται η βιολογική διαφοροποίηση μεταξύ αντρών και γυναικών, ως καθολικό χαρακτηριστικό του ανθρώπινου γένους. Ο χαρακτηρισμός ενός ανθρώπου ως άντρα και γυναίκας προβάλλει ως στατιστική κατηγορία, ανεξάρτητα από το περιβάλλον στο οποίο αναπτύσσεται το άτομο, τις σχέσεις στις οποίες εμπλέκεται και στις δραστηριότητες στις οποίες επιδίδεται»*.

Από πολύ νεαρή ηλικία ακόμα, άντρες και γυναίκες διδάσκονται διαφορετικές γλωσσικές συμπεριφορές. Σύμφωνα με τους Κονδύλη και Αρχάκης (2002:65-66) η γλωσσική διαφοροποίηση των δύο φύλων δεν ανάγεται στη φυσική, βιολογική τους διαφοροποίηση αλλά στην έμφυλη διαφορά των ρόλων που τους έχουν απονεμηθεί κοινωνικά. Ρόλοι ισχύος και δύναμης για τον άντρα, κυριαρχίας και ελέγχου και από την άλλη αδυναμίας και υποβάθμισης για τη γυναίκα σε κάθε μορφή κοινωνικής δραστηριότητας. Η διάκριση αυτή εις βάρος των γυναικών, σε κάθε μορφή του κοινωνικού και ιδιωτικού βίου, με γνώμονα το φύλο τους, ονομάζεται σεξισμός και αντικατοπτρίζεται και στη χρήση της γλώσσας. Πρόκειται για τη χρήση της γλώσσας που δίνει το προβάδισμα στο αρσενικό έναντι του θηλυκού σύμφωνα με τη Ρούλα Τσοκαλίδου (2001:104), η οποία κάνει αναφορά στον όρο γλωσσικός σεξισμός, αναφερόμενη στην άνιση αντιπροσώπευση των δύο φύλων στη γλώσσα και στη χρήση μιας γλώσσας που εμπεριέχει λέξεις και εκφράσεις που προσβάλλουν, υποβαθμίζουν,

απαξιώνουν και αποκλείουν τις γυναίκες. Πιο συγκεκριμένα η Τσοκαλίδου (1999 : 8-10) αναφέρει ότι οι άντρες φαίνεται πως διακόπτουν τους συνομιλητές/τριες τους περισσότερο από ότι οι γυναίκες, χρησιμοποιούν βρισιές και τολμηρή γλώσσα για να εκφράσουν τις διαθέσεις τους, ασχολούνται με θέματα πολιτικής, αθλητικών, αυτοκινήτων, επιμένουν στη γνώμη τους επιζητώντας να είναι πάντα το επίκεντρο της παρέας. Αντίθετα οι γυναίκες καταλαμβάνουν λιγότερο δημόσιο χώρο και χρόνο από τους άντρες, χρησιμοποιούν περισσότερες εκφράσεις δισταγμού ή έμμεσης αντιμετώπισης των θεμάτων, ακολουθούν πιστότερα τους γραμματικούς κανόνες, προτείνουν λιγότερα θέματα για συζήτηση ή τα θέματα που προτείνουν θεωρούνται δευτερευούσης σημασίας. Τα στοιχεία αυτά έχουν προκύψει από ποσοτικές και ποιοτικές έρευνες που έγιναν από διάφορους κοινωνιογλωσσολόγους (Holmes 1993, Ochs 1992, Eckert & McConnell-Ginet 1998, Tannen 1996) αλλά δεν είναι ενδεικτικά αποτελέσματα βάσει των οποίων μπορούμε να καταλήξουμε σε έναν γενικό κανόνα. Αποτελούν γενικεύσεις που αντικατοπτρίζουν την πραγματικότητα με σχετικό τρόπο, παρουσιάζοντας μόνο τις απόψεις του συγκεκριμένου δείγματος. Στα ίδια περίπου συμπεράσματα καταλήγει και η Μακρή –Τσιλιπάκου (1991a, 1994a), εξετάζοντας τη διαφοροποίηση αντρών και γυναικών στο θέμα της διακοπής, στα πλαίσια όμως αποκλειστικά μιας φιλικής συζήτησης. Οι επικοινωνιακοί στόχοι των δύο φύλων εμφανίζονται τελείως διαφορετικοί. Στα πλαίσια της συνομιλίας οι γυναίκες διατηρούν πνεύμα συναίνεσης, συνεργασίας, συμπαράστασης ενώ αντίθετα οι άντρες διαχειρίζονται μια συνομιλία περισσότερο στο πνεύμα του ανταγωνισμού και της απόστασης. Επιπρόσθετα, οι άντρες εξασφαλίζουν πάντα τη μερίδα του λέοντος και την κατοχή του βήματος σε θέματα συζήτησης, μπορώντας να διακόπτουν και να διαφωνούν με τις γυναίκες με μεγάλη ευκολία. Η έρευνα της Τσιλιπάκου καταλήγει στο συμπέρασμα ότι τελικά οι κοινωνικοί ρόλοι των δύο φύλων, παραμένουν αυστηρά διακριτοί. Οι άντρες κρατούν σχεδόν πάντα για τον εαυτό τους τον ρόλο του πρωταγωνιστή και για τις γυναίκες αυτόν του κομπάρσου. Πρόκειται για μια έρευνα που κατάφερε να παρουσιάσει βασικά χαρακτηριστικά του επικοινωνιακού ήθους των δύο φύλων σε αντιστοιχία με τον κοινωνικό τους ρόλο αλλά δεν κατάφερε να απαντήσει στο ερώτημα πώς προκύπτουν όλες αυτές οι διαφορές, αφού το δείγμα αντρών και γυναικών που εξετάστηκε είχε σχεδόν παρόμοιους κοινωνικούς ρόλους και θέσεις εργασίας και δεν ήταν αντιπροσωπευτικό. Το μόνο σίγουρο συμπέρασμα είναι ότι οι ρόλοι των δύο φύλων παραμένουν σταθερά διακριτοί, όπως διαμορφώνονται και

καθορίζονται από την κοινωνία, χωρίς να επιτρέπουν πολλές διαφοροποιήσεις και αλλαγές.

Ακόμα πιο συγκεκριμένα, έρευνες που έγιναν σε επίπεδο σχολικής τάξης, (μεταξύ άλλων Altani 1992, Αρχάκης 1992, 2002, Makri-Tsilipakou 1991, 1994, Zimmerman & West 1975, 1983) της ελληνικής κοινωνίας, αποδεικνύουν ότι η ταυτότητα του φύλου σχηματίζεται μέσα στην τάξη (Αλτάνη, 1994), αλλά και ότι στη σχολική τάξη επικρατεί η άνιση αντιμετώπιση των μαθητών από τους εκπαιδευτικούς ανάλογα με το φύλο τους (Χατζηαργυρίου, 2005).

Η εξέταση του φαινομένου της διακοπής σε σχολικές τάξεις του δημοτικού (Altani, 1992) μαρτυρεί ότι τα αγόρια διακόπτουν πολύ πιο συχνά τον διδάσκοντα της τάξης, διεκδικώντας έτσι το βήμα με παρέμβαση στο λόγο του συνομιλούντος ατόμου. Σε παρόμοια συμπεράσματα καταλήγει και έρευνα που έγινε σε γυμνάσια (Αρχάκης, 1992), διερευνώντας τη συμπεριφορά των μαθητών και μαθητριών ως προς το φαινόμενο της διακοπής μέσα στην τάξη, διαπιστώνεται πως τα αγόρια διακόπτουν πιο συχνά από τα κορίτσια τον διδάσκοντα, με σκοπό να κυριαρχήσουν στη συζήτηση και να επιβάλλουν τη γνώμη τους, μερικές φορές προσπαθούν να επιβάλλουν τους δικούς τους συνομιλιακούς όρους, σε αντίθεση με τα κορίτσια που διακόπτουν με λιγότερο αλλά όχι με σκοπό να κυριαρχήσουν αλλά να συνεργαστούν. Οι διακοπές όμως αυτές ασκούνται πολύ περισσότερο από τα αγόρια μόνο όμως μέσα στα πλαίσια της σχολικής διεπίδρασης και όχι σε κάποιο φιλικό περιβάλλον. Εκεί αλλάζουν οι όροι και τα δεδομένα της συνομιλίας. Επομένως, δεν μπορούμε να μιλάμε γενικά για τη γλωσσική συμπεριφορά των μαθητών και μαθητριών, μιας και τα ευρήματα από τέτοιες έρευνες αντικατοπτρίζουν τη γλωσσική συμπεριφορά τους με βάση την ιδιότητα που έχουν ως μαθητές αλλά και με βάση τους θεσμούς που επιβάλλει η σχολική τάξη αλλά και το σχολείο γενικότερα. Τέτοια ευρήματα ερμηνεύονται για μια ακόμα φορά με το πρότυπο της κυριαρχίας και την αφομοίωση τελικά του κοινωνικού ρόλου όπως αυτός συμβαδίζει με το κοινωνικό φύλο. Αγόρια και άντρες αναπτύσσουν ανταγωνιστική συμπεριφορά, ενώ κορίτσια και γυναίκες συμπεριφέρονται πιο συνεργατικά, επιδεικνύοντας αλληλεγγύη.

Ο Παπαζαχαρίου (1998:187- 200) μελετώντας τον ρόλο του κοινωνικού φύλου στη διαμόρφωση της γλωσσικής ποικιλίας των εφήβων σε μια κωμόπολη της Βόρειας Ελλάδας, στηρίζεται στη θεωρία της κοινωνικής και πολιτισμικής διαφοροποίησης σε

συνδυασμό με τη θεωρητική προσέγγιση της κυριαρχίας. Αναγνωρίζει εμφανείς διαφοροποιήσεις στις καθημερινές πρακτικές των δύο φύλων, στους κοινωνικούς τους στόχους, στις προσωπικές τους αξίες, επιβεβαιώνοντας τη διαφοροποίησή τους. Ξεκάθαρα όμως προκύπτει ότι η διαφοροποίησή τους αυτή στηριζόταν στις παραδοσιακές σχέσεις εξουσίας ανάμεσα στα δύο φύλα, όπως αυτές καθορίζονταν και επικρατούσαν στην εν λόγω κοινότητα. Όλες αυτές οι έρευνες γύρω από το θέμα της γλώσσας και το φύλο δεν έχουν καταφέρει να αποδώσουν μια συγκεκριμένη θεωρία. Οι περισσότερες έρευνες εξετάζουν τις γλωσσικές πρακτικές συγκρότησης του κάθε φύλου και όχι τις υπαρκτές διαφορές και ομοιότητες που μπορεί να υπάρχουν ανάμεσα στα δύο φύλα. Παράλληλα το δείγμα που συμμετέχει κάθε φορά σε κάθε έρευνα δεν είναι ενδεικτικό αφού αποτελείται πάντα από συγκεκριμένες ομάδες ατόμων που αναπτύσσουν κοινούς γλωσσικούς τρόπους, αντιλήψεις, αξίες, σχέσεις εξουσίας. Η Ochs (1992:336-337) υποστηρίζει ότι η σχέση της γλώσσας με το κάθε φύλο είναι συνάρτηση της σχέσης της γλώσσας με διάφορες κοινωνικές δραστηριότητες, κοινωνικές πράξεις, στάσεις και θέσεις και όχι μια απλή αντιστοίχιση της κοινωνικής σημασίας του φύλου με τα αναμενόμενα γλωσσικά στοιχεία του κάθε φύλου. Η Ochs σημειώνει επιπρόσθετα πως είναι ελάχιστα σχεδόν, τα γλωσσικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τα οποία μπορούμε να ταυτίσουμε με το φύλο, άρα δεν μας επιτρέπεται να αντιστοιχίσουμε το φύλο με συγκεκριμένα γλωσσικά στοιχεία και χαρακτηριστικά.

2.3. Η οικογένεια, το σχολείο, οι ομάδες συνομήλικων: βασικοί παράγοντες γλωσσικής διαφοροποίησης των δύο φύλων.

2.3.1 Ο ρόλος της οικογένειας

Η οικογένεια είναι ο πρώτος βασικός θεσμός κοινωνικοποίησης αλλά και διαμόρφωσης της γλωσσικής συμπεριφοράς. Η γλωσσική διαφοροποίηση ανάμεσα στα δύο φύλα ξεκινάει από τα πρώτα ερεθίσματα που λαμβάνει το κάθε φύλο από έναν άγνωστο αρχικά κόσμο και συνεχίζει μετά τη γέννηση του με την επικοινωνία που αναπτύσσει με τα οικεία του πρόσωπα. Σύμφωνα με την Κάτη (2002:234-236) οι διαφορές στις χρήσεις του λόγου ανάμεσα στα δύο φύλα φαίνεται και από το πώς μιλούν οι γονείς στα παιδιά τους. Σε ορισμένες κοινωνίες οι γονείς επικοινωνούν εντελώς διαφορετικά με τα αγόρια και τα κορίτσια από την αρχή της βρεφικής ηλικίας και η διαφορετική

αυτή αντιμετώπιση εσωτερικεύεται στα παιδιά. Τα παιδιά μαθαίνουν το ρόλο τους από τους γονείς, χωρίς καμία επιτηδευμένη διδασκαλία, είτε με τη μίμηση, είτε με την ταύτιση, είτε με τη θετική, είτε με την αρνητική ενίσχυση της συμπεριφοράς του παιδιού, είτε ως αποτέλεσμα της γνωστικής ανάπτυξης του παιδιού (Δεληγιάννη & Ζιώγου, 1993). Τα πρότυπα των ρόλων των δύο φύλων έχουν ήδη περάσει στο παιδί κατά την προσχολική ηλικία από την οικογένεια και μέχρι το παιδί να πάει στο σχολείο έχει κατανοήσει εντελώς το μοντέλο των δύο φύλων άρα και τις απαιτούμενες γλωσσικές συμπεριφορές. Είναι γεγονός ότι οι γονείς ενισχύουν δραστηριότητες και παιχνίδια που αρμόζουν στο φύλο του παιδιού και κατ' επέκταση καθορίζουν και τον κοινωνικό τους ρόλο. Από πολύ μικρά αγόρια και κορίτσια παίζουν με διαφορετικά παιχνίδια κούκλες και οικιακά σκεύη για τα κορίτσια, αυτοκινητάκια και παιχνίδια πολέμου για τα αγόρια. Η τάση των ενηλίκων να συμπεριφέρονται ανάλογα στο κάθε φύλο, εξηγεί και τις διαφορές αγοριών και κοριτσιών τόσο στη συμπεριφορά όσο και στις σχολικές επιδόσεις. Έτσι τα κορίτσια «επιβάλλεται» να χρησιμοποιούν μια πιο καθώς πρέπει γλώσσα, προσεγμένη και ευγενική, να είναι πιο μελετηρά, πιο υπάκουα και πιο συνεργάσιμα σε αντίθεση με τα αγόρια που «επιτρέπεται» να είναι πιο ζωντανά, λιγότερο μελετηρά και να χρησιμοποιούν μια γλώσσα χαλαρή, σκληρή, μη επιμελημένη με μόνο σκοπό να προβάλλουν την τάση τους για υπεροχή και διάκριση.

2.3.2 Ο ρόλος του σχολείου

Η σχολική τάξη αποτελεί μια αντανάκλαση της κοινωνίας από πολλές απόψεις και το σχολείο ένας βασικός φορέας κοινωνικοποίησης των δύο φύλων με σκοπό όχι μόνο να διδάσκει ακαδημαϊκές γνώσεις, αλλά και να μεταδίδει στους μαθητές πληροφορίες για την κοινωνική ζωή, τις κοινωνικές απαιτήσεις, τις ιδέες και αντιλήψεις αλλά και πληροφορίες και δεξιότητες που έχουν σχέση με τον ρόλο του φύλου, καθώς και τις μορφές συμπεριφοράς και τις προσδοκίες του περιβάλλοντος που συνδέονται με το κοινωνικό φύλο του καθενός. Το σχολείο απευθύνεται προς όλους τους μαθητές του, χρησιμοποιώντας τα ίδια μέσα, τα ίδια διδακτικά εγχειρίδια, τις ίδιες μεθόδους διδασκαλίας, την ίδια γλώσσα και τους ίδιους διδάσκοντες. Παρόλα αυτά τα δύο φύλα διαφοροποιούνται γλωσσικά. Το παιδί φτάνοντας για πρώτη φορά στο σχολείο χρησιμοποιεί με μεγάλη άνεση τη μητρική του γλώσσα, κυριαρχεί απόλυτα στο γλωσσικό σύστημα και μπορεί να διευρύνει τις γλωσσικές του δεξιότητες απέναντι σε νέα αιτήματα επικοινωνίας (Φραγκουδάκη 1987: 114-115). Παράλληλα, σύμφωνα με τη Φραγκουδάκη (1987 :116), τα παιδιά έχουν και πλήρη επίγνωση του κοινωνικού

τους φύλου η οποία τους υπαγορεύει την αντίστοιχη γλωσσική συμπεριφορά, τονίζοντας τις διαφορές μεταξύ τους και στη χρήση του λόγου. Οι γλωσσικές αυτές διαφορές που εμφανίζονται μεταξύ αγοριών και κοριτσιών στον σχολικό χώρο και κατ'επέκταση αντρών και γυναικών στην κοινωνία δεν ανάγονται στη διαφοροποίησή τους λόγω βιολογικού φύλου αλλά στη διαφορά των κοινωνικών ρόλων που αναλαμβάνουν με βάση το βιολογικό τους φύλο. Σύμφωνα λοιπόν, με την άποψη του Παπαζαχαρίου (1998:212) δεν μπορούμε να μιλάμε για μια συμπαγή συμπεριφορά αγοριών και κοριτσιών αλλά για γλωσσικές επιλογές που πηγάζουν από τη σύνθεση της ταυτότητας τους, από τις προσωπικές τους αξίες, από την κοινωνική τους θέση και την παρουσίασή τους σε ρόλους και συμπεριφορές που εντάσσονται πάντα σε ένα κοινωνικοπολιτιστικό πλαίσιο άνισου καταμερισμού εργασίας.

Αγόρια αναπτύσσουν συμπεριφορά ανταγωνισμού, ενώ κορίτσια αναπτύσσουν πολύ περισσότερο μια συμπεριφορά συνεργασίας και αλληλεγγύης. Τα κορίτσια τείνουν πάντα να λειτουργούν με τρόπους που θα διατηρήσουν αλλά και θα ενισχύσουν το κλίμα αλληλεγγύης, ενώ αντίθετα οι άντρες λειτουργούν με τέτοιο τρόπο ώστε να διατηρούν αλλά και να επαυξάνουν τη δύναμη και το κύρος τους (Παυλίδου 2002: 67).

Σύμφωνα με έρευνα της Coates (1989), η διαφορά μεταξύ των δύο φύλων ερμηνεύεται με βάση δύο θεωρητικά μοντέλα, το μοντέλο της διαφοράς και το μοντέλο της υπεροχής. Συμφώνη με το μοντέλο της διαφοράς, τα δύο φύλα διαφέρουν ακόμα και στον τρόπο ομιλίας και χρήσης της γλώσσας και αυτό πηγάζει κυρίως από τον τρόπο κοινωνικοποίησής τους, που τους οδηγεί σε διαφορετικούς τρόπους ανάπτυξης σκέψης, δράσης και λειτουργίας τόσο γλωσσικής όσο κοινωνικής. Η δεύτερη θεωρία βασίζεται στο μοντέλο της υπεροχής κυρίως των αντρών. Η πατριαρχική δομή της κοινωνίας, κατά την Coates, ορίζει τους άντρες ως άρχουσα τάξη, ενώ οι γυναικείες αξίες και συνήθειες παραγκωνίζονται. Ένας επιπλέον παράγοντας που οξύνει τις διαφορές των δύο φύλων είναι το κύρος που αποπνέει κάποιος μέσα στην κοινωνία. Οι γυναίκες στην προσπάθειά τους να καταξιωθούν και αυτές στην κοινωνία και να αποκτήσουν μια αξιόλογη θέση χρησιμοποιούν μια αξιόλογη γλωσσική συμπεριφορά στα πλαίσια του κοινωνικά αποδεκτού.

2.3.3 Επίδραση από ομάδες συνομηλίκων

Ένας από τους σημαντικότερους άτυπους θεσμούς κοινωνικοποίησης είναι και οι ομάδες των συνομηλίκων και των φίλων. Οι κοινές αντιλήψεις, εμπειρίες, βιώματα που

διαμορφώνονται στα πλαίσια της ομάδας βοηθούν το άτομο να οργανώσει τη συμπεριφορά του κοινωνικά, αλλά και να μπορεί να αναπροσαρμόζει τη συμπεριφορά του μιμούμενος νέα πρότυπα συμπεριφοράς. Στόχος της δημιουργίας των ομάδων συνομηλίκων είναι η απομάκρυνση από τον κόσμο των ενηλίκων όπως το σχολείο και η οικογένεια, όπου το παιδί δε θα βρίσκεται κάτω από τον απόλυτο έλεγχό τους. Μέσα από τις φιλίες με τους συνομηλίκους η προσωπικότητα ενός νέου αναπτύσσεται και ολοκληρώνεται, ενώ παράλληλα μπορεί εύκολα να δει το παιδί την εικόνα του εαυτού του μέσα από τις σχέσεις που έχει αναπτύξει με συνομηλίκους του.

Λαμβάνοντας υπόψη τη βιβλιογραφία και ειδικότερα την προηγούμενη έρευνα σχετικά με το φαινόμενο της γλώσσας των νέων, η παρούσα εργασία σκοπεύει:

1. να διερευνήσει τους παράγοντες γλώσσα και φύλο και το πως αυτοί διαμορφώνουν τη νεανική γλώσσα.
2. να φωτίσει τις διαφορετικές πτυχές στη νεανική γλώσσα αγοριών και κοριτσιών.
3. να εξετάσει αν υπάρχουν ουσιαστικές διαφορές στη γλώσσα μαθητών του γυμνασίου και μαθητών λυκείου.
4. να «σκιαγραφήσει» το πιθανό κοινωνιογλωσσικό προφίλ των νεαρών ομιλητών ηλικίας 13-18 με βασικό γνώμονα τη γλώσσα και την ηλικία.

2.4. Η Γλωσσική Πραγματικότητα των νέων της Κύπρου

Στην Κύπρο τίθεται ξεκάθαρα το θέμα της γλωσσικής διμορφίας. Από τη μια βρίσκεται η κοινή ελληνική γλώσσα ως επίσημη γλώσσα του κράτους και της εκπαίδευσης (Μοσχονάς 1996:122-123). Βρίσκει εφαρμογή σε τομείς όπως η διοίκηση, η νομοθεσία, κ.λπ. Εκτός από τις θεσμικές δραστηριότητες, η κοινή είναι συνδεδεμένη με όλες τις επίσημες δραστηριότητες προφορικού λόγου στον δημόσιο βίο, όπως η τηλεόραση και το ραδιόφωνο και είναι και το κατ' εξοχήν όργανο του γραπτού λόγου σε όλες τις επίσημες αλλά και ανεπίσημες εκφάνσεις. Γενικά, η νεοελληνική κοινή είναι μια πλήρως ανεπτυγμένη γλωσσική μορφή, η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για όλες ανεξαιρέτως τις χρήσεις και τις λειτουργίες που επιτελεί μια γλώσσα. Από την άλλη όμως βρίσκεται η κυπριακή διάλεκτος, μια διαλεκτική ποικιλία την οποία έχουν κατακτήσει φυσικά οι Κύπριοι ομιλητές, αφού θεωρείται η μητρική τους και συνδέεται

με οικεία περιβάλλοντα και εκδηλώσεις του ιδιωτικού βίου, στον προφορικό αυθόρμητο λόγο. Η Κυπριακή διάλεκτος παρουσιάζεται και στον γραπτό λόγο και συναντάται σήμερα σε αρκετά είδη γραπτού λογοτεχνικού κυρίως λόγου όπως παραμύθια, ποίηση, σενάρια θεατρικών έργων, και γενικότερα σε έργα που έχουν σκοπό να αναδείξουν την πολιτιστική κληρονομιά του τόπου.

Η ελληνική είναι η γλώσσα διδασκαλίας στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση της Κύπρου και σ' αυτήν διδάσκονται όλοι οι μαθητές ακολουθώντας πιστά το αντίστοιχο εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδας. Ο μαθητής είναι υποχρεωμένος να φοιτήσει σε ένα εκπαιδευτικό σύστημα, με μέσο διδασκαλίας μια γλώσσα με την οποία δεν είναι καθόλου εξοικειωμένος, αφού δεν είναι καν η μητρική του γλώσσα (Παύλου 2001:669). Η χρήση της κοινής νέας ελληνικής είναι πρόσθετη και επιβεβλημένη, μαθαίνεται τεχνητά, αποκλειστικά για τις ανάγκες του γραπτού κυρίως λόγου,⁶ σε αντίθεση με αυτή της κυπριακής διαλέκτου, που γίνεται με τον πιο φυσικό τρόπο. Η χρήση της κυπριακής διαλέκτου αποθαρρύνεται, κάτι το οποίο δεν κατορθώνεται τόσο γιατί είναι μια φυσική ποικιλία την οποία οι μαθητές φέρνουν μαζί τους αλλά και ίσως γιατί οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν την κυπριακή διάλεκτο κατά την ώρα της διδασκαλίας. (Καρυολαΐμου 2000). Αναπόφευκτα δημιουργείται έντονο πρόβλημα στον μαθητή που χρησιμοποιεί την κυπριακή διάλεκτο. Έτσι, σύμφωνα και με τη Φραγκουδάκη (1987:125-126), *«ο μαθητής ομιλητής της κυπριακής διαλέκτου συνειδητοποιεί ότι δεν ξέρει να μιλήσει και ότι είναι υποχρεωμένος να μάθει μια νέα γλώσσα που θα του εξασφαλίσει τη σχολική του επιτυχία και αργότερα την κοινωνική του άνοδο. Άρα οι μαθητές βιώνουν μια έντονη απόρριψη της ικανότητας του λόγου που κατέχουν μέχρι τώρα, αυτολογοκρίνονται και μετατρέπονται σε άλαλα όντα τα οποία περιορίζονται στο να διατυπώνουν μόνο όσα αναφέρουν τα βιβλία, ξαναβρίσκοντας τη φυσική άνεση του λόγου τους έξω από το σχολείο και τη βαριά λογοκρισία του»*. Με αυτά τα δεδομένα, η ανάγκη για δημιουργία ενός διαφορετικού εκφραστικού τρόπου φαίνεται επιβεβλημένη στα μάτια των νέων, δίνοντάς τους την ευκαιρία να δημιουργήσουν τη γλώσσα των νέων.

---

⁶Τα λάθη των κύπριων μαθητών στον γραπτό λόγο, σύμφωνα με τον Μοσχονά (1996) είναι πολύ περισσότερα από ότι στον προφορικό, γιατί οφείλονται σε γραμματικές παρεμβολές της κυπριακής διαλέκτου στην κοινή ελληνική αλλά και σε στοιχεία του προφορικού λόγου που παρεμβαίνουν μέσα στον γραπτό.

2.4.1 Η γλώσσα των νέων της Κύπρου

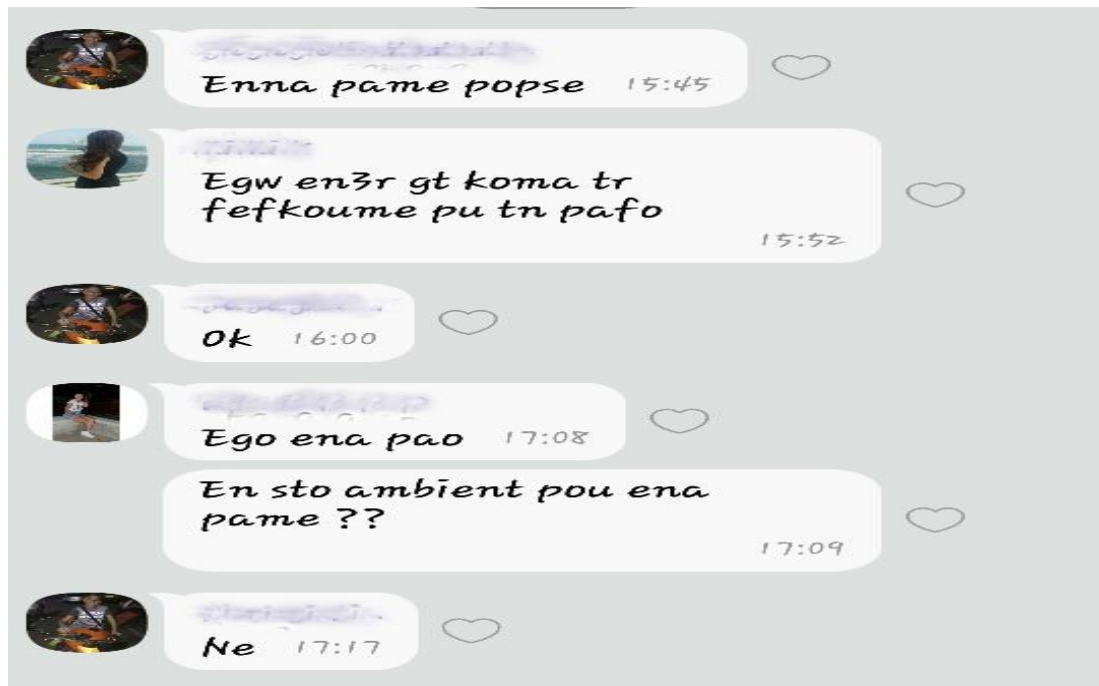
Η κυπριακή αργκό και πιο συγκεκριμένα το ιδίωμα των νέων της Κύπρου διαμορφώνεται από τη χρήση παλαιότερων εκφράσεων, ήδη γνωστών, σε δημιουργική σύνθεση με άλλα στοιχεία δανεισμού από την τουρκική, την αγγλική και την ελληνική γλώσσα, προσαρμοσμένα στη φωνολογία και μορφολογία της κυπριακής διαλέκτου.

Ενδεικτικά ο Μοσχονάς (2002:13-15) αναφέρει κάποιους γλωσσικούς μηχανισμούς σχηματισμού που αποδεικνύουν όμως πόσο δημιουργικά χρησιμοποιούν τόσο οι μεγαλύτεροι, όσο και οι νεότεροι κυπριακές εκφράσεις .

- Σημασιολογικοί νεολογισμοί κυρίως μεταφορικές χρήσεις ονομάτων που αποδίδουν σε πρόσωπα ιδιότητες αφύχων αντικειμένων όπως π.χ. «μουσιαμμάς» ή κύρια ονόματα για να χαρακτηρίσουν μια εμφάνιση, μια συμπεριφορά ή ένα χαρακτήρα π.χ. «τούβλον», «φκιόρον».
- Νεολογισμοί οι οποίοι συνεκφέρονται με το ρήμα είμαι και ένα ουσιαστικό π.χ. «εν φυρμός», «εν πελλαμός».
- Χρήση αντωνυμιών στη θέση του κλιτικού στοιχείου π.χ. «εβάψαμεν την», «φακκά μου την».
- Χρήση παραγωγικών επιθημάτων όπως -άρος/άρα: όπως στη λέξη «τάκκαρος», ή -ας: «κάρφας», «μάππας», -άς: «σειράς», -ης: «μεσατζιής», -ιά: «πατρονιά», -άρης : «λαστιχάρης», - άρω: «φαλλάρω».
- Χρήση ποικίλων εκφράσεων για έννοιες και λειτουργίες συναφείς. Π.χ. με τη σημασία φύγε/παράτα μας συναντάμε εκφράσεις όπως «χάθου», «λάχτα», «λατσίστου», «κούντα το αμαξούι σου πιο κάτω».

Εκφράσεις σαν κι αυτές αποδεικνύουν ότι οι νέοι της Κύπρου αξιοποιούν δημιουργικά τα ντόπια στοιχεία της διαλέκτου προχωρώντας σε σύνθεση ενός νεανικού ιδιώματος, το οποίο δεν διαφέρει καθόλου από αυτό των νέων της Ελλάδας αλλά και άλλων γλωσσών, επιβεβαιώνοντας τον Ανδρουτσόπουλο (1998:41) ότι τα νεανικά εκφραστικά ιδιώματα εκφράζονται με την ίδια καθολικότητα.

Επιπλέον σε προσωπικές τους συνομιλίες οι νέοι της Κύπρου γράφουν greeklish τα οποία προσαρμόζουν στα δεδομένα της κυπριακής διαλέκτου.

2.5. Αντιδράσεις για τη γλώσσα των νέων

Οι αντιδράσεις που προκύπτουν από την παρουσία και τη χρήση της γλώσσας των νέων είναι πολλαπλές και δίστανται. Ο Γιώργος Μπαμπινιώτης (1986:100-101) υποστηρίζει ότι οι νέοι μεταφέρουν στη γλωσσική τους επικοινωνία τα κύρια χαρακτηριστικά της στάσεώς τους προς τις περισσότερες από τις καθιερωμένες συμβατικές αρχές, δομές και θεσμούς. Η αμφισβήτηση στρέφεται κατά της «κατεστημένης», επίσημης, γραπτής ή δόκιμης λεγόμενης γλώσσας, της γλώσσας δηλαδή στην οποία εκφράζεται η εξουσία, οι νόμοι, οι κάθε μορφής περιορισμοί και δεσμεύσεις.

Η χρήση της γλώσσας από τους νέους ενοχλεί, επειδή μεταδίδει έμμεσα αλλά ισχυρά νοήματα, από αμφισβήτηση έως αυθάδεια, και κρίνεται ως φτωχή, κακής ποιότητας και λαθεμένη. Τυχαίοι ακροατές ακούγοντας τους νέους να μιλάν, ακούνε τη γλώσσα των νέων όχι σαν γλωσσική δημιουργικότητα αλλά σαν γλωσσική καταστροφή (Φραγκουδάκη, 1987:72-73). Η καταστροφή αυτή, όπως τονίζει η Φραγκουδάκη (1987) δεν είναι γλωσσική αλλά κοινωνική. Επανερχόμενη στο παράδειγμα της γλώσσας των φοιτητών ισχυρίζεται ότι αν οι νέοι δέχονταν αδιαμαρτύρητα την κριτική για την υποβάθμιση της γλώσσας, η γλώσσα θα έχανε όλα τα γλωσσικά στοιχεία που της χαρίζουν γλωσσικό πλούτο, θα γινόταν ιδίωμα κοινωνικά προσαρμοσμένο, γλωσσικά φτωχότερο και σημασιολογικά ασθενέστερο. Στο ίδιο μήκος κύματος κυμαίνονται και οι απόψεις του γνωστού γλωσσολόγου Γιάννη Βελούδη (2007), ο οποίος υποστηρίζει ότι πρέπει να αναγνωριστεί η γλωσσική δημιουργικότητα των νέων, για να φανεί η προσήλωσή των νέων σε κανονικότητες που χαρακτηρίζουν τη γλώσσα, κρατώντας τη ζωντανή και συντελώντας στη διατήρηση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Οι χαρακτηρισμοί «φθορά», «αφελληνισμός», «εκβαρβάρωση» δεν ευσταθούν, η γλώσσα των νέων είναι πηγή πλούτου για την ελληνική γλώσσα.

Ο Ανδρουτσόπουλος (1997: 526-530) τονίζει τη δημιουργική δύναμη των νέων που στηρίζεται στην γνώση της δικής τους γλώσσας και αυτό τους δίνει την ευχέρεια να ανανεώνουν συνεχώς το λεξιλόγιο χάρη στη συνειδητή έκφραση της κοινωνικής διαφοροποίησης, της αμφισβήτησης και του νεωτερισμού που εισάγουν.

Υπάρχει όμως και η μερίδα των επικριτών της γλώσσας των νέων, οι οποίοι δυσκολεύονται να ορίσουν, να κατανοήσουν και να κατατάξουν τη γλώσσα αυτή, κατηγορούν τους νέους ως αγράμματους και ως πάσχοντες διότι πάσχουν από

λεξιπενία. Οι στάσεις αυτές δεν προέρχονται κατ'ανάγκη από πορίσματα επιστημονικών ερευνών και αξιολογήσεις των νεανικών ιδιωμάτων. Πηγάζουν κυρίως από γενικεύσεις και υπερβολικούς χαρακτηρισμούς για την αμάθεια των νέων, την αγραμματοσύνη. Στην Ελλάδα, ο ημερήσιος και περιοδικός τύπος προβάλλει κατά κανόνα μια στρεβλωμένη εικόνα του νεανικού λεξιλογίου, παρουσιάζει τη γλώσσα των νέων ως κάτι "ακατανόητο" και χαρακτηρίζει το νεανικό λεξιλόγιο ως φτωχότατο, αφού οδηγείται σε συρρίκνωση με τη χρήση μόνο "150 περίπου λέξεων". Οι μεγαλύτεροι σε ηλικία και παραδοσιακοί ομιλητές της πρότυπης ελληνικής γλώσσας αντιδρούν ιδιαίτερα αρνητικά απέναντι στο υβριστικό και βωμολοχικό λεξιλόγιο, χωρίς ίσως να αντιλαμβάνονται ότι το λεξιλόγιο αυτό έχει συγκεκριμένες λειτουργίες, διαπροσωπικές κυρίως, για την ομάδα των ομιλητών της και ότι η συχνότητά του μειώνεται με την είσοδο στην ενήλικη ζωή. Έννοιες όπως η "γλωσσική δημιουργικότητα" και η "γλωσσική πενία" βρίσκονται σε σύγκρουση. Επιπρόσθετα η άγνοια και η μη αναγνώριση του γεγονότος, ότι οι κοινωνικές ομάδες αναπτύσσουν ένα ιδιαίτερο είδος λόγου που εξυπηρετεί την εσωτερική επικοινωνία της ομάδας, αλλά ταυτόχρονα ορίζει και την ταυτότητά της, οδηγεί τους επικριτές των νέων σε δριμύ κατηγορώ. *«Οι νέοι μας, όπως ακρωτηριάζουν τις προτομές των ηρώων, όπως βεβηλώνουν ιερούς χώρους και μνημεία, έτσι ακρωτηριάζουν και βεβηλώνουν και τη γλώσσα μας [...] Δεν πρόκειται για μια ιδιότυπη «αργκό». Αργκό πάντα υπήρχε και θα υπάρχει. Πρόκειται για μια γλωσσική Βαβέλ, που μπορεί να θεωρηθεί ως σύμπτωμα σχιζοφρένειας.»* υποστηρίζει ο Σαράντης Καργάκος (1992:45). Ενώ ο Μπαμπινιώτης (1994: 158) διατείνεται ότι *«Με τις τολμηρές λέξεις και ορισμένους ιδιοματισμούς πετυχαίνουν την καταστροφή της «καθώς πρέπει» ομιλίας, μεταδίδοντας μηνύματα άρνησης της ιεραρχίας, άρνησης σεβασμού, κριτικής, αυθάδειας».*

Σήμερα, όμως, μπορούμε να υποστηρίξουμε με σιγουριά, κατά την άποψη των Ανδρουτσόπουλου και Κακριδή (2010), ότι πολλές εκφράσεις των νέων έχουν περάσει και στο ανεπίσημο ύφος της καθημερινής ζωής των ενηλίκων. Η χρήση των εκφράσεων αυτών σύμφωνα με τους ίδιους μελετητές επιτυγχάνεται μέσα από δύο κυρίως μηχανισμούς.

- Τη διατήρηση νεανικών εκφράσεων κατά την ενήλικη ζωή
- Τη διάδοση νεανικών νεολογισμών σε ενήλικους ομιλητές.

2.6 Ερευνητικά ερωτήματα και υποθέσεις

Τα ερευνητικά ερωτήματα που διατυπώνονται και διερευνώνται στο πλαίσιο της συγκεκριμένης εργασίας είναι τα εξής:

-Πώς η ηλικία σχετίζεται με τη γλώσσα των εφήβων; Είναι αναμενόμενο η γλώσσα να εξελίσσεται από το γυμνάσιο στο λύκειο τόσο γραμματικά, συντακτικά, λεξιλογικά, μορφολογικά και σημασιολογικά.

- Πώς το φύλο σχετίζεται με τη γλώσσα των νέων;. Είναι αναμενόμενο οι νέοι με βάση το φύλο τους να κάνουν διαφορετικές γλωσσικές επιλογές.

Τα ερευνητικά αυτά ερωτήματα οδηγούν στην γένεση των ακόλουθων ερευνητικών υποθέσεων:

A) Αναμένεται ότι θα σημειωθεί διαφοροποίηση στη χρήση και εφαρμογή της γλώσσας των νέων μεταξύ των διαφορετικών ηλικιών που έχουν (μαθητές α γυμνασίου και γ λυκείου). Ερευνάται επομένως, η χρήση της γλώσσας μέσα στο ίδιο επικοινωνιακό πλαίσιο όπως αυτή υπαγορεύεται από την ηλικία του δείγματος, για να εντοπιστούν διαφορές ή ομοιότητες που μας επιτρέπουν να μιλάμε για γλωσσική διαφοροποίηση της γλώσσας των νέων και να ερμηνευθεί ανάλογα.

B) Αναμένεται ότι θα σημειωθεί διαφοροποίηση στη χρήση και εφαρμογή της γλώσσας των νέων μεταξύ των δύο φύλων(αγόρι/μαθητής-κορίτσι/μαθήτρια). Για αυτό τον σκοπό ερευνάται η χρήση της γλώσσας, μέσα στο ίδιο επικοινωνιακό πλαίσιο, όπως αυτή όμως, υπαγορεύεται από το φύλο του δείγματος για να αναδειχτούν πιθανές διαφορές ή ομοιότητες στις γλωσσικές επιλογές των δύο φύλων που θα μας επιτρέπουν να μιλάμε για γλωσσική ταύτιση ή γλωσσική απόκλιση στη χρήση της γλώσσας των νέων με κριτήριο το κοινωνικό τους φύλο.

Κεφάλαιο 3

Μεθοδολογία

3.1. Μεθοδολογία της έρευνας.

Σκοπός της έρευνας λοιπόν, είναι η διερεύνηση και μελέτη των πιθανών διαφορών ανάμεσα στις διαφορετικές ομάδες με βάση το φύλο και την ηλικία. Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από την κατασκευή του ερωτηματολογίου, το οποίο θα παρουσιαστεί αναλυτικότερα στην επόμενη υποενότητα αλλά και από την προφορική συνέντευξη που έγινε στους μαθητές.

Επέλεξα να πραγματοποιήσω ποιοτική έρευνα σε μία τάξη α΄ γυμνασίου, ενός επαρχιακού σχολείου, στο οποίο είμαι διορισμένη και σε μια τάξη γ΄ λυκείου της Λάρνακας, το οποίο επισκέφτηκα, για τον σκοπό της έρευνας. Διάλεξα αυτές κυρίως της ηλικίες (13-17) έχοντας επίγνωση το ότι οι μαθητές έχουν διαπλάσει προσωπικότητα και χαρακτήρα, είναι κοινωνικοποιημένοι και δρουν σε έναν χώρο αρκετά οικείο, τουλάχιστον οι μαθητές της γ΄ λυκείου. Σύμφωνα με τη θεωρία της νοητικής εξέλιξης του Piaget (2001), οι έφηβοι βρίσκονται στο στάδιο της τυπικής-αφαιρετικής σκέψης. Ενώ μέχρι τώρα η σκέψη των παιδιών χαρακτηρίζεται ως συγκεκριμένη και τυπική και συνδέεται με το πραγματικό, το λογικό και το παρατηρήσιμο, βαθμιαία ξεπερνιέται, σταδιακά οι νέοι αρχίζουν να σκέφτονται με υποθέσεις, να συνειδητοποιούν συνέπειες πράξεων, να αναπτύσσουν την «αφηρημένη»

σκέψη και να οδηγούνται σε περισσότερους λογικούς συλλογισμούς, υποθετικές παρατηρήσεις, να επεξεργάζονται περίπλοκες υποθέσεις και να είναι σε θέση να δίνουν εναλλακτικές λύσεις.

Αντίστοιχα, οι μαθητές της α΄ γυμνασίου αισθάνονται να μην είναι τόσο μεγάλοι, έχοντας ξεφύγει από τον κύκλο του δημοτικού, αλλά είναι δύσκολο ακόμα για αυτούς να ενταχθούν και να «ταιριάξουν» στο νέο σχολικό περιβάλλον αφού θεωρούνται «ψαριά» και «νέοι». Είναι σε θέση να κάνουν συλλογισμούς και υποθέσεις, να ασκούν κριτική και να διαμορφώνουν προσωπικές θεωρίες.

Τα παιδιά και των δύο σχολείων ανήκουν σε διαφορετικές κοινότητες. Οι μαθητές του γυμνασίου κατάγονται από την επαρχία, συγκεκριμένα ένα χωριό της επαρχίας Λάρνακας, πάνω στην πράσινη γραμμή, στην νεκρή ζώνη των Ηνωμένων Εθνών, γεωγραφικά «αποκομμένο» από τα γύρω χωριά. Αντίθετα οι μαθητές του λυκείου είναι όλοι από την πόλη της Λάρνακας. Στη μεγάλη πλειοψηφία τους είναι από μεσαία και ανώτερα κοινωνικοοικονομικά στρώματα, με γονείς υψηλού μορφωτικού και βιοτικού επιπέδου. Λιγότεροι μαθητές προέρχονται από κτηνοτροφικές οικογένειες, ενώ υπήρχαν και αλλόγλωσσοι μαθητές.

3.2. Εργασία – Διαδικασία - Δείγμα

Τα δεδομένα της έρευνας συγκεντρώθηκαν με τη μέθοδο του ερωτηματολογίου αλλά και της συνέντευξης, μέσα στο φυσικό περιβάλλον δράσης των μαθητών, την τάξη αλλά και την αυλή σε ώρα διαλείμματος. Ο βαθμός συμμετοχής μου στην ερευνητική διαδικασία ήταν αυτός του παρατηρητή. Το ερωτηματολόγιο σχεδιάστηκε μετά από μελέτη σχετικής βιβλιογραφίας αλλά και ερευνών που παρουσιάζουν τους παράγοντες που διαμορφώνουν και επηρεάζουν τη γλώσσα των νέων όπως τα ΜΜΕ, προτιμήσεις σε μουσική, ο κοινωνικός τους περίγυρος, τόσο οικογενειακός όσο και κοινωνικός, φαινόμενα όπως τα greeklish αλλά και προσωπικές συνεντεύξεις των μαθητών.

Θεώρησα τη μέθοδο του ερωτηματολογίου και της συνέντευξης, ως τις πιο κατάλληλες για τη συγκεκριμένη έρευνα. Μέσα από τη συνέντευξη μπόρεσα να ανακαλύψω τι σκέφτεται ο ερωτώμενος σε σχέση με τις ερωτήσεις/ θέμα, να συγκρίνω να ομαδοποιήσω και τελικά να παρουσιάσω τις απόψεις των ερωτωμένων (Ζαφειρίου, 2003). Είναι γεγονός όμως, πως τα διάφορα τεστ, έρευνες και ερωτηματολόγια που παρουσιάζουν διαφορές των φύλων ενδέχεται να μην είναι ακριβή στην παρουσίαση

ικανοποιητικών αποτελεσμάτων. Οι διαφορές των φύλων που εξάγονται, ενδεχομένως να οφείλονται στο ίδιο το ερωτηματολόγιο και στις ερωτήσεις που περιείχε αλλά και σίγουρα στις διαφοροποιημένες απαντήσεις που έδωσαν μαθητές, αγόρια και κορίτσια, σε συγκεκριμένες ερωτήσεις, οι οποίες προέρχονται από τα στερεότυπα που αφορούν το φύλο τους. Παράλληλα το δείγμα που συμμετέχει δεν είναι ενδεικτικό αφού αποτελείται πάντα από συγκεκριμένες ομάδες ατόμων που αναπτύσσουν κοινούς γλωσσικούς τρόπους, αντιλήψεις, αξίες.

Με το ερωτηματολόγιο ζήτησα ανώνυμα τη γνώμη των μαθητών σε ερωτήσεις που αφορούσαν το ζήτημα της γλώσσας. Έπρεπε απλά να δηλώσουν το φύλο και την ηλικία τους. Τονίστηκε ιδιαίτερα το ζήτημα της ανωνυμίας και της εμπιστευτικότητας των απαντήσεων.

Τα ερωτηματολόγια δόθηκαν σε μια ομάδα μαθητών λυκείου και γυμνασίου, 26 στον αριθμό συνολικά. 13 μαθητές α΄ γυμνασίου και 13 γ΄ λυκείου. 13 αγόρια και 13 κορίτσια στο σύνολο.

Η συνέντευξη έγινε σε 5 μαθητές της γ΄ γυμνασίου, ηλικίας 14 και 15 χρονών στο πλαίσιο του μαθήματος της νεοελληνικής γλώσσας. Μια από τις θεματικές ενότητες του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας με τίτλο «Γλώσσα, γλώσσες και πολιτισμοί του κόσμου» μελετά την αξία της ελληνικής γλώσσας και την απήχησή της στον κόσμο σήμερα. Ύστερα από μια παρουσίαση και συζήτηση που έγινε στην τάξη για την ιστορία, την εξέλιξη, την αξία, τον διαχρονικό χαρακτήρα της ελληνικής γλώσσας, έγινε συζήτηση για τη μορφή της ελληνικής γλώσσας σήμερα, τους κινδύνους που ίσως την απειλούν, για το πώς μιλάνε οι γονείς και παππούδες των μαθητών συγκρίνοντάς τη γλώσσα τους, με αυτή που χρησιμοποιούν οι ίδιοι και προχωρήσαμε στη συνέντευξη.

Σύμφωνα με την Κεδράκα Κ. (2008) η συνέντευξη είναι το πλέον κατάλληλο ερευνητικό εργαλείο για τη συλλογή πληροφοριών και δεδομένων «φωτίζοντας» τις προσωπικές σκέψεις, στάσεις και απόψεις. Αν και υπάρχουν διάφοροι τύποι συνέντευξης επιλέχθηκε η ημιδομημένη μορφή συνέντευξης και πιο συγκεκριμένα η εστιασμένη συνέντευξη. Δεν υπάρχει αυστηρή δομή και η συζήτηση εξελίχθηκε με φυσικό τρόπο, παρόμοια με μία καθημερινή συζήτηση αφού δεν υπήρχαν προκαθορισμένες ερωτήσεις μιας και οι ερωτήσεις και η πορεία της συνέντευξης διαμορφώθηκαν από τους ίδιους τους συνεντευξιαζόμενους. Το αρχικό θεματικό

πλαίσιο ήταν προκαθορισμένο αλλά οι γενικές κατευθύνσεις της συνέντευξης καθορίστηκαν από τον ερευνητή/ συνεντευκτή ύστερα από τη μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας για την ηλικία και το φύλο των νέων, αλλά κυρίως ύστερα με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας εργασίας. Στην ημιδομημένη συνέντευξη, ο συνεντευκτής ξεκινά από ένα αρχικό θέμα, αλλά στη συνέχεια, και σε κάποιο βαθμό, καθοδηγείται από τις απαντήσεις του ερωτώμενου. Περιλαμβάνει ερωτήσεις κλειστού τύπου (όπως στη δομημένη) αλλά ταυτόχρονα υποβάλλονται και ανοιχτές ερωτήσεις για πληρέστερη κατανόηση των απαντήσεων. Καθ' όλη τη διάρκεια της συνέντευξης αναπτύχθηκε το κατάλληλο κλίμα εμπιστοσύνης, τόσο μεταξύ των μαθητών, αφού είναι όλοι μαθητές του ίδιου τμήματος, όσο και μεταξύ των μαθητών και του ερευνητή μιας και ο ερευνητής διδάσκει στην τάξη το μάθημα των νέων ελληνικών.

Η μελέτη σχετικής βιβλιογραφίας με την ηλικία και το φύλο των νέων όπως και οι προσωπικές συνεντεύξεις των μαθητών, αποτέλεσαν τον βασικό άξονα για την κατάρτιση του ερωτηματολογίου. Το προκαταρκτικό ερωτηματολόγιο δόθηκε σε μια ομάδα μαθητών της γ' γυμνασίου, στο σχολείο της ερευνήτριας. Σκοπός της προεργασίας αυτής ήταν να ελεγχθεί η καταλληλότητα του ερωτηματολογίου όσον αφορά την κατανόηση των ερωτήσεων αλλά και την επάρκεια του χρόνου συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου. Με κάποιες αλλαγές εξασφαλίστηκε η σαφήνεια των ερωτηματολογίου, και ο προσιτός του χαρακτήρας. Παράλληλα διατυπώθηκαν κάποιες εναλλακτικές ερωτήσεις οι οποίες οδήγησαν στην οριστική διαμόρφωση του τελικού ερωτηματολογίου. Όλοι οι μαθητές που συμμετείχαν στην έρευνα επέδειξαν τον απαιτούμενο σεβασμό και συνεργάστηκαν άψογα κατά τη διάρκεια συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου αλλά και της συνέντευξης. Πριν τη διεξαγωγή του ερωτηματολογίου, πραγματοποιήθηκε μια συζήτηση της ερευνήτριας με τους μαθητές με σκοπό να τους γνωστοποιηθεί ο λόγος της έρευνας, να αισθανθούν άνετα με τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου ώστε να εκφραστούν άφοβα και με ειλικρίνεια. Επιτακτική ήταν η ανάγκη να επισημανθεί το στοιχείο της ανωνυμίας των συμμετεχόντων στην έρευνα. Κατά τη διάρκεια διεξαγωγής και συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου δόθηκαν οι απαραίτητες διευκρινίσεις και οδηγίες, αν και αναγράφονταν σε κάθε μέρος του ερωτηματολογίου.

Το ερωτηματολόγιο συνοδεύεται από μια συνοδευτική επιστολή, στην οποία αναφερόταν η ταυτότητα της ερευνήτριας και ο σκοπός της έρευνας. Η επιστολή αυτή

στάλθηκε προς τους διευθυντές των σχολείων που θα λάμβαναν μέρος στην έρευνα, στους γονείς των μαθητών, ζητώντας την άδεια για να συμμετέχουν τα παιδιά τους στην έρευνα και εκφράζοντας εκ των προτέρων θερμές ευχαριστίες για τη συνεργασία και τον χρόνο.

Η τελική μορφή του ερωτηματολογίου αποτελείται από τρία μέρη (Βλ. παράρτημα). Η τελική διάταξη των ερωτήσεων ορίστηκε με βάση τα χαρακτηριστικά του μαθητικού πληθυσμού που θα συμμετείχε στην έρευνα, μιας και το θέμα του ερωτηματολογίου είναι αρκετά ενδιαφέρον και οικείο. Αρχικά, το ερωτηματολόγιο αποτελείται από αντικειμενικές ερωτήσεις, και στη συνέχεια από ερωτήσεις που απαιτούν υποκειμενική κρίση, με σκοπό να εξοικειωθούν οι ερωτώμενοι με το ερωτηματολόγιο και με το θέμα, και να εξασφαλιστεί με αυτόν τον τρόπο η καλύτερη δυνατή ανταπόκριση.

Το Α΄ μέρος αποτελείται από ερωτήσεις επιλογής κλειστού τύπου π.χ. 'ναι', 'όχι', αλλά και ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής στις οποίες οι ερωτώμενοι έπρεπε να δώσουν συγκεκριμένες απαντήσεις αλλά είχαν και την ευχέρεια να δώσουν και την δική τους απάντηση, σε περίπτωση που δεν τους ικανοποιούσε κάποια από τις επιλογές. Με αυτό τον τρόπο, η κωδικοποίηση είναι ευκολότερη για τον ερευνητή, αλλά και η επιλογή είναι ευκολότερη για κάποιους ερωτώμενους, σε σχέση με την απάντηση ανοιχτών ερωτήσεων.

Στο Β΄ μέρος δόθηκαν στους ερωτώμενους κάποιες λέξεις και φράσεις, μέσα σε συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο, που χρησιμοποιούν οι «μεγάλοι» στην καθημερινότητά τους και ζητήθηκε να εκφραστούν άφοβα οι μαθητές όπως θα μιλούσαν την παρέα τους, χρησιμοποιώντας ένα συνώνυμο για κάθε μια λέξη/φράση.

Τέλος, στο Γ΄ μέρος δόθηκαν δύο κείμενα με κοινό θέμα, τη μαθητική στολή, ένα θέμα «φλέγον» και πάντα επίκαιρο για τους μαθητές της Κύπρου. Τα δύο κείμενα είχαν διαφορετικό επικοινωνιακό πλαίσιο. Το πρώτο αποτελεί απόσπασμα των εσωτερικών κανόνων λειτουργίας του Γυμνασίου Αθένου για τη Σχολική Χρονιά 2016-2017. Το δεύτερο είναι οι προσωπικές απόψεις κάποιων μαθητών για τη μαθητική στολή. Μελετώντας και συγκρίνοντας αρχικά τη γλώσσα των δύο κειμένων, οι μαθητές έπρεπε να τοποθετηθούν προσωπικά στο θέμα της γλώσσας των δύο κειμένων, δικαιολογώντας την απάντησή τους και στη συνέχεια να παράξουν δικό τους δείγμα γραφής εκθέτοντάς τη γνώμη τους για τη μαθητική στολή στο μαθητικό blog «Οι νέοι της Κύπρου αποφασίζουν να δράσουν...»

3.3 Περιορισμοί της έρευνας

Η συγκεκριμένη έρευνα είχε ως στόχο να μελετήσει πώς η ηλικία αλλά και το φύλο καθορίζουν τη γλώσσα των νέων και να εντοπίσει διαφοροποιήσεις που προκύπτουν στη χρήση της γλώσσας με βάση τις δύο αυτές παραμέτρους. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δύο σχολεία της επαρχίας Λάρνακας, ένα περιφερειακό γυμνάσιο και ένα λύκειο της Λάρνακας. Επομένως είναι εκ των πραγμάτων δύσκολο να γενικεύσουμε τα αποτελέσματα της έρευνας και για τις υπόλοιπες επαρχίες του νησιού. Παράλληλα το δείγμα των μαθητών που συμμετείχε στην έρευνα κάλυπτε συγκεκριμένη ηλικιακή βαθμίδα. την εφηβική (12-17) ενώ οι υπόλοιπες ηλικιακές βαθμίδες από την ηλικία των 17 και πάνω ή από τα 12 και κάτω δεν αποτέλεσε αντικείμενο μελέτης. Ανασταλτικός παράγοντας στην εξαγωγή αποτελεσμάτων αποτελεί και το γεγονός πως η ομάδα του δείγματος εκτός από την ηλικιακή ταύτιση, παρουσιάζει και ταύτιση απόψεων, αντιλήψεων, ιδεών στο πλαίσιο της ομάδας, με αποτέλεσμα οι απαντήσεις να μην είναι ενδεικτικές αλλά προϊόν μίας συγκεκριμένης κοινωνικά ομάδας. Επιπρόσθετα στην παρούσα έρευνα όπως και σε κάθε έρευνα που στηρίζεται σε ερωτηματολόγιο, υπήρχε και ο κίνδυνος παρανόησης κάποιων ερωτήσεων ή απόκλισης από την πραγματικότητα που οφείλεται στη συνειδητή ή μη διάθεση του δείγματος των συμμετοχόντων να εξωραΐσει τις απαντήσεις, ή να παραπλανήσει. Μια περαιτέρω διερεύνηση σε παραμέτρους όπως: ο τόπος καταγωγής των γονιών των μαθητών ή η γλώσσα που χρησιμοποιεί ο μαθητής στο οικογενειακό του περιβάλλον θα έδιναν ίσως πιο ικανοποιητικά αποτελέσματα στην έρευνα.

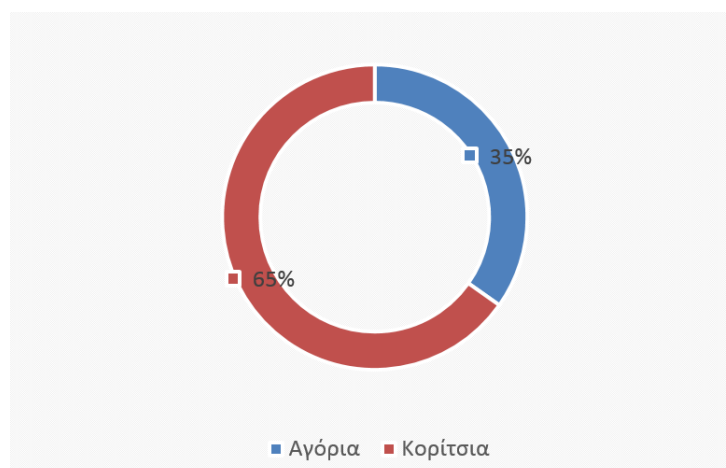
Κεφάλαιο 4

Αποτελέσματα της έρευνας

4.1 Ανάλυση α΄ μέρους ερωτηματολογίου: Η χρήση της καθομιλουμένης γλώσσας.

Το Α΄ μέρος αποτελείται από ερωτήσεις επιλογής κλειστού τύπου οι οποίες επιδέχονται απάντηση ‘ναι’ ή ‘όχι’, αλλά και ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής. Το Α΄ μέρος αποτελείται από 7 ερωτήσεις οι οποίες αναλύονται στις αντίστοιχες γραφικές παραστάσεις. Οι ερωτήσεις αφορούν την προσωπική άποψη του δείγματος σε σχέση με τη χρήση της καθομιλουμένης δημοτικής γλώσσας. Σκοπός των ερωτήσεων ήταν να αποδείξει τη σχέση του δείγματος με την κοινή καθομιλουμένη γλώσσα αλλά και τυχόν αποκλίσεις από τις παραδοσιακές δομές της γλώσσας. Μέσα από την επεξεργασία των αποτελεσμάτων γίνεται ξεκάθαρα αναφορά σε φαινόμενα όπως greeklish, χρήση ξενικών εκφράσεων αλλά και χρήση της επίσημης κοινής γλώσσας μόνο όταν επιβάλλεται από το σχολείο, τις κοινωνικές υποχρεώσεις ή ακόμα τις κοινωνικές επαφές με άτομα μεγαλύτερα σε ηλικία. Τα αποτελέσματα/ γραφικές παραστάσεις είναι οργανωμένα με βάση το φύλο αλλά και με βάση την ηλικία του δείγματος.

Γραφική παράσταση 1α: «Χρησιμοποιείς ξενικές εκφράσεις;»

Όπως φαίνεται από την πρώτη γραφική παράσταση στην ερώτηση χρησιμοποιείς ξενικές εκφράσεις τόσο τα αγόρια όσο και τα κορίτσια γυμνασίου και λυκείου βρίσκονται σε πλήρη συμφωνία για τη χρήση ξένων εκφράσεων. Αυτό που προκαλεί ίσως περισσότερη έκπληξη είναι το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος χρηστών ξενικών εκφράσεων είναι τα κορίτσια με ποσοστό 65%.

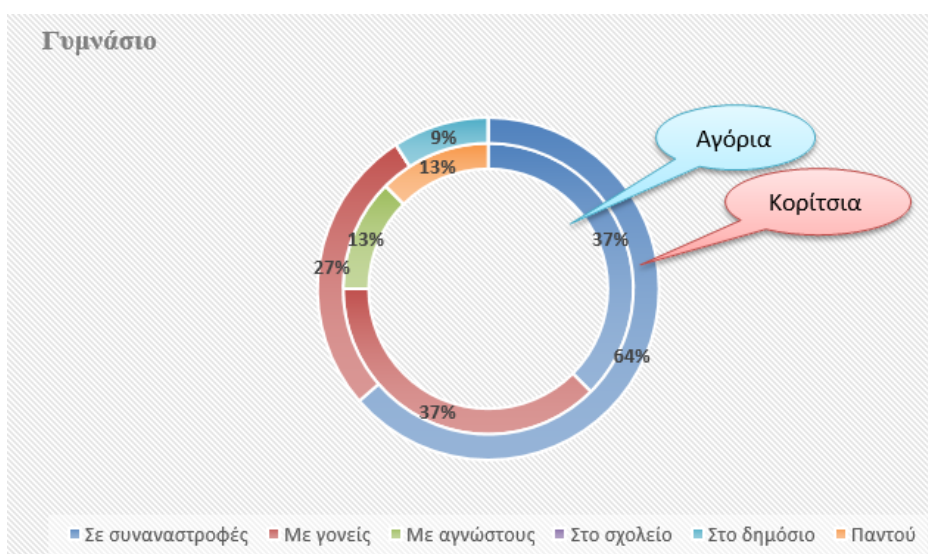
Η δεύτερη ερώτηση του Α΄μέρους του ερωτηματολογίου αποτελεί συνέχεια της πρώτης ερώτησης του ερωτηματολογίου. Το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος συμφώνησε ότι χρησιμοποιεί ξενικές εκφράσεις και κυρίως τα κορίτσια, ανεξαρτήτως ηλικίας. Στο ερώτημα «σε ποιες περιπτώσεις χρησιμοποιούν ξένες εκφράσεις» οι ερωτώμενοι είχαν την ευκαιρία να επιλέξουν περισσότερες από μία απαντήσεις. Επικρατέστερη άποψη είναι ότι οι νέοι ανεξαρτήτως φύλου αλλά και ηλικίας χρησιμοποιούν ξένες ή νεανικές εκφράσεις στις μεταξύ τους συναναστροφές. Αυτό ισχύει σε ποσοστό 64% για τα κορίτσια του γυμνασίου και 36% για τα αγόρια της ίδιας ηλικίας. Αντίστοιχα ποσά επικρατούν και για τους μαθητές του λυκείου. 25% για τα αγόρια και διπλάσιο ποσοστό 50% για τα κορίτσια. Τα κορίτσια κυρίως του γυμνασίου σε ποσοστό 27% αλλά και του λυκείου σε ποσοστό 25% αισθάνονται άνετα να χρησιμοποιούν τέτοιες εκφράσεις σε συνομιλίες με τους γονείς τους. Τα αγόρια, κυρίως, μαθητές λυκείου, σε ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό 34%, υποστήριξαν πως χρησιμοποιούν ξένες και νεανικές εκφράσεις και σε κάποια δημόσια συνομιλία ή επαφή. Άξιο αναφοράς είναι και το γεγονός ότι ένα ποσοστό της τάξεως του 8% για τα αγόρια και 6% για τα κορίτσια, μαθητές λυκείου σε αντίθεση με τους μαθητές γυμνασίου, χρησιμοποιούν ξενικές εκφράσεις και στο σχολείο. Μπορούμε να

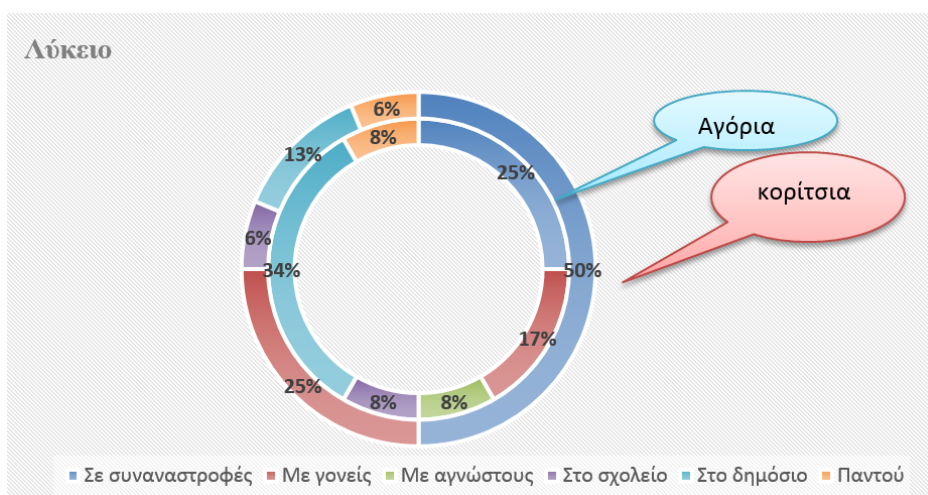
οδηγηθούμε στο συμπέρασμα και σύμφωνα και με την Μαρία Κακριδή (2005) ότι τελικά η επίσημη νόρμα του σχολείου δεν είναι απόλυτα παγιωμένη και πως διάφορες γλωσσικές ποικιλίες, όπως εδώ η γλώσσα των νέων, παρεισφρέουν και στον χώρο του σχολείου.

Γραφικές παραστάσεις 2α και 2β: «Σε ποιες περιπτώσεις χρησιμοποιείς ξενικές εκφράσεις;»

Γραφική Παράσταση 2α

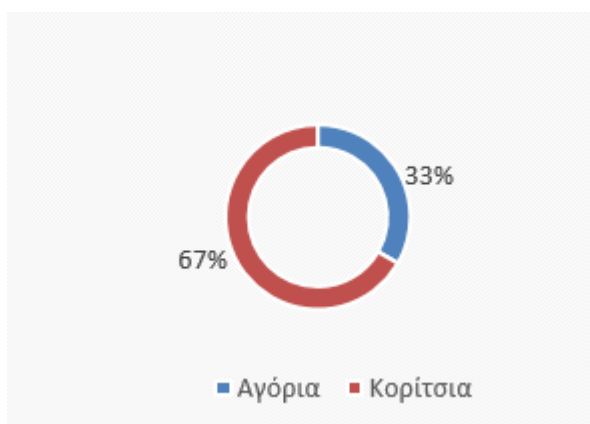

Γραφική Παράσταση 2β

Στην επόμενη γραφική παράσταση φαίνεται ξεκάθαρα η προτίμηση των νέων για τη χρήση των greeklish. Το 67% των κοριτσιών ανεξαρτήτως ηλικίας χρησιμοποιεί greeklish ενώ τα αγόρια σε ποσοστό 33% καθιέρωσαν αυτόν τον τρόπο γραπτής έκφρασης.

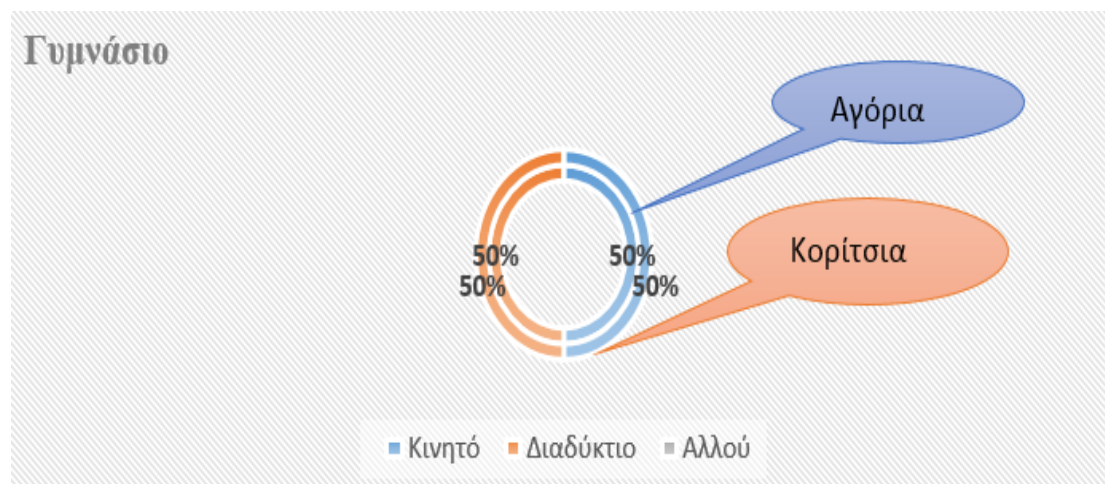
Γραφική παράσταση 3: «Χρησιμοποιείς greeklish;»

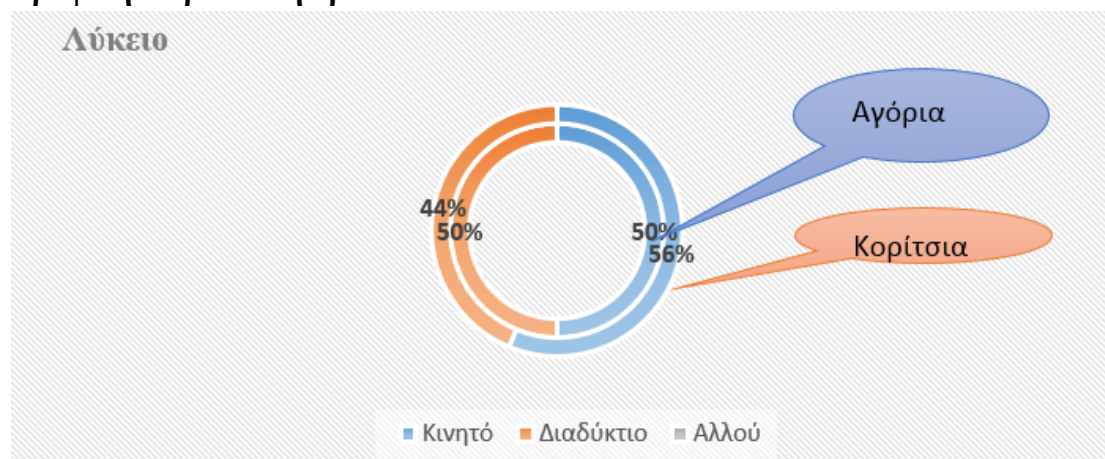
Οι επόμενες γραφικές παραστάσεις παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, αναλύοντας τις περιπτώσεις που οι νέοι θεωρούν ότι χρησιμοποιούν τα greeklish με βάση το φύλο και την ηλικία. Η χρήση του κινητού τηλεφώνου και η πρόσβαση στο διαδίκτυο είναι οι σημαντικότεροι τομείς χρήσης των greeklish ενώ αν και είχαν την επιλογή να σημειώσουν οι ίδιοι και να παρουσιάσουν πού αλλού χρησιμοποιούν το εν λόγω σύστημα γραφής, δεν έδωσαν καμία απάντηση. Τα αγόρια και τα κορίτσια, μαθητές του γυμνασίου, βρίσκονται σε πλήρη συμφωνία και χρησιμοποιούν με το ίδιο ποσοστό 50% greeklish τόσο στο κινητό τηλέφωνο όσο και στο διαδίκτυο. Αντίθετα, τα κορίτσια, μαθήτριες λυκείου, δηλώνουν ότι χρησιμοποιούν περισσότερο τα greeklish στο κινητό τους τηλέφωνο σε ποσοστό 56% ενώ τα αγόρια σε μικρότερο ποσοστό 50%. Το διαδίκτυο αποδεικνύεται για μια ακόμα φορά τόπος εξάσκησης των greeklish κυρίως για τα αγόρια με ποσοστό 50% και για τα κορίτσια 44%.

Γραφικές παραστάσεις 4α και 4β: «Σε ποιες περιπτώσεις χρησιμοποιείς greeklish;»

Γραφική Παράσταση 4α

Γραφική Παράσταση 4β

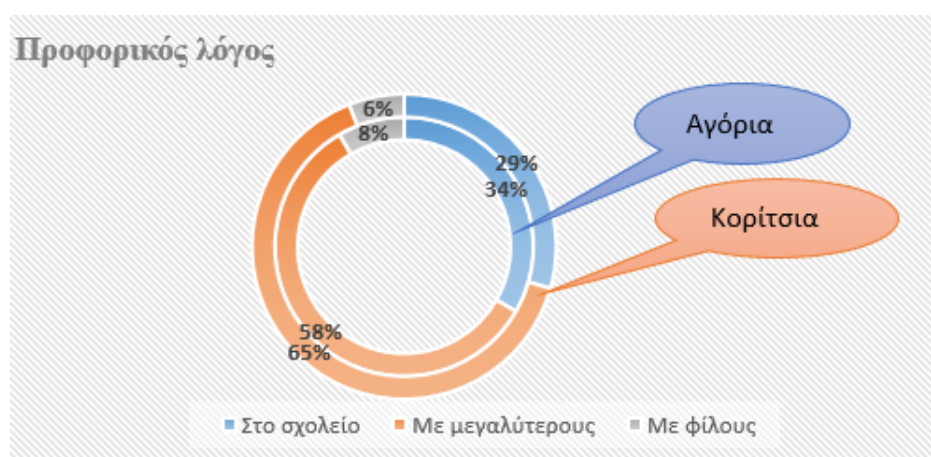
Στις ακόλουθες γραφικές παραστάσεις εξετάζεται η σχέση των νέων με τη χρήση της επίσημης γλώσσας τόσο στον προφορικό όσο και στον γραπτό λόγο. Με τον όρο επίσημη γλώσσα διευκρινίστηκε ότι εννοείται η γλώσσα των μεγάλων που έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τη γλώσσα που χρησιμοποιούν οι νέοι στην καθημερινότητά τους αλλά και στις προσωπικές τους σχέσεις, όπως επίσης και η γλώσσα που χρησιμοποιούν στο σχολείο. Στον προφορικό λόγο, μεγάλο ποσοστό των κοριτσιών, 65% περίπου, ανεξαρτήτως ηλικίας, χρησιμοποιεί την επίσημη γλώσσα στις συναναστροφές τους με τους μεγαλύτερους και 29% στο σχολείο, ενώ μόνο 6% με φίλους. Αντίθετα τα αγόρια σε ποσοστό 58% χρησιμοποιούν την επίσημη γλώσσα με τους μεγαλύτερους και 29% στο σχολείο ενώ μόνο 6% με τους φίλους τους. Φαίνεται ξεκάθαρα ότι οι νέοι και με βάση το φύλο και με βάση την ηλικία τους γνωρίζουν τις κοινωνικές συμβάσεις και γνωρίζουν πως με τους μεγαλύτερους επιβάλλεται να χρησιμοποιούν πιο επίσημη

γλώσσα, και να ακολουθούν κανόνες ευγένειας. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση του σχολείου όπου επιβάλλεται οι μαθητές να χρησιμοποιούν γλώσσα κοινώς αποδεκτή ακολουθώντας γραμματικούς και συντακτικούς κανόνες. Αντίθετα με φίλους χρησιμοποιούν σε ελάχιστα ποσοστά την επίσημη γλώσσα γιατί το δέσιμο με την παρέα και την ομάδα τους επιτρέπει να αναπτύξουν δικό τους τρόπο επικοινωνίας ώστε να μην χρησιμοποιούν την επίσημη γλώσσα. (βλ. Παράρτημα μέρος Α' γραφική παράσταση 5γ, 5 δ, 5 ε και 5 στ ,για τις επιλογές αγοριών, κοριτσιών, γυμνασίου και λυκείου).

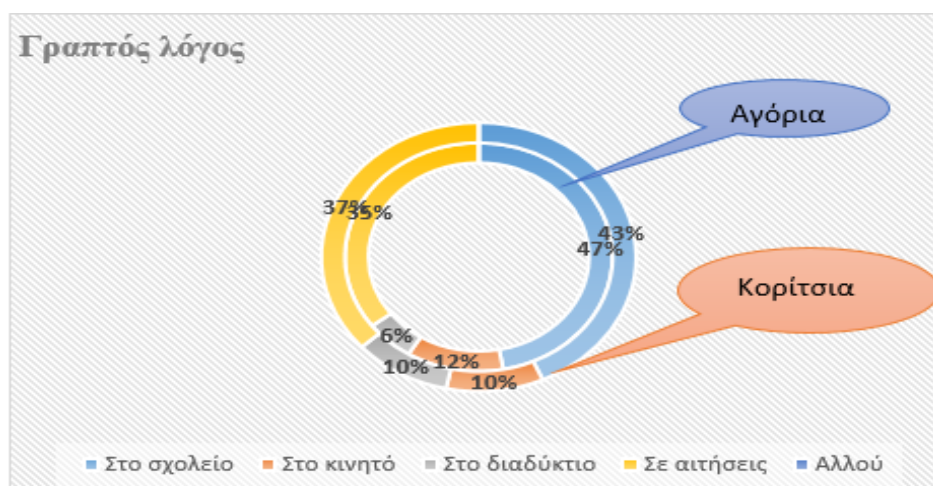
Στον γραπτό λόγο, το σχολείο και η περίπτωση που οι νέοι επιβάλλεται να συμπληρώσουν κάποια επίσημη αίτηση/έγγραφο είναι οι μόνοι λόγοι για τους οποίους χρησιμοποιούν την επίσημη γλώσσα. Με ποσοστά 43% και 37% αντίστοιχα τα κορίτσια χρησιμοποιούν στο σχολείο και στα επίσημα έγγραφα/αιτήσεις την επίσημη γλώσσα. Ενώ τα αγόρια με ποσοστά 47%και 35% χρησιμοποιούν για τους ίδιους λόγους την επίσημη γλώσσα. Σε μικρότερα ποσοστά και στις δύο περιπτώσεις χρησιμοποιούν την επίσημη γλώσσα στο κινητό τους τηλέφωνο και στο διαδίκτυο. Ενώ για μια ακόμα φορά είχαν την επιλογή να προσθέσουν και την προσωπική τους άποψη.

Γραφικές παραστάσεις 5α και 5β : «Σε ποιες περιπτώσεις χρησιμοποιείς την επίσημη γλώσσα, στον προφορικό και γραπτό λόγο;»

Γραφική Παράσταση 5α

Γραφική Παράσταση 5β

Γραφική παράσταση 6α: «Παράγοντες επίδρασης χρήσης greeklish»

Στη συγκεκριμένη γραφική παράσταση παρουσιάζονται οι κύριοι παράγοντες που οδηγούν στην χρήση των greeklish. Συγκεκριμένα τα αγόρια ανεξαρτήτως ηλικίας, σε ποσοστό 31% επηρεάζονται από τους φίλους τους και χρησιμοποιούν στον καθημερινό τους λόγο greeklish. Το διαδίκτυο σε ποσοστό 23% και τα μουσικά τους ακούσματα σε ποσοστό 19%, είναι κατεξοχήν λόγοι επίδρασης και χρήσης των greeklish. Παράγοντες όπως η ανάγνωση βιβλίων ή η μίμηση του τρόπου έκφρασης, δεν επηρεάζουν τα αγόρια ενώ η επίδραση των Μ.Μ.Ε αγγίζει μόλις το ποσοστό του 11%. Στον αντίποδα τα κορίτσια σε ποσοστό 42% δήλωσαν ότι επηρεάζονται από τους φίλους τους, και σε ποσοστά 31% δείχνουν ότι επηρεάζονται από το διαδίκτυο αλλά και από την ευκολία που παρουσιάζει ως τρόπος έκφρασης (27%) η χρήση των greeklish. Στα ίδια περίπου ποσοστά με τα αγόρια επηρεάζονται από τα μουσικά τους ακούσματα και από την προβολή του γλωσσικού αυτού φαινομένου από τα Μ.Μ.Ε.

(βλ. Παράρτημα μέρος Α' γραφική παράσταση 6β και 6γ για τις επιλογές αγοριών, κοριτσιών, γυμνασίου και λυκείου).

Γραφική παράσταση 7α :«Για ποιους λόγους χρησιμοποιείς greeklish;»

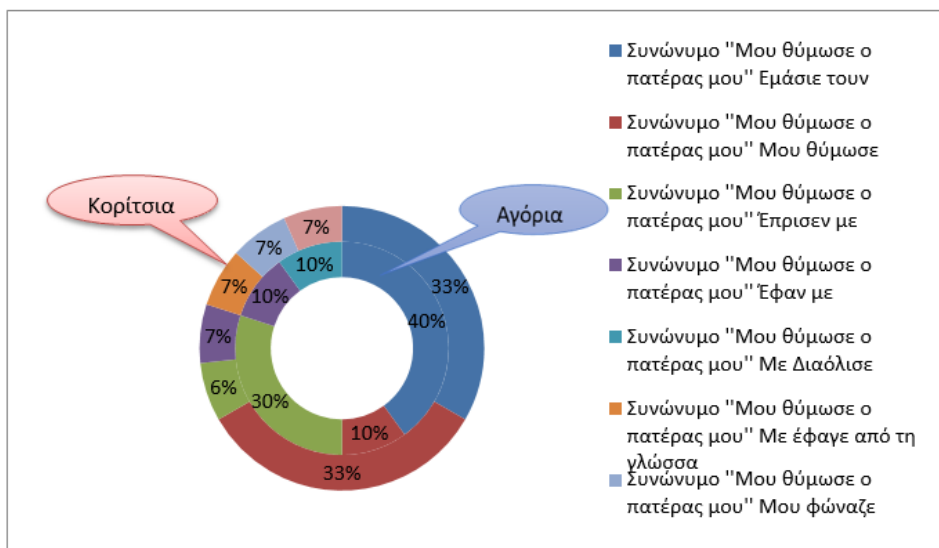

Στην πιο πάνω γραφική παράσταση γνωστοποιούνται οι λόγοι για τους οποίους οι νέοι χρησιμοποιούν τα greeklish και εμφανίζονται κοινοί και στα αγόρια και στα κορίτσια ανεξαρτήτως ηλικίας. Τα αγόρια σε ποσοστό 35% χρησιμοποιούν τα greeklish για να συνομιλούν στο διαδίκτυο. Αντίθετα τα κορίτσια σε ποσοστό 54% χρησιμοποιούν τα greeklish για τις προσωπικές τους συνομιλίες στο διαδίκτυο, σε ποσοστό 25% γιατί είναι πιο εύκολος και πιο προσιτός τρόπος έκφρασης και τέλος σε ποσοστό 21% για να μπορούν να γίνουν πιο κατανοητοί από τους φίλους και τους συνομηλίκους ενισχύοντας έτσι το αίσθημα της ενότητας, αλληλεγγύης και κοινής ταυτότητας στην ομάδα. Η χρήση των greeklish για λόγους όπως η κατανόηση ξένης μουσικής, επικοινωνίας με φίλους και ευκολία ως τρόπος χρήσης δεν βρίσκουν σύμφωνα τα αγόρια. (βλ. Παράρτημα μέρος Α' γραφική παράσταση 7β και 7γ για τις επιλογές αγοριών, κοριτσιών, γυμνασίου και λυκείου).

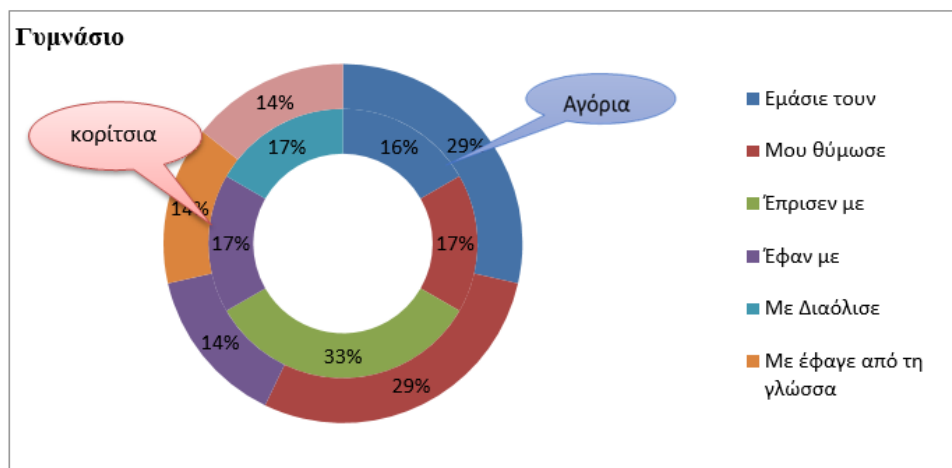
4.2 Ανάλυση β΄ μέρους ερωτηματολογίου: ομοιότητες και διαφορές στη χρήση του λόγου με βάση το φύλο και την ηλικία.

Στο β΄ μέρος δόθηκαν στο δείγμα των συμμετεχόντων κάποιες λέξεις και φράσεις, μέσα σε συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο, που χρησιμοποιούν οι «μεγάλοι» στην καθημερινότητά τους. Ζητήθηκε από τους μαθητές του δείγματος να εκφραστούν άφοβα, όπως ακριβώς θα μιλούσαν την παρέα τους, χρησιμοποιώντας ένα συνώνυμο για κάθε μια λέξη/φράση. Μέσω της δραστηριότητας αναζήτησης συνωνύμου η έρευνα αποσκοπούσε στο να ανιχνεύσει και να καταδείξει ομοιότητες και διαφορές στη χρήση του λόγου, στην επιλογή λέξεων ανάμεσα στα δύο φύλλα αλλά και ανάμεσα στις δύο διαφορετικές ηλικίες.

Γραφικές Παραστάσεις 1 α, 1β και 1γ: συνώνυμο για την έκφραση «μου θύμωσε ο πατέρας μου».

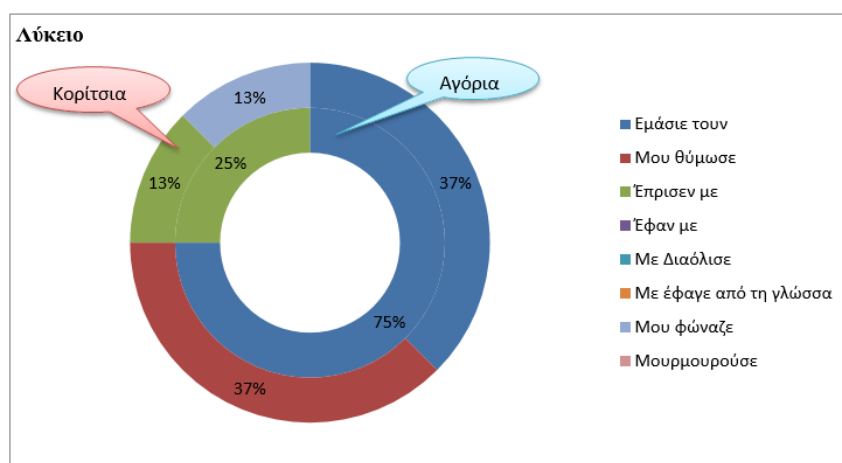

Γραφική Παράσταση 1β

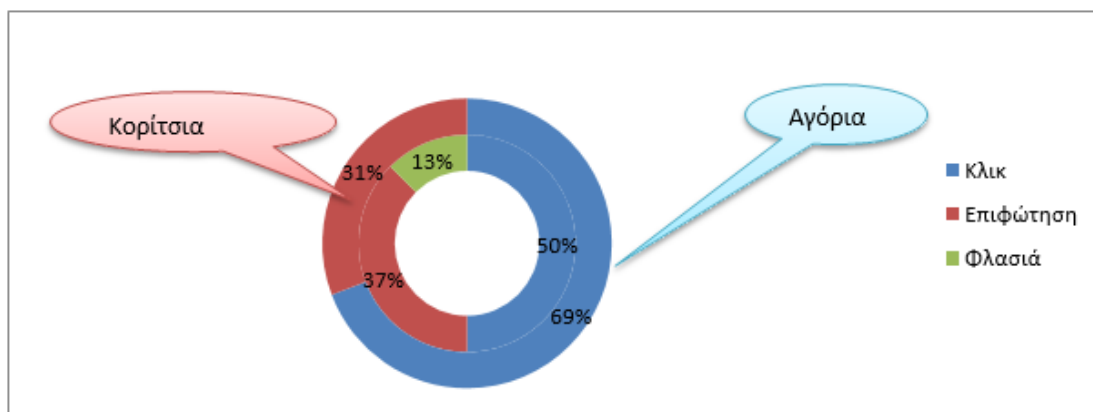
Στην αναζήτηση συνώνυμης έκφρασης στη φράση «μου θύμωσε ο πατέρας μου», διαπιστώνουμε πως υπάρχει σύγκλιση απόψεων ανάμεσα στα δύο φύλα του δείγματος του γυμνασίου. Επικρατέστερες απαντήσεις θεωρούνται οι εκφράσεις «εμάσιε τουν», «εθύμωσεν μου». Τα αγόρια σε ποσοστό 33% έδωσαν την απάντηση «έπρησεν με» με την έννοια ταλαιπωρώ κάποιον υπερβολικά, ενώ τα κορίτσια εμφανίζονται με περισσότερες απαντήσεις όπως «με έφαγε από τη γλώσσα» και «μουρμουρούσε».

Γραφική Παράσταση 1γ

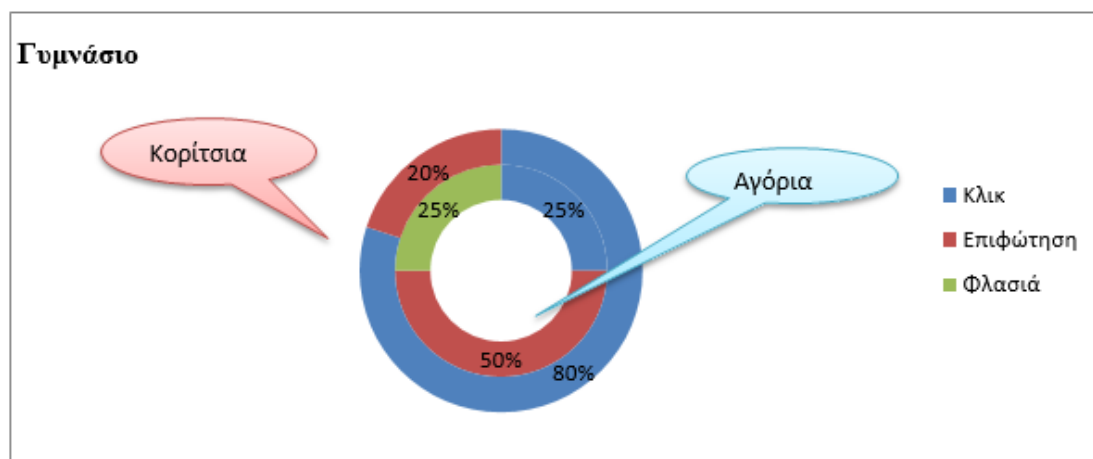
Οι μαθητές του Λυκείου, χρησιμοποίησαν καθολικά, δύο μόνο συνώνυμα, «εμάσιε τουν» και «έπρησεν με» σε αντίθεση με τις μαθήτριες, οι οποίες δίνουν περισσότερες εναλλακτικές απαντήσεις όπως φαίνεται από τη γραφική παράσταση 1γ.

Γραφικές Παραστάσεις 2α, 2β και 2γ: Συνώνυμο για την έκφραση «μου ήρθε μια ιδέα».

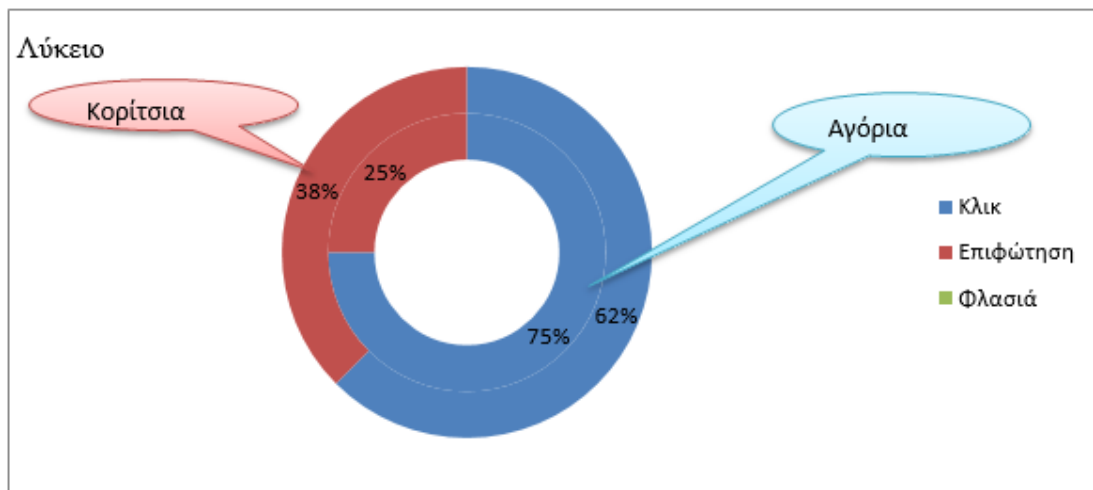

Γραφική Παράσταση 2β

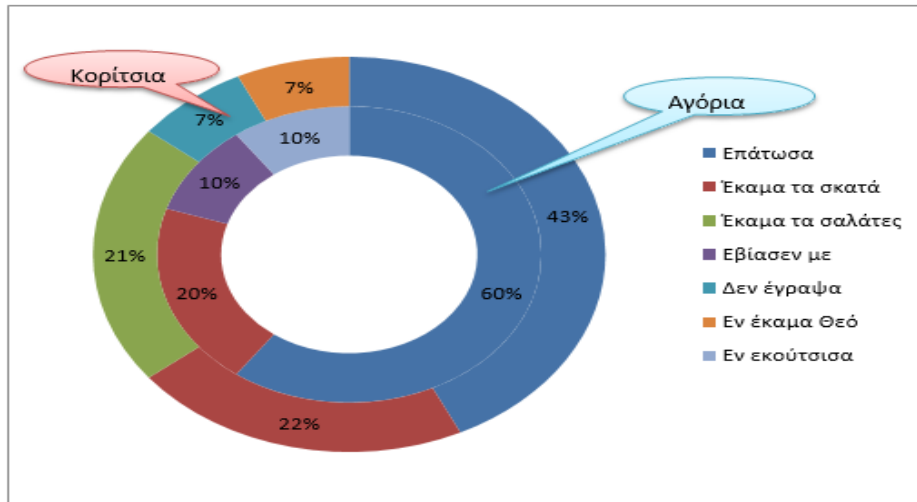
Τα κορίτσια του γυμνασίου χρησιμοποιούν σε ποσοστό 80 % τη μεταφορική έκφραση «έκανα κλικ» η οποία όμως δεν αποδίδει ακριβώς τη σημασία της φράσης μου ήρθε μια ιδέα. Η φράση «έκανα κλικ» αναφέρεται κυρίως στη σημαντική αλλαγή της στάσης απέναντι σε κάποιο πρόσωπο ή κατάσταση και σε ποσοστό 20% την έκφραση «μου ήρθε επιφώτηση». Τα αγόρια της ίδια ηλικίας χρησιμοποιούν τα ίδια συνώνυμα σε μικρότερο όμως ποσοστό, αλλά χρησιμοποιούν και την έκφραση «μου ήρθε φλασιά» εννοώντας την ξαφνική φώτιση όπως το φλας μιας φωτογραφικής μηχανής.

Γραφική Παράσταση 2γ

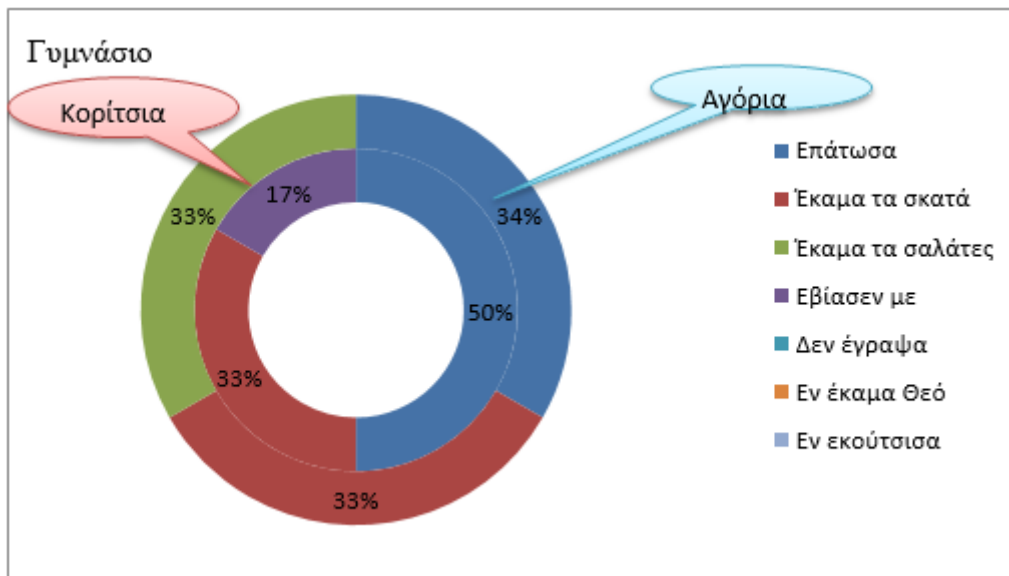
Τόσο τα κορίτσια όσο και τα αγόρια, μαθητές λυκείου χρησιμοποιούν τις ίδιες ακριβώς εκφράσεις ως συνώνυμα της έκφρασης «μου ήρθε μια ιδέα».

Γραφικές Παραστάσεις 3α, 3β, 3γ: Συνώνυμο της έκφρασης «Αποτυχία σε διαγώνισμα».

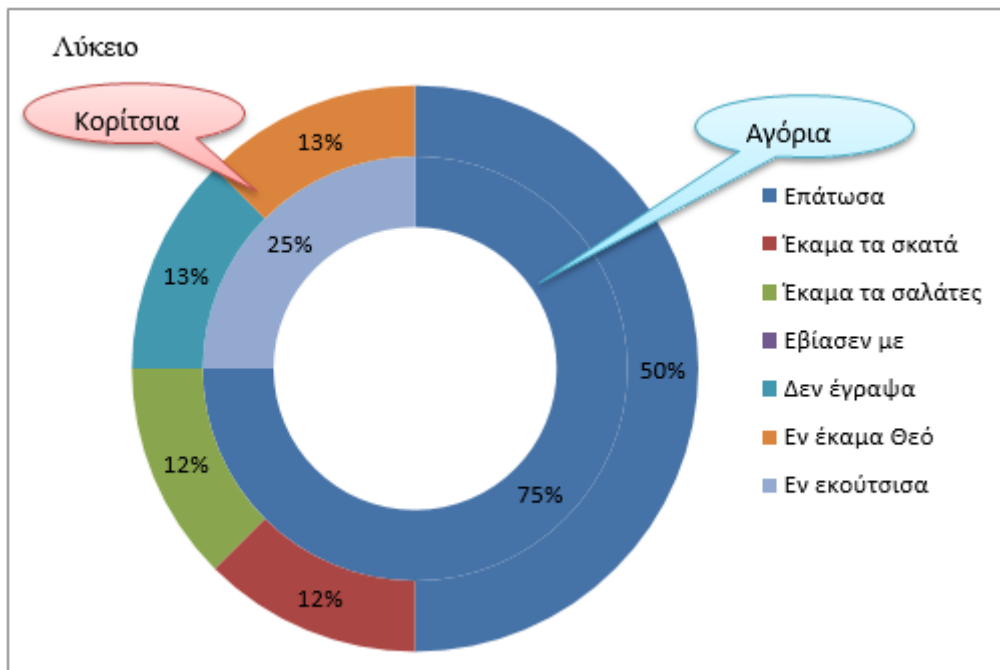
Σε αρκετά μεγάλο ποσοστό και τα δύο φύλλα και των δύο ηλικιών παρουσιάζουν ταύτιση απόψεων. Χρησιμοποιούν την έκφραση «επάτωσα» με την έννοια «έπιασα πάτο». Δεύτερη επικρατέστερη άποψη είναι η κυπριακή «εν εκούτισσα» για τα αγόρια και τα κορίτσια με την έννοια δεν πέτυχα τίποτα. Παράλληλα δήλωσαν ότι χρησιμοποιούν με την ίδια συχνότητα τις συνώνυμες μεταφορικές εκφράσεις «έκαμα τα σκατά», «έκαμα τα σαλάτες» και «εν έκαμα θεό» και την κυριολεκτική έκφραση «δεν έγραψα».

Γραφική Παράσταση 3β

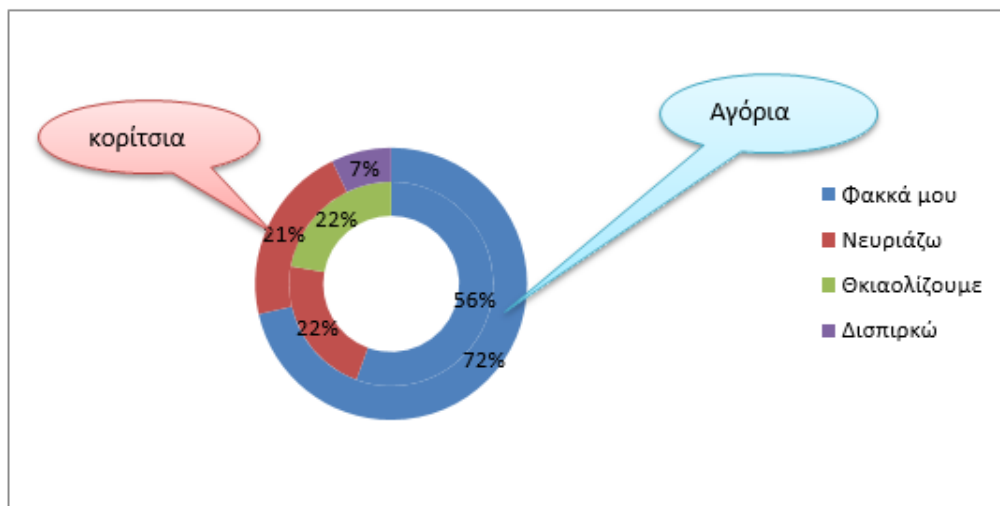
Ενδιαφέρον παρουσιάζει η επιλογή των αγοριών να χρησιμοποιήσουν και την έκφραση «εβίασεν με» με την έννοια της κακοποίησης να συνάδει με αυτήν της παταγώδους αποτυχίας στο διαγώνισμα

Γραφική Παράσταση 3γ

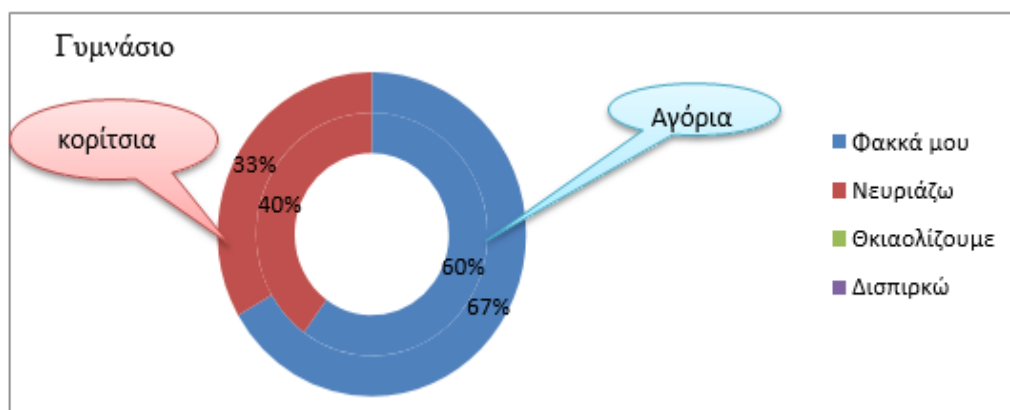

Τα αγόρια παρουσιάζονται πιο φειδωλά στις απαντήσεις τους. Χρησιμοποιούν για συνώνυμα τις εκφράσεις «επάτωσα» και «εν εκούτισσα» με την έννοια του έπιασα πάτο και δεν έχω πετύχει τίποτα σαν σωστή απάντηση. Τα κορίτσια χρησιμοποιούν και άλλες μεταφορικές εκφράσεις εκτός από το πάτωσα όπως «έκαμα τα σαλάτα», «έκαμα τα σκατά», «επάτωσα» με την έννοια της αποτυχίας.

Γραφικές Παραστάσεις 4α,4β,4γ Συνώνυμο της έκφρασης «Με εκνευρίζει».

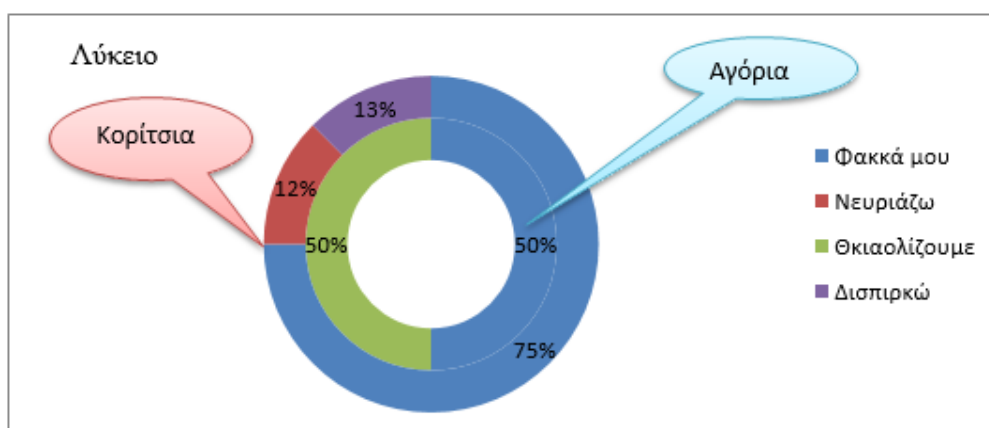

Γραφική Παράσταση 4β

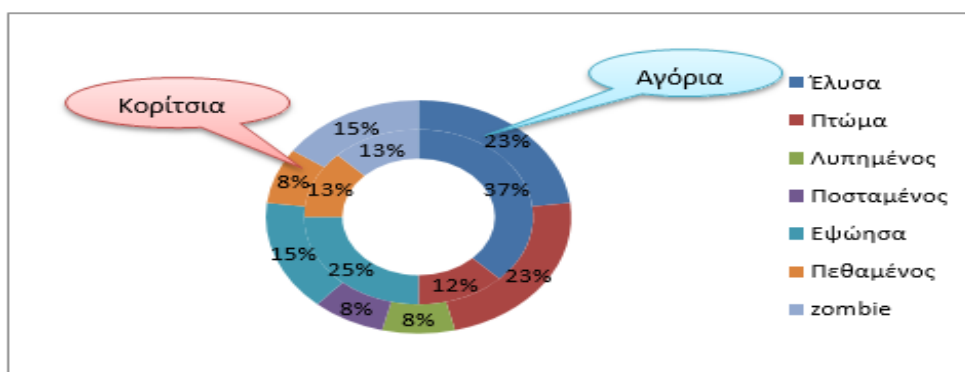
Τα συνώνυμα «φακκά μου» με την έννοια με ενοχλεί και «νευριάζω» είναι τα επικρατέστερα ανάμεσα στους μαθητές του γυμνασίου, ανεξαρτήτως φύλου.

Γραφική Παράσταση 4γ

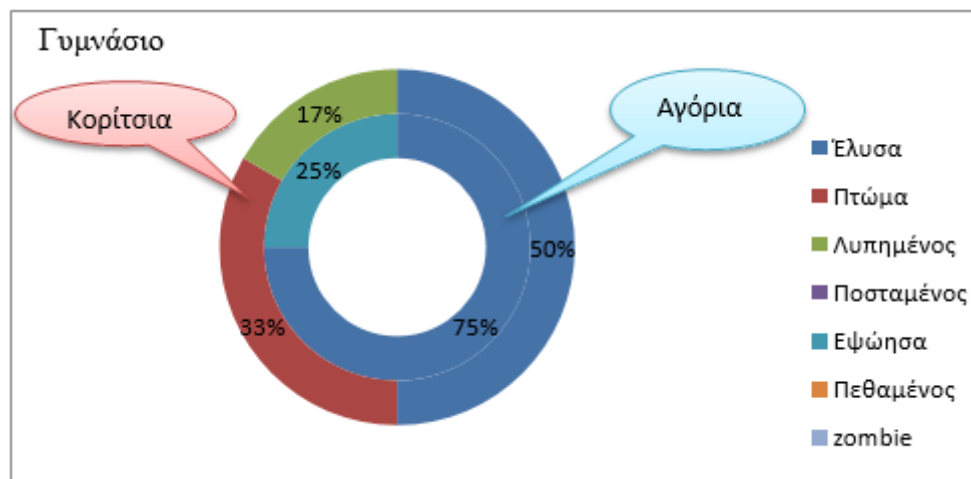
Τα αγόρια, μαθητές του Λυκείου, απάντησαν δίνοντας δύο συνώνυμα «φακκά μου» και «θκιαολίζομαι». Αντίθετα τα κορίτσια, χρησιμοποιούν σε αρκετά μεγάλο ποσοστό το συνώνυμο «φακκά μου» χρησιμοποιώντας επιπρόσθετα και τα συνώνυμα «νευριάζω» και «δισπικρώ» όχι όμως με την έννοια του δυσανασχετό.

Γραφικές Παραστάσεις 5α, 5β, 5γ: Συνώνυμο της έκφρασης «Είμαι ράκος».

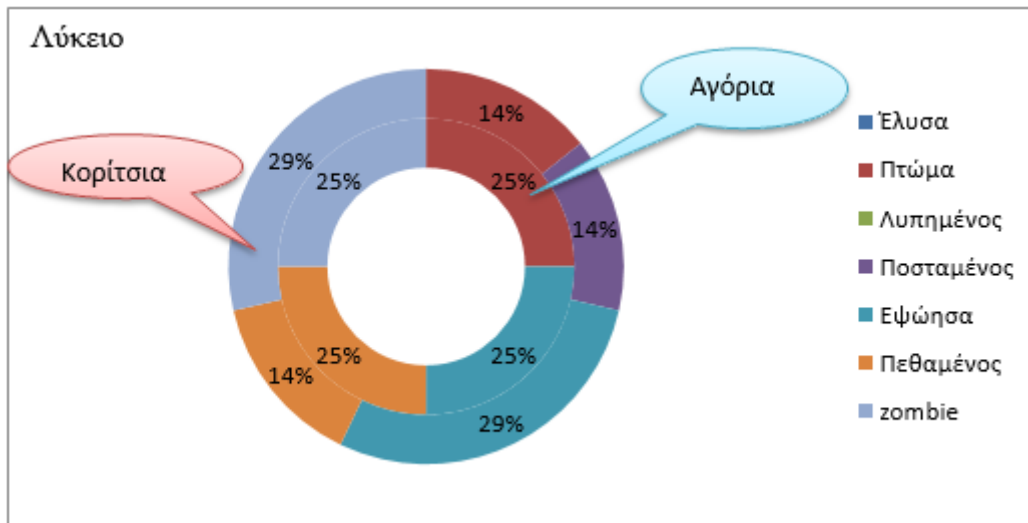
Στην αναζήτηση συνωνύμου για την έκφραση «είμαι ράκος» οι μαθητές και από τις δύο σχολικές κοινότητες και των δυο ηλικιών εκφράζουν σχεδόν τις ίδιες γνώμες. Τα κορίτσια, για άλλη μία φορά, έχουν μεγαλύτερη γλωσσική ευχέρεια χρησιμοποιώντας δύο περισσότερα συνώνυμα, «λυπημένος» και «ποσταμένος» τα οποία όμως δεν αποδίδουν ακριβώς το νόημα της έκφρασης είμαι ράκος.

Γραφική Παράσταση 5β

Τα αγόρια του γυμνασίου, χρησιμοποιούν ως συνώνυμα το ρήμα «έλυσα» με μεταφορική σημασία και την έκφραση «είμαι πτώμα». Αντίθετα τα κορίτσια χρησιμοποιούν τις δύο πιο πάνω επιλογές αλλά εκλαμβάνουν και τη φράση «είμαι ράκος» ως συνώνυμη με το επίθετο «λυπημένος».

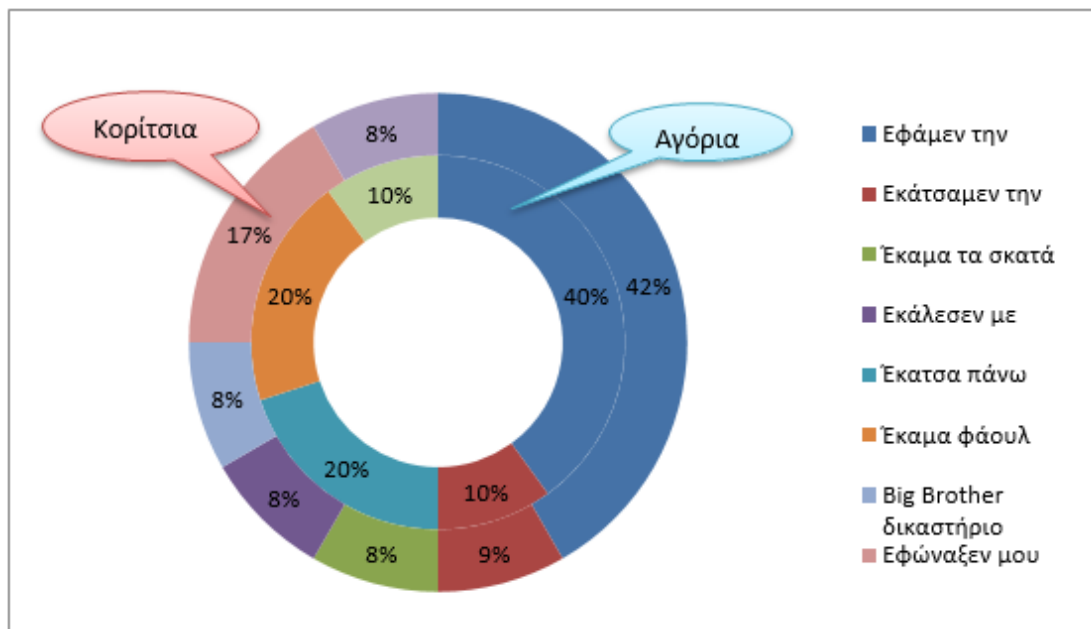
Γραφική Παράσταση 5γ

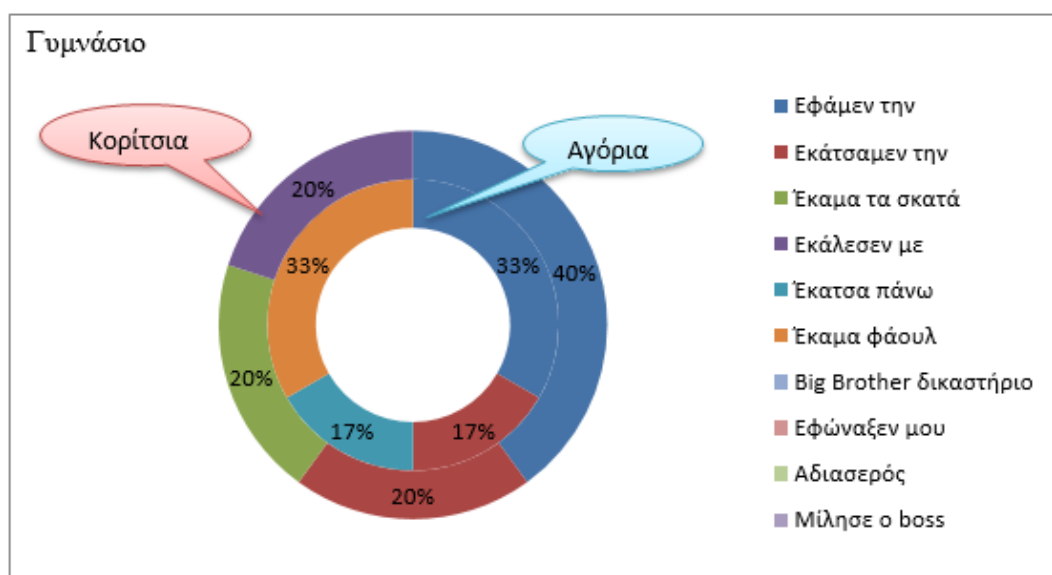
Στους μαθητές του λυκείου παρουσιάζεται ταύτιση χρήσης συνωνύμων. Τα κορίτσια χρησιμοποιούν επιπρόσθετα τη λέξη «ποσταμένος» με την έννοια της σωματικής κόπωσης και κούρασης.

Γραφικές Παραστάσεις 6α, 6β, 6γ: Συνώνυμο της έκφρασης «Με κάλεσε ο διευθυντής»

Γραφική Παράσταση 6α

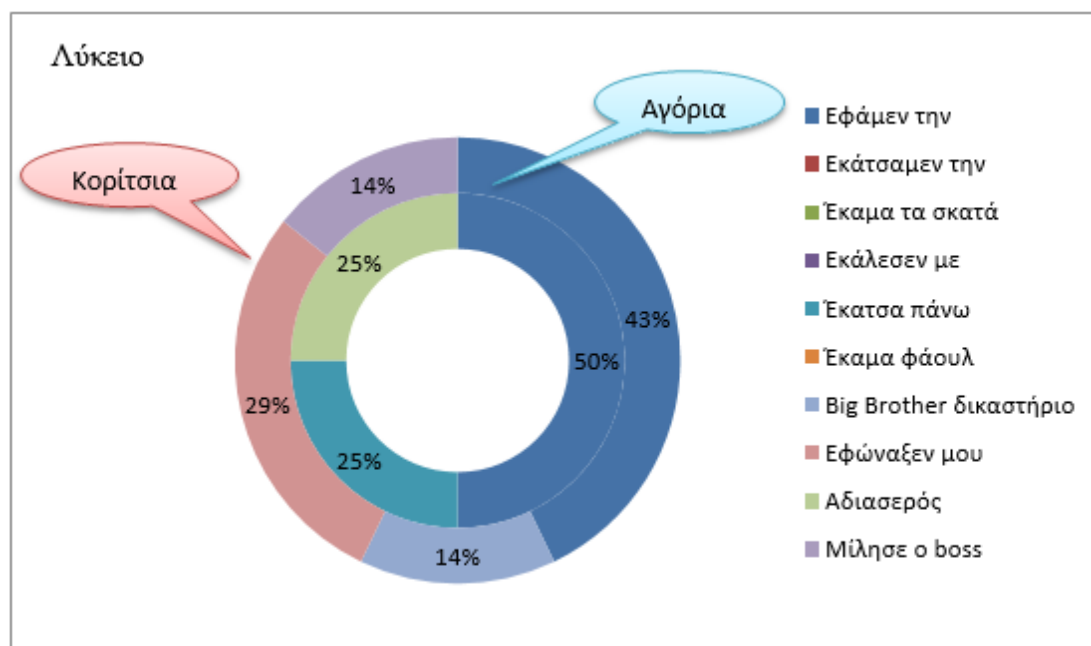

Γραφική Παράσταση 6β

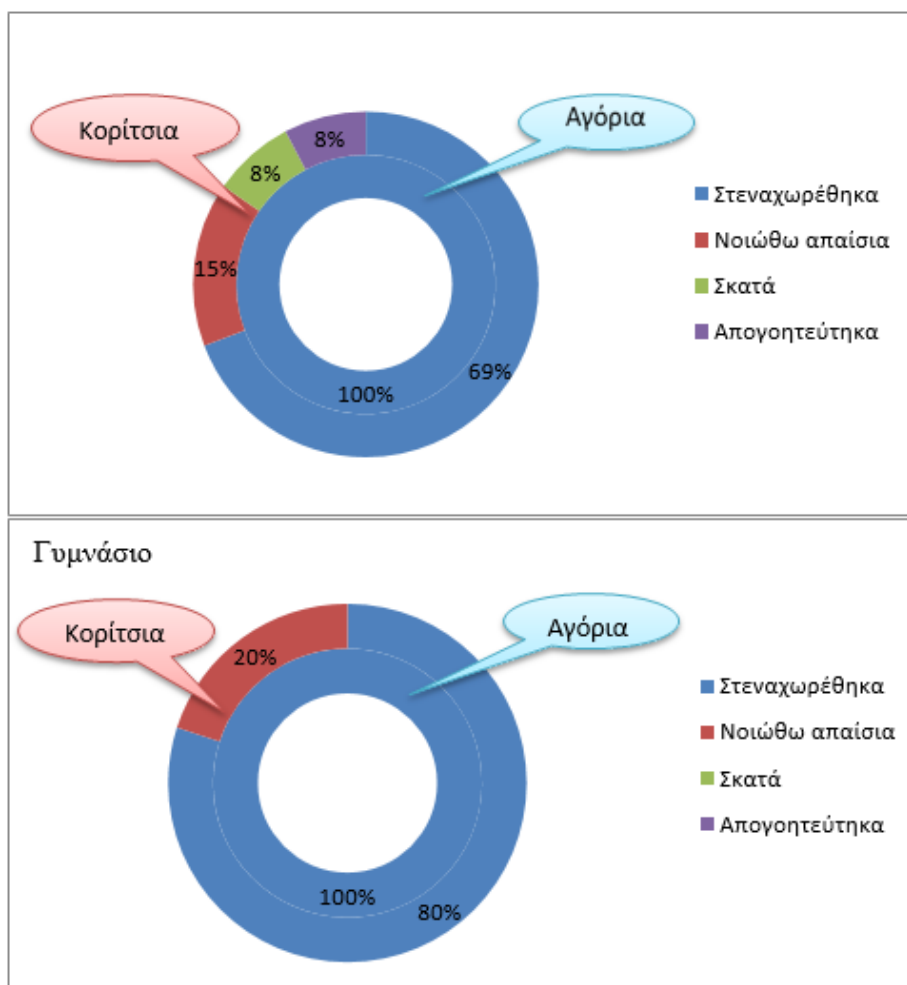
Η επιλογή των μεταφορικών εκφράσεων «εφάμεν την» και «εκάτσαμεν την» παρουσιάζεται κοινή και στα δύο φύλλα. Τα αγόρια επιλέγουν επιπρόσθετα εκφράσεις της αργκό όπως «έκατσα πάνω» αλλά και ποδοσφαιρικούς όρους όπως «έκαμα φάουλ». Παράλληλα τα κορίτσια χρησιμοποιούν εκφράσεις όπως «έκαμα τα σκατά» και «εκάλεσεν με».

Γραφική Παράσταση 6 γ

Τόσο τα αγόρια όσο και τα κορίτσια του λυκειακού κύκλου παρουσιάζονται με περισσότερες από μία επιλογές, ίσως γιατί είναι ένα θέμα που αφορά στην καθημερινότητά τους. Κοινή αναφορά αποτελεί η έκφραση «εφάμεν την». Τα αγόρια επιλέγουν παράλληλα τις εκφράσεις «έκατσα πάνω» και «έκαμα τα σκατά». Τα κορίτσια εκτός από την κοινή έκφραση «εφαμέν την» χρησιμοποιούν ως συνώνυμα τις εκφράσεις «εκάλεσεν με», «εφώναξεν μου» και τη φράση «Big Brother δικαστήριο» παρμένη από την τηλεόραση.

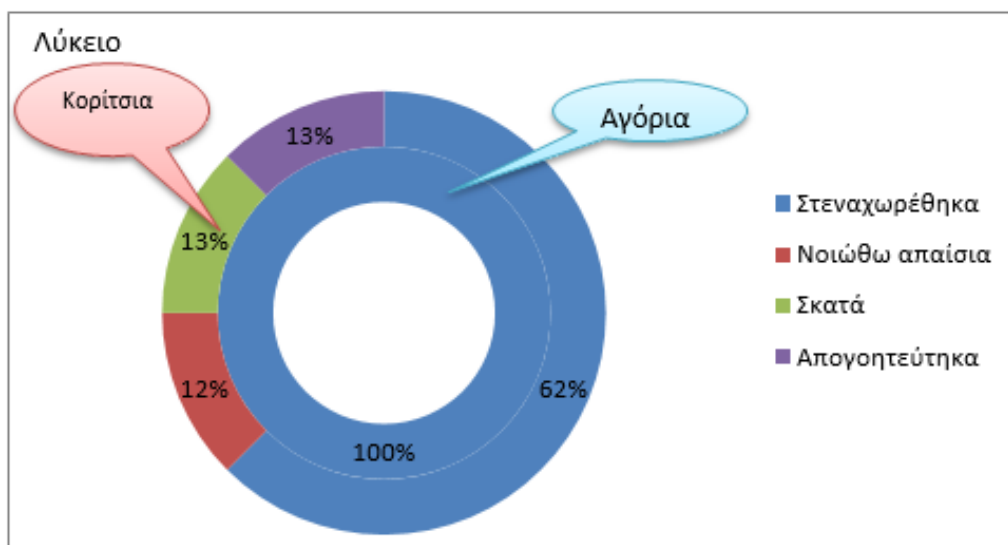
Γραφικές Παραστάσεις 7α, 7β, 7γ: Συνώνυμο της έκφρασης «Νιώθω μεγάλη απογοήτευση»

Και στα δύο δείγματα με βάση την ηλικία κυρίως υπάρχει μια μεγάλη σύγκλιση απόψεων. Και στις δύο περιπτώσεις τα αγόρια, ανεξαρτήτως ηλικίας, επιλέγουν σαν μοναδικό συνώνυμο τη λέξη «στεναχωρέθηκα». Τα κορίτσια φαίνεται να έχουν μεγαλύτερη γλωσσική ευχέρεια. Συγκεκριμένα του γυμνασίου επιλέγουν ως συνώνυμο τη φράση «νιώθω απαίσια».

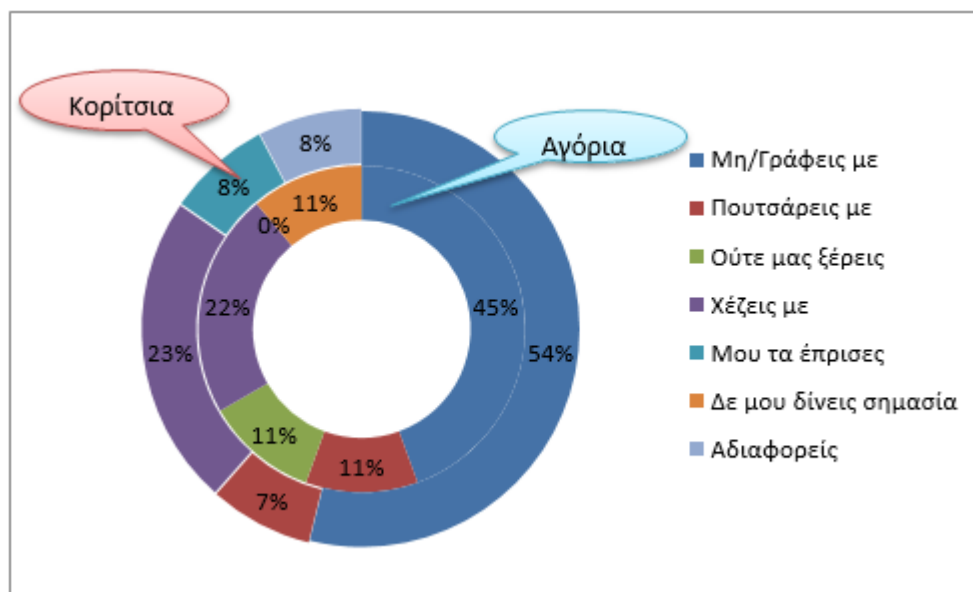

Γραφική Παράσταση 7γ

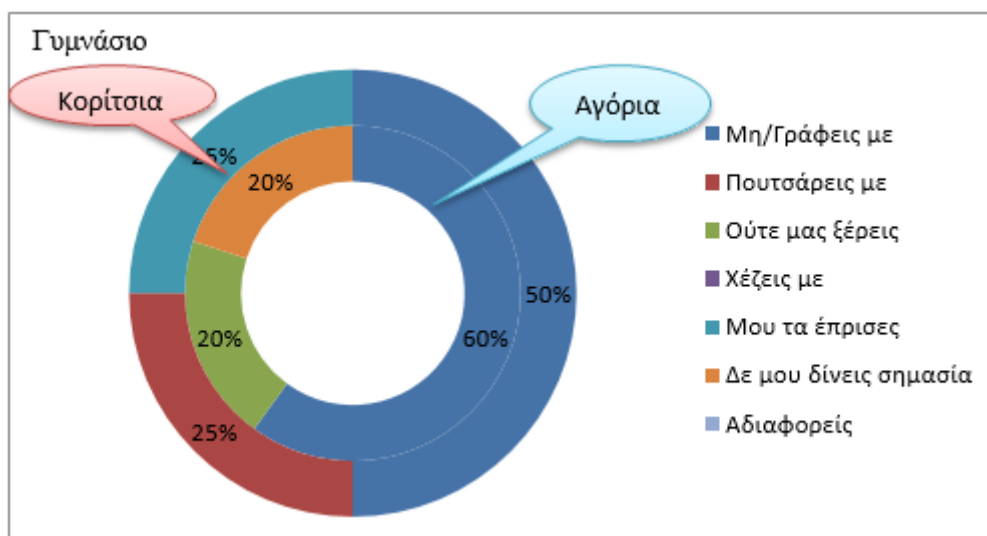

Τα αγόρια επιλέγουν τη λέξη «στεναχωρέθηκα» ενώ τα κορίτσια επιλέγουν και ως συνώνυμο τη λέξη «σκατά» με μεταφορική σημασία αλλά και τις κυριολεξίες «νιώθω απαίσια» και «απογοητεύτηκα».

Γραφικές Παραστάσεις 8α, 8β, 8γ :Συνώνυμο της φράσης «Με περιφρονείς»

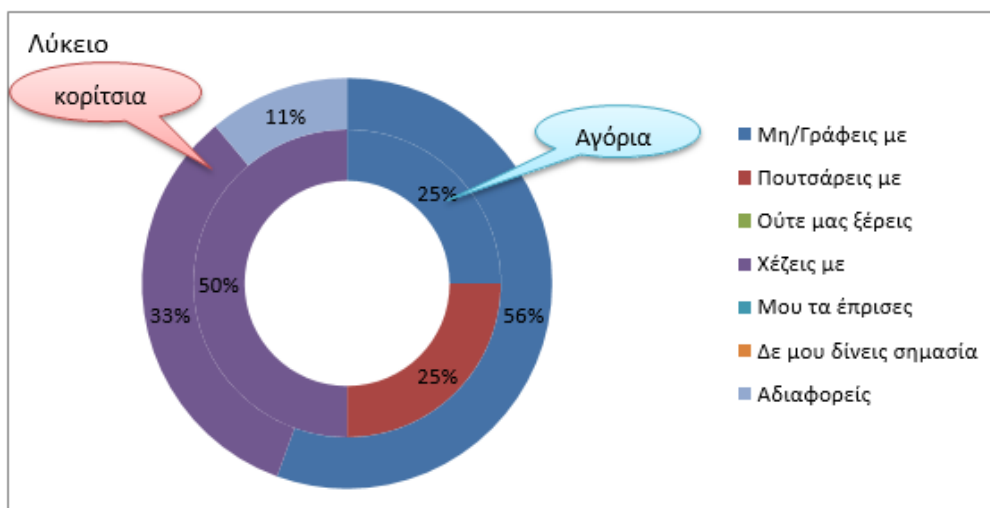

Γραφική Παράσταση 8β

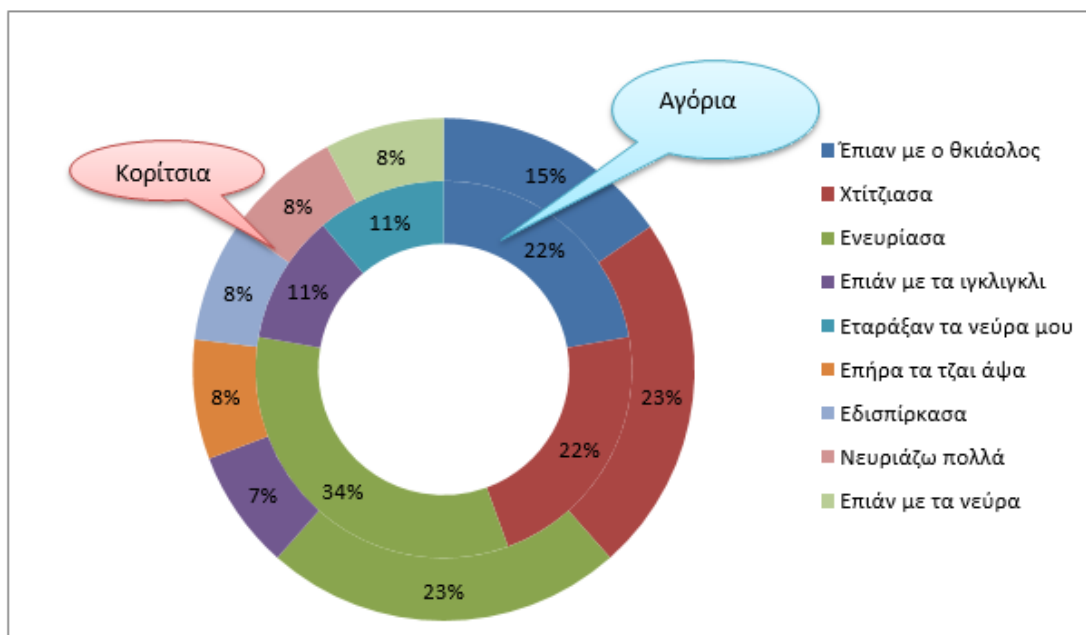
Το 60% των αγοριών επιλέγουν ως συνώνυμο τη λέξη «με γράφεις» όπως και το 50% των κοριτσιών. Στα ίδια περίπου ποσοστά τα αγόρια χρησιμοποιούν τις εκφράσεις «δε μου δίνεις σημασία» και «ούτε μας ξέρεις». Παράλληλα και τα κορίτσια χρησιμοποιούν στα ίδια ποσοστά τις εκφράσεις «γράφεις μας» και «πουτσάρεις μας».

Γραφική Παράσταση 8γ

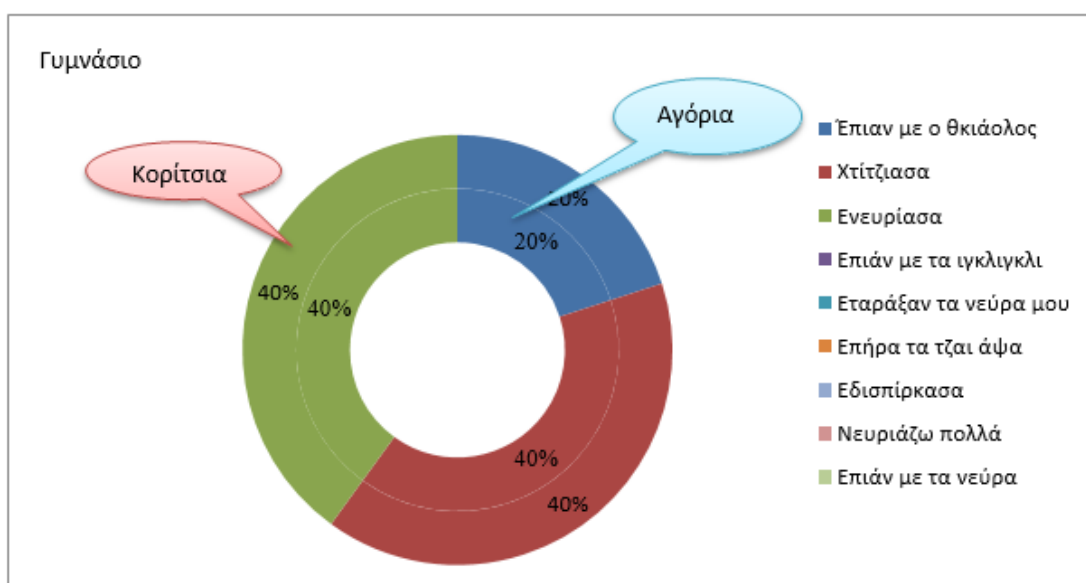

Οι επιλογές των συνώνυμων λέξεων είναι κοινές. Επικρατέστερες είναι οι μεταφορικές εκφράσεις «γράφεις με» και «χέζεις με». Τα αγόρια σε ποσοστό 25% χρησιμοποιούν και την έκφραση «πουτσάρεις με» ενώ τα κορίτσια σε ποσοστό 11% επιλέγουν σαν συνώνυμο την εκφραση «αδιαφορείς».

Γραφικές Παραστάσεις 9α, 9β, 9γ :Συνώνυμο της φράσης «Γίνομαι έξω φρενών».

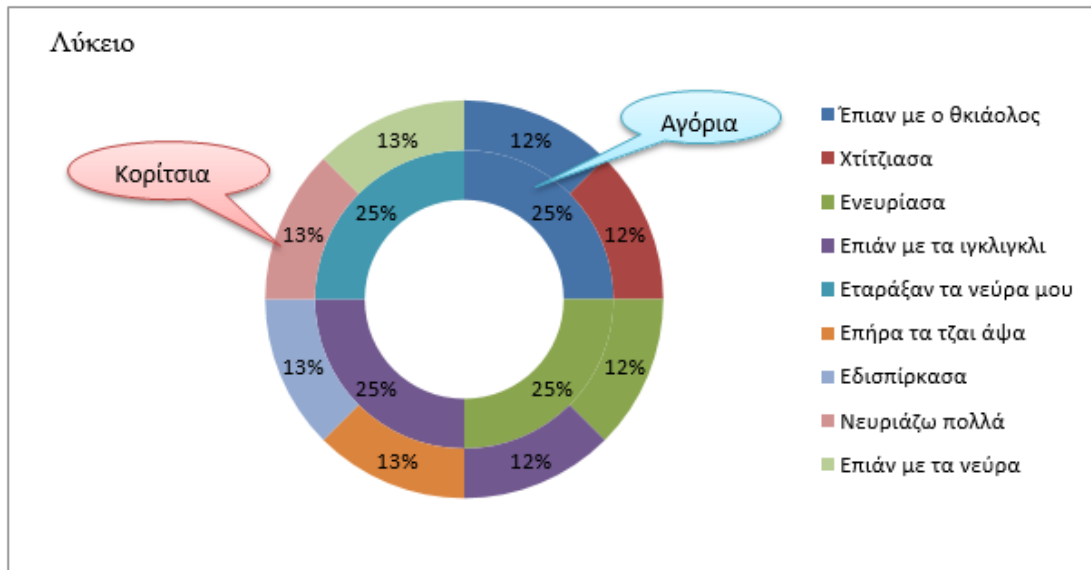

Γραφική Παράσταση 9β

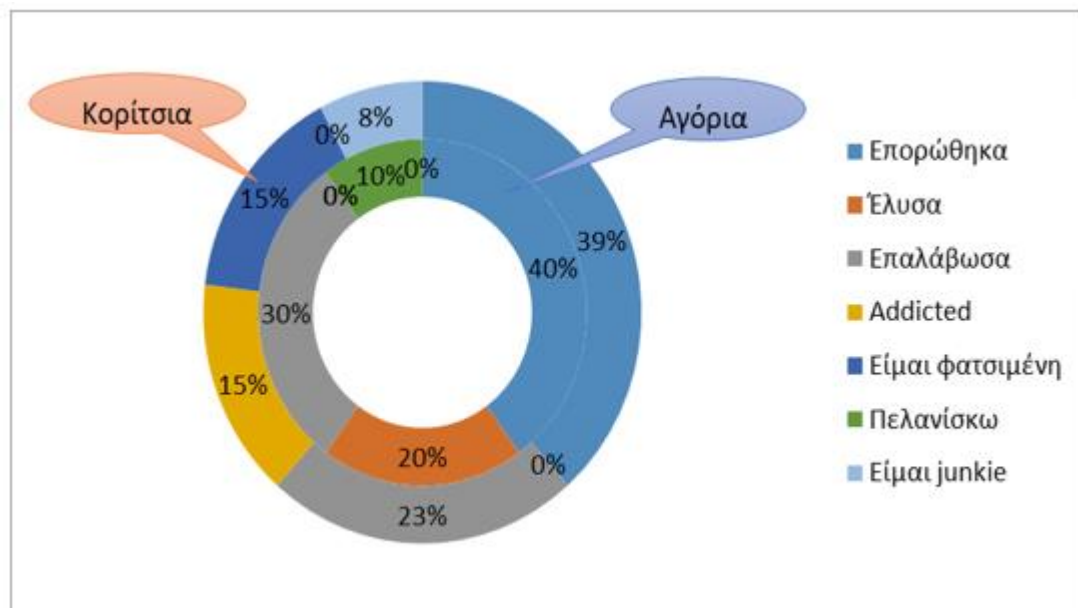
Παρατηρείται πλήρης ταύτιση απόψεων. Οι μαθητές του γυμνασίου, αγόρια και κορίτσια χρησιμοποιούν κοινές εκφράσεις ως συνώνυμα της έκφρασης «γίνομαι έξω φρενών» όπως «έπιαν με ο θκιάολος», «χτίτζιασα» και «ενευρίασα».

Γραφική Παράσταση 9γ

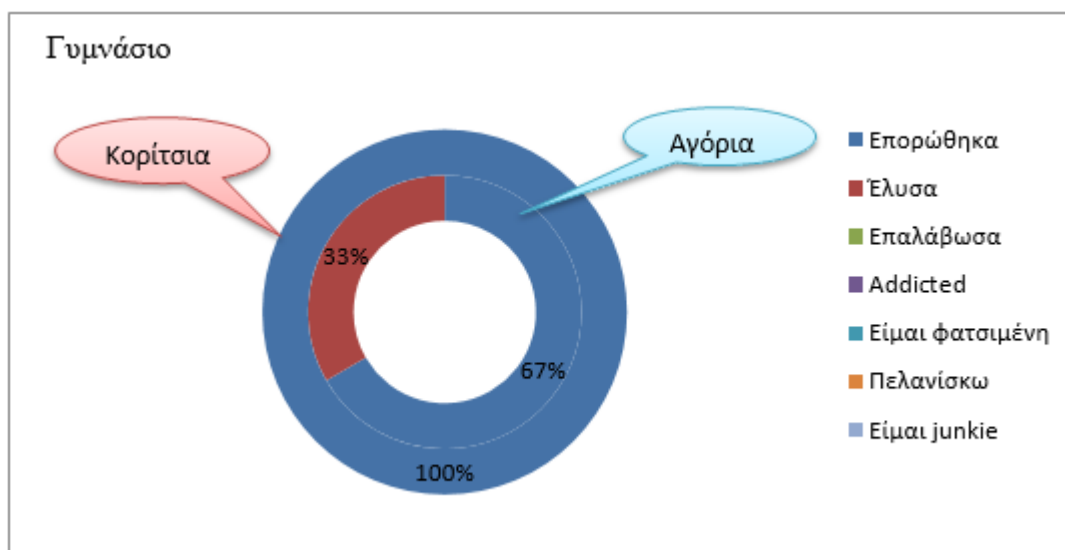

Οι μαθητές του Λυκείου εμφανίζονται με περισσότερες επιλογές από ότι οι μαθητές του Γυμνασίου. Τα αγόρια εμφανίζονται με τέσσερα συνώνυμα «έπιαν με ο θκιάολος», «χτίτζιασα», «ενευρίασα», «έπιαν με τα ιγκλιγκλι». Τα κορίτσια της ίδιας ηλικίας παρουσιάζονται με περισσότερες επιλογές επιπρόσθετες στις επιλογές των αγοριών όπως «επήρα τα τζαι άψα», «εδισπίρκασα», «νευριάζω πολλά» και «έπιαν με τα νεύρα».

Γραφικές Παραστάσεις 10α, 10β, 10γ :Συνώνυμο της φράσης «Εθίζομαι στα ηλεκτρονικά»

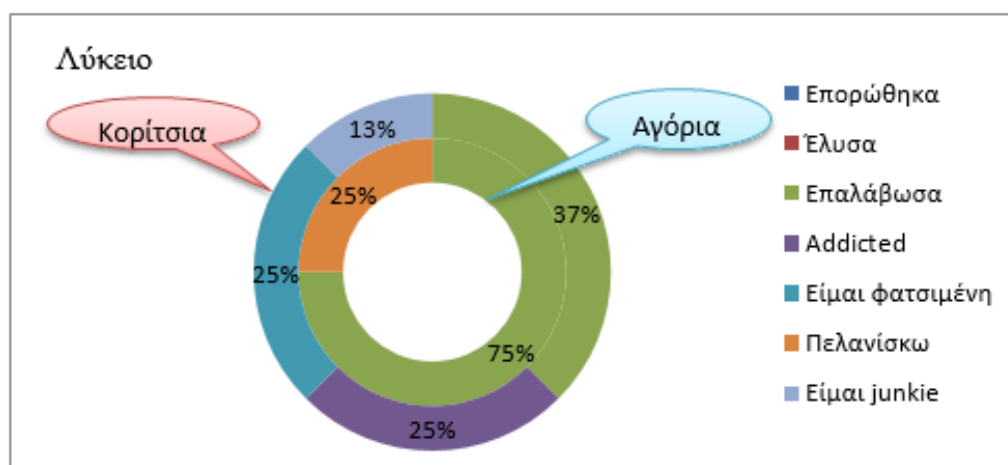

Γραφική Παράσταση 10β

Η λέξη «επωρώθηκα» με την έννοια έχω κολλήσει σε κάτι, εκφράζει απόλυτα το μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών, αγόρια, κορίτσια του γυμνασίου. Τα κορίτσια παράλληλα επιλέγουν και τη λέξη «έλυσα» με την έννοια έχω λιώσει, έχω κολλήσει με κάτι.

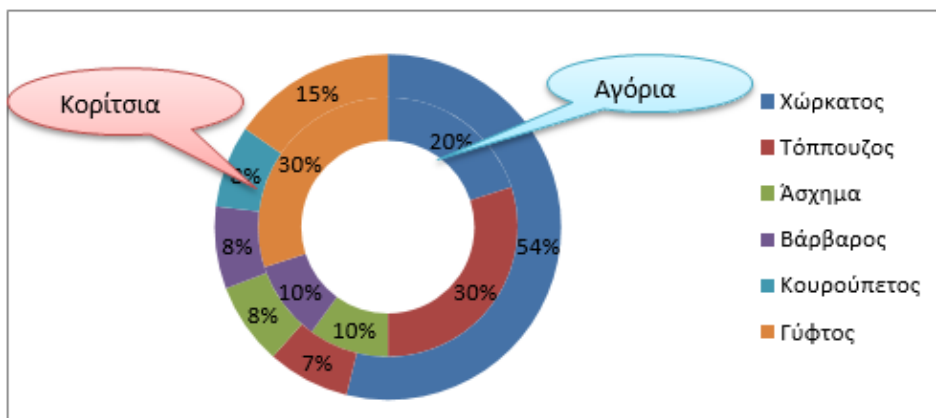
Γραφική Παράσταση 10γ

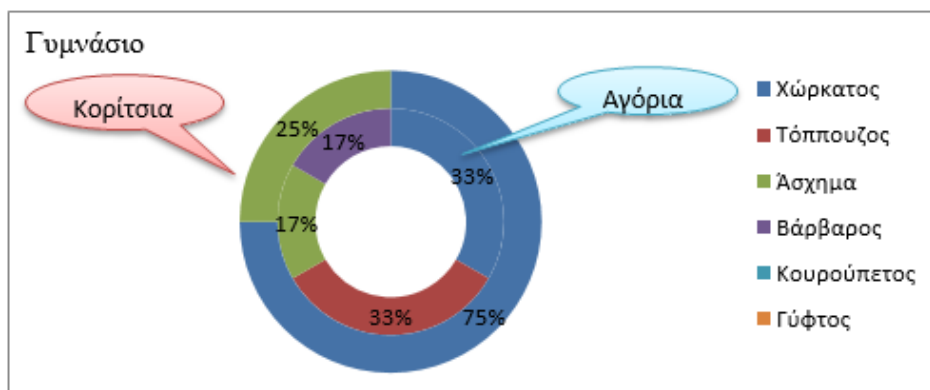
Οι επιλογές των αγοριών παρουσιάζονται περιορισμένες σε σχέση με αυτές των κοριτσιών. Κοινή έκφραση είναι το ρήμα «επαλάβωσα». Τα αγόρια επιλέγουν και το ρήμα «πελανίσκω» ενώ τα κορίτσια επιλέγουν και την εκφράση «είμαι φατσημένη» αλλά και τις εκφράσεις «addicted», «είμαι junkie» φανερώνοντας έντονα την επίδραση από την αγγλική γλώσσα.

Γραφικές Παραστάσεις 11α, 11β, 11γ :Συνώνυμο για την έκφραση «Απολίτιστη Συμπεριφορά».

Γραφική Παράσταση 11 α

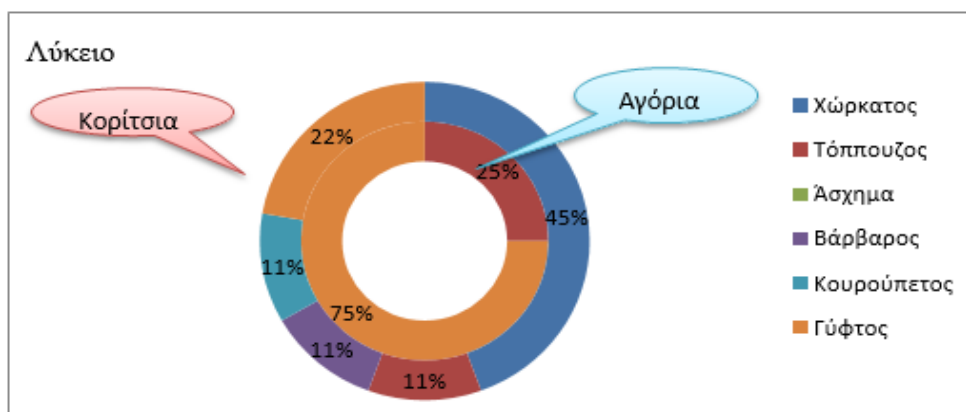

Γραφική Παράσταση 11β

Επικρατέστερο συνώνυμο για την έκφραση «απολίτιστη συμπεριφορά» θεωρείται για τα κορίτσια ο χαρακτηρισμός «χώρκατος» όπως επίσης και η έκφραση «φέρεται άσχημα», ενώ για τα αγόρια οι χαρακτηρισμοί της κυπριακής διαλέκτου «τόππουζος», «βάρβαρος».

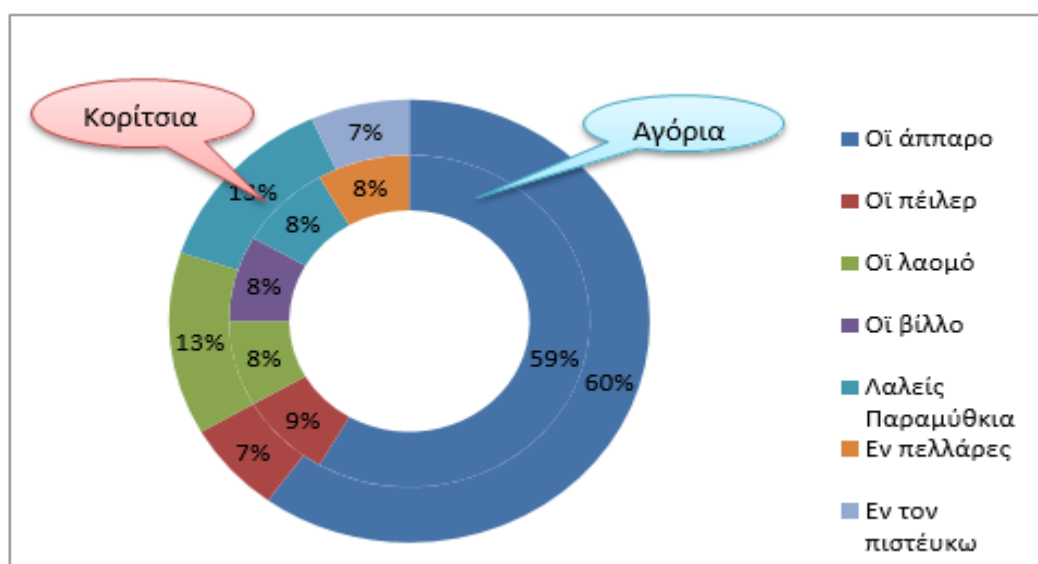
Γραφική Παράσταση 11 γ

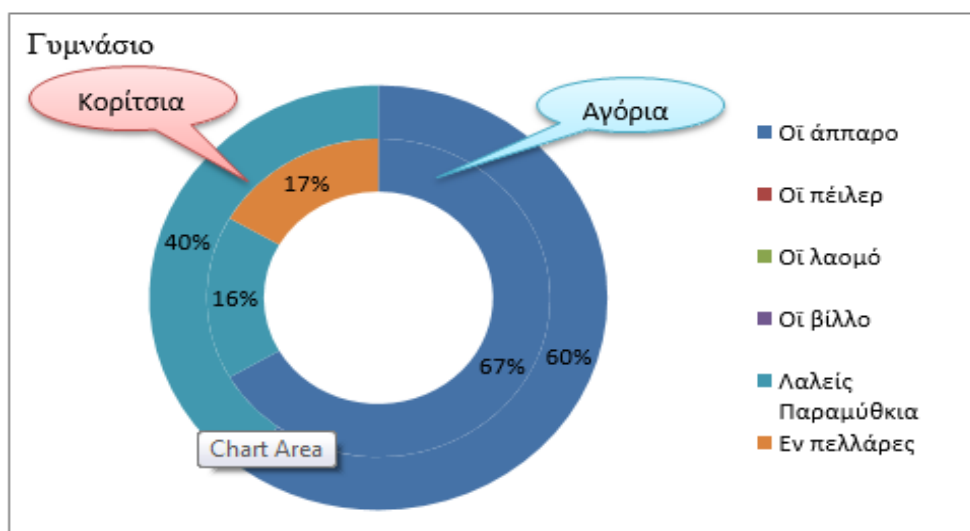
Οι μαθητές του λυκείου, αγόρια και κορίτσια, επιλέγουν ως συνώνυμα της έκφρασης «απολίτιστη συμπεριφορά» προσωπικούς χαρακτηρισμούς και ουσιαστικά όπως «χώρκατος», «ττόπουζος», «βάρβαρος», «κουρούπεττος» και «γύφτος». Όλα αυτά τα επίθετα χαρακτηρίζουν τον γύφτο, τον κουρελή, τον καταχάλη αλλά δεν έχουν καμία σχέση με τη συμπεριφορά κάποιου. Ενδεχομένως η ερώτηση να μην απέδωσε τα επιθυμητά αποτελέσματα, αφού το δείγμα των μαθητών μεγαλύτερης ηλικίας δεν κατάφερε να απαντήσει εύστοχα και να δώσει ένα ακριβές συνώνυμο για τη φράση «απολίτιστη συμπεριφορά».

Γραφικές Παραστάσεις 12α, 12β, 12γ

Γραφική Παράσταση 12 α

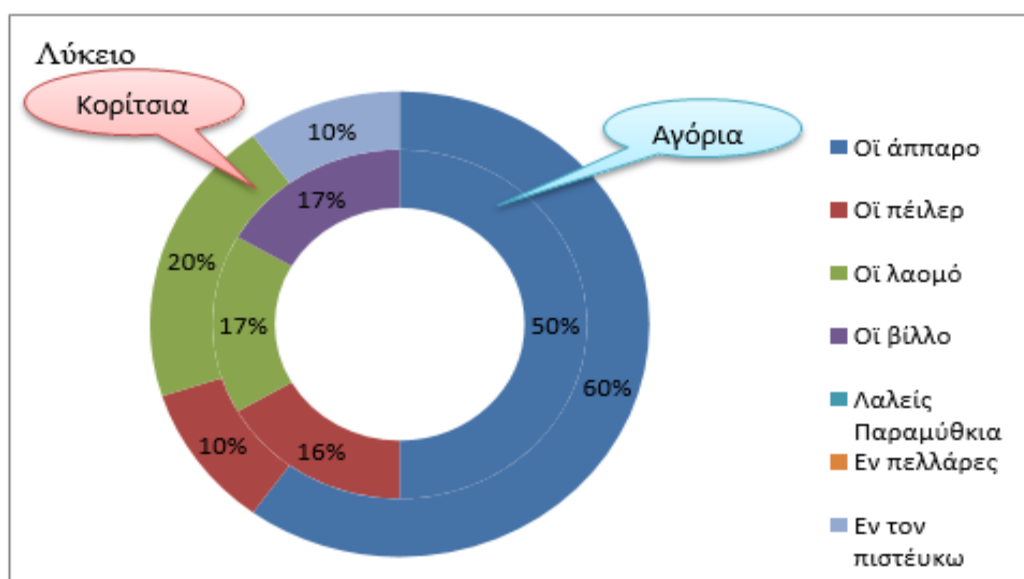

Γραφική Παράσταση 12 β

Επικρατέστερη συνώνυμη έκφραση και για αγόρια και για κορίτσια είναι η κυπριακή έκφραση «οί άππαρον» με την έννοια ότι κάτι είναι άπιαστο, αδύνατο να γίνει. Η έκφραση «οί άππαρον με τη βάκλα», εννοεί ότι είναι απίθανο να υπάρχει άλογο με βάκλα, δηλαδή ουρά προβάτου. Δεύτερη επικρατέστερη άποψη είναι η έκφραση «λαλείς παραμύθκια» με την έννοια λες ψέματα. Τα αγόρια επιπρόσθετα επιλέγουν και την κυπριακή έκφραση «εν πελλάρες» δηλαδή βλακείες.

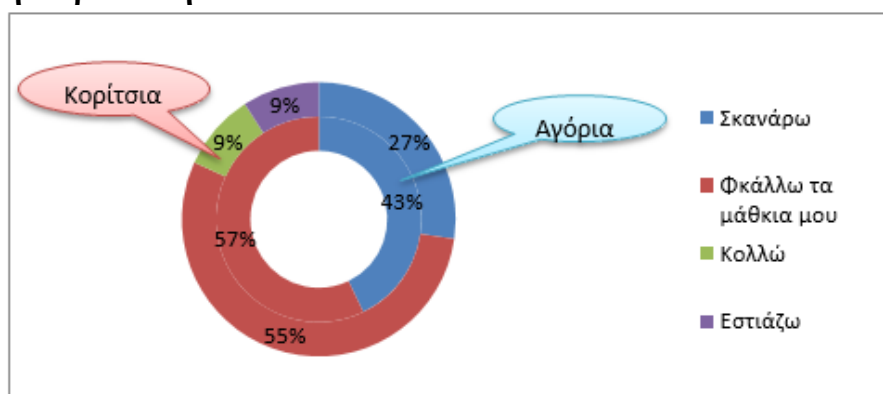
Γραφική Παράσταση 12 γ

Οι μαθητές του λυκείου παρουσιάζονται με περισσότερες επιλογές συνωνύμων. Τα αγόρια χρησιμοποιούν τις μεταφορικές εκφράσεις «οι άππαρον», «οι πέιλερ», «οι λαομό», «οι βίλλο» με την έννοια του υπερβολικού και του απίθανου. Τα κορίτσια στις επιλογές τους χρησιμοποιούν και την έκφραση «εν τον πιστεύκω».

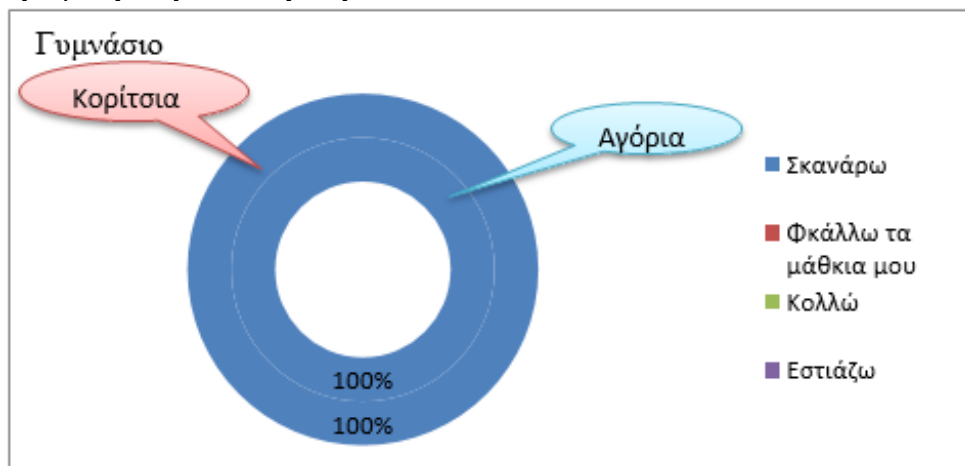
Γραφικές Παραστάσεις 13α, 13β, 13γ :Συνώνυμο της φράσης «Παρατηρώ επίμονα»

Γραφική Παράσταση 13 α

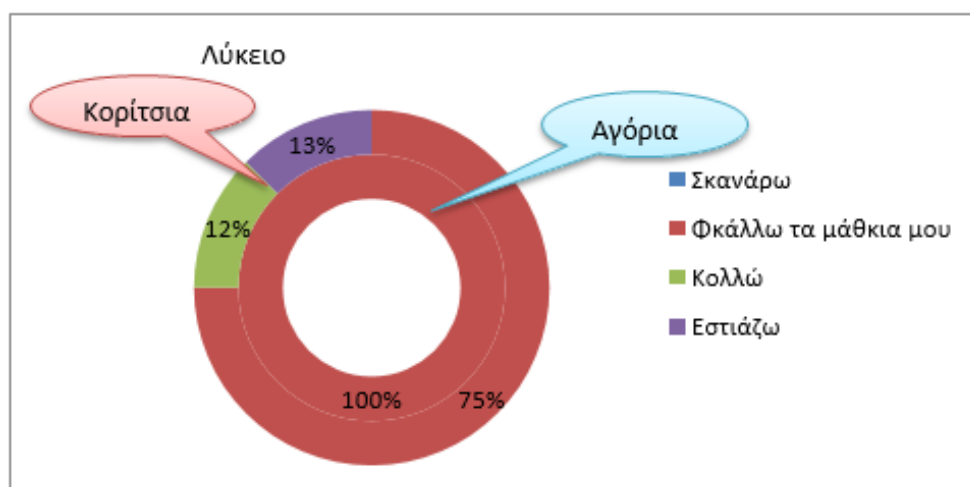

Γραφική Παράσταση 13 β

Οι λεξιλογικές επιλογές των αγοριών και κοριτσιών του γυμνασίου, περιορίζονται στην επιλογή του ρήματος «σκανάρω» που σημαίνει παρατηρώ επίμονα και αδιάκριτα. Προέρχεται από το αγγλικό scan και το παραγωγικό επίθημα –άρω αναγνωρίζοντας με αυτόν τον τρόπο τη δημιουργική ικανότητα των νέων.

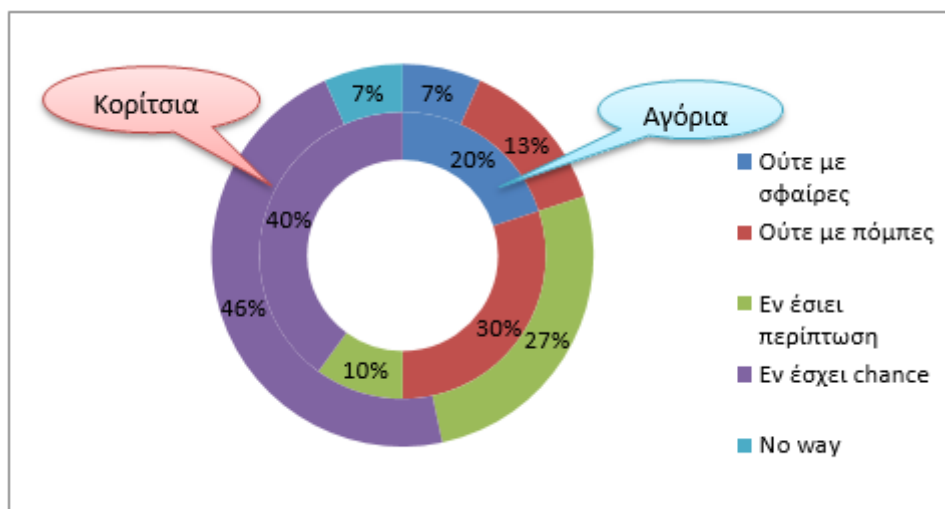
Γραφική Παράσταση 13 γ

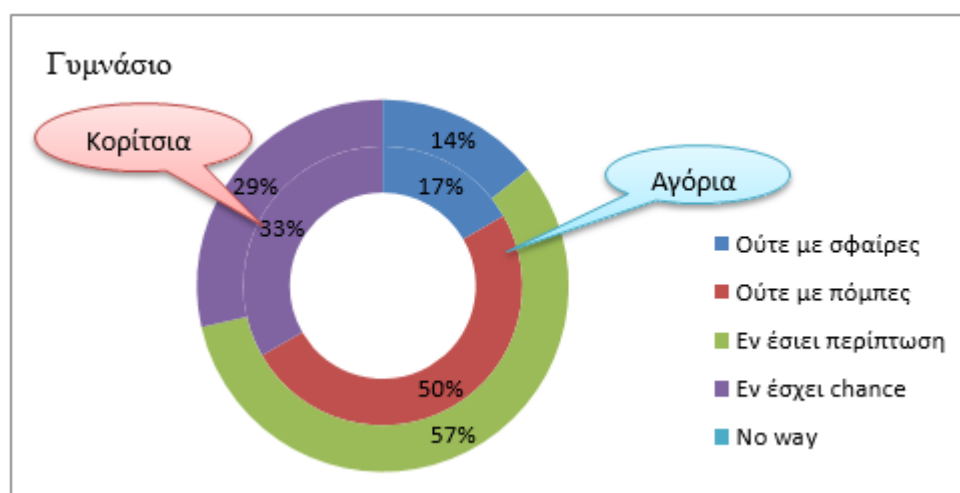
Το μεγαλύτερο ποσοστό των κοριτσιών και όλο το δείγμα των αγοριών επιλέγει ως συνώνυμη έκφραση τη μεταφορική έκφραση «φκάλλω τα μμάθκια μου».

Γραφικές Παραστάσεις 14α, 14β, 14γ :Συνώνυμο της φράσης «Αποκλείεται να...»

Γραφική Παράσταση 14α

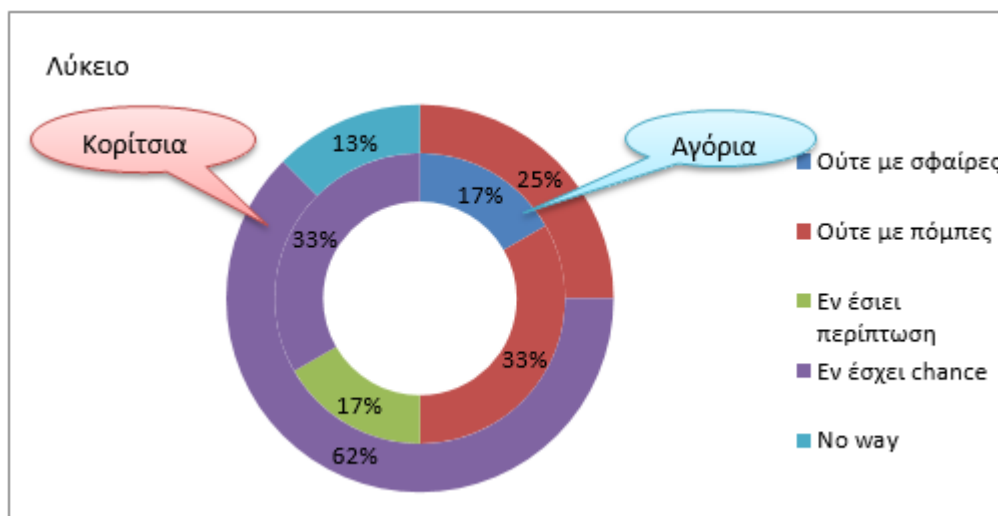

Γραφική Παράσταση 14β

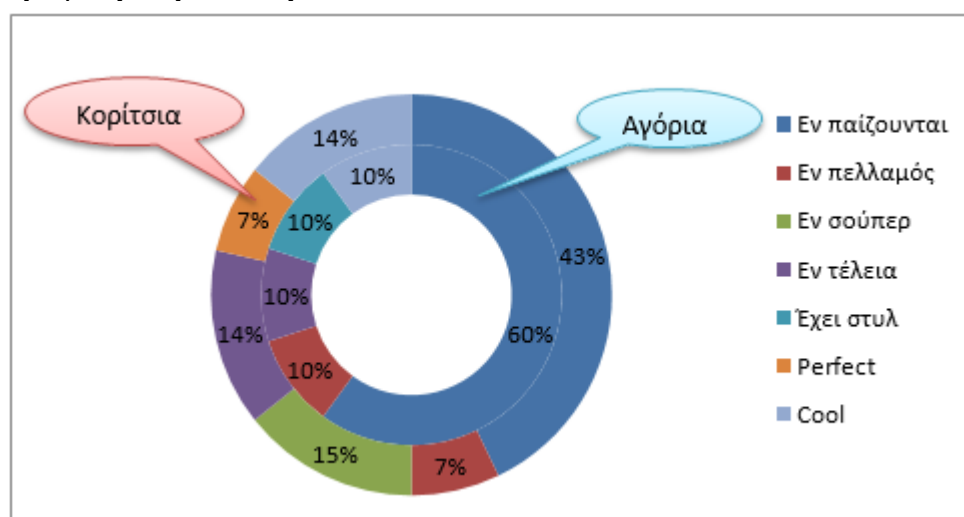
Στην έκφραση «αποκλείεται να...» τα αγόρια χρησιμοποιούν τη μεταφορική έκφραση «ούτε με πόμπες» σε ποσοστό 50% και σε μικρότερο ποσοστό την έκφραση «εν έσει chance», ένας συνδυασμός κυπριακής διαλέκτου και αγγλικών αλλά και την αγγλική έκφραση «no way». Τα κορίτσια χρησιμοποιούν επιπρόσθετα και την έκφραση «εν έσει περίπτωση».

Γραφική Παράσταση 14γ

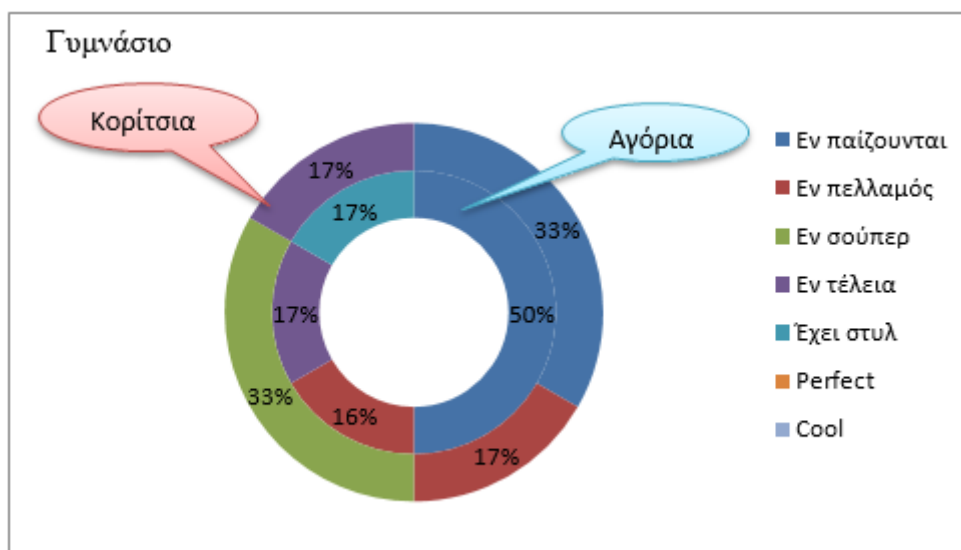

Η επίδραση των αγγλικών στους μαθητές του λυκείου είναι μεγαλύτερη. Η έκφραση «εν έσειε chance» επικρατεί και στα δύο φύλα σε μεγαλύτερο ποσοστό στα κορίτσια. Παράλληλα η μεταφορική έκφραση «ούτε με πόμπες» είναι κοινή και στα δύο φύλα. Τα αγόρια παράλληλα χρησιμοποιούν τις εκφράσεις «ούτε με σφαίρες» αλλά και «εν έσειε περίπτωση». Τέλος τα κορίτσια χρησιμοποιούν την αγγλική έκφραση «no way» αποδεικνύοντας για ακόμα μια φορά την επίδραση της αγγλικής γλώσσας.

Γραφικές Παραστάσεις 15α, 15β, 15γ :Συνώνυμο της φράσης «Άψογα ρούχα». Γραφική Παράσταση 15α

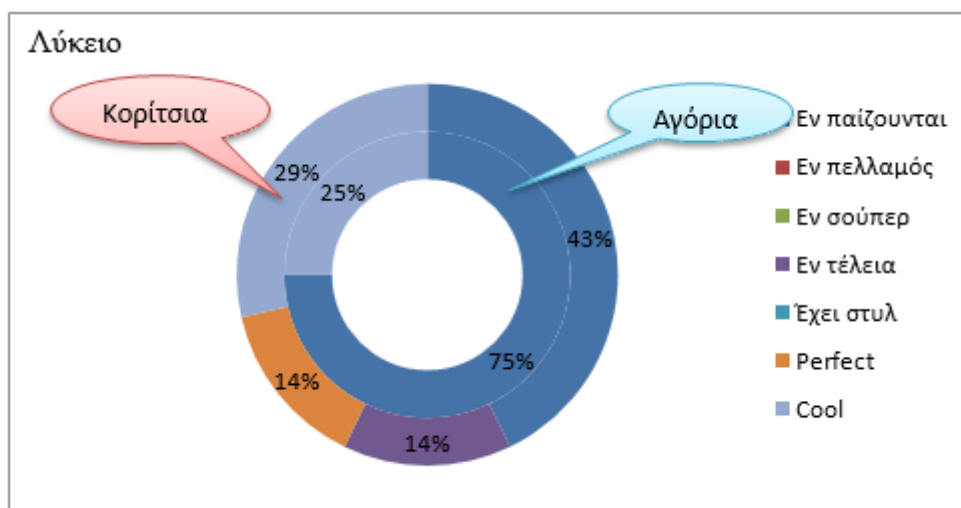

Γραφική Παράσταση 15β

Σε ποσοστό 50% τα αγόρια και σε ποσοστό 33% τα κορίτσια χρησιμοποιούν τη μεταφορική έκφραση «εν παίζονται» ως συνώνυμο της έκφρασης τα ρούχα σου είναι άψογα με την έννοια ότι δεν περιγράφονται, δεν παίζονται. Ακολουθεί η μεταφορική έκφραση «εν πελλαμός» και η έκφραση «εν τέλεια». Τα κορίτσια σε μεγαλύτερο ποσοστό χρησιμοποιούν την έκφραση «εν σούπερ».

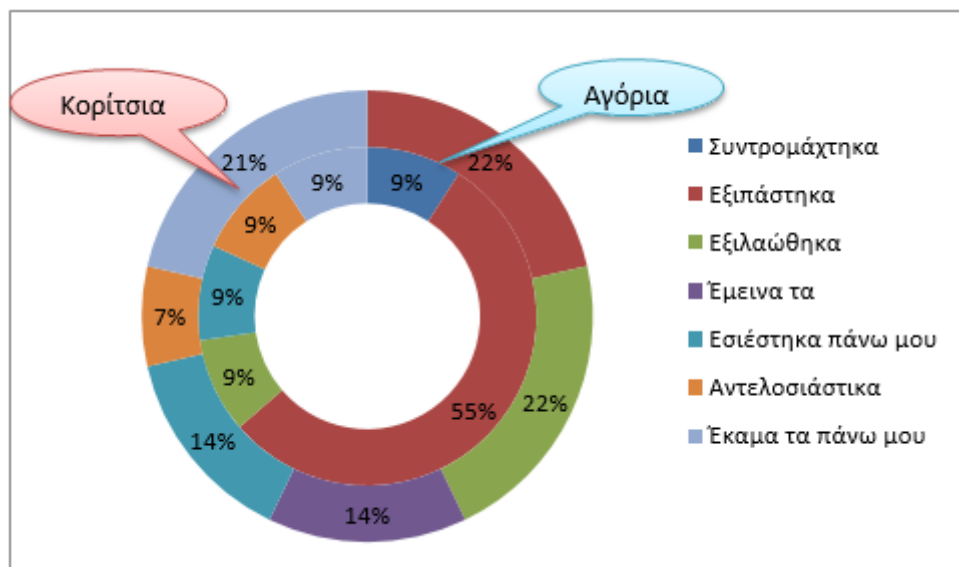
Γραφική Παράσταση 15γ

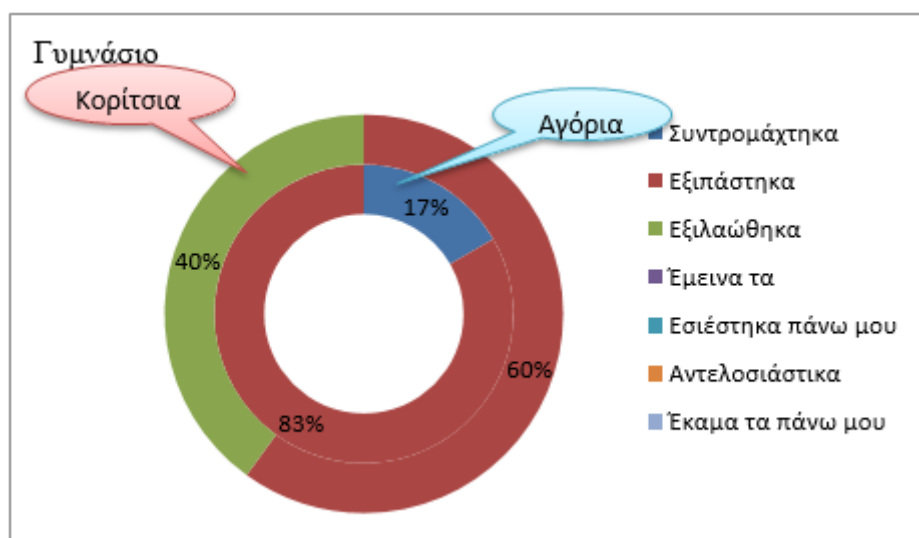
Επικρατέστερες απόψεις είναι οι εκφράσεις «εν παίζονται» και «cool» για τα αγόρια κυρίως. Τα κορίτσια παρουσιάζουν μεγαλύτερη γλωσσική ευχέρεια, για ακόμα μία φορά, χρησιμοποιώντας επιπλέον και τις εκφράσεις «εν τέλεια» και «perfect».

Γραφικές Παραστάσεις 16α, 16β, 16γ: Συνώνυμο της φράσης «Ξαφνιάστηκα από...»

Γραφική Παράσταση 16α

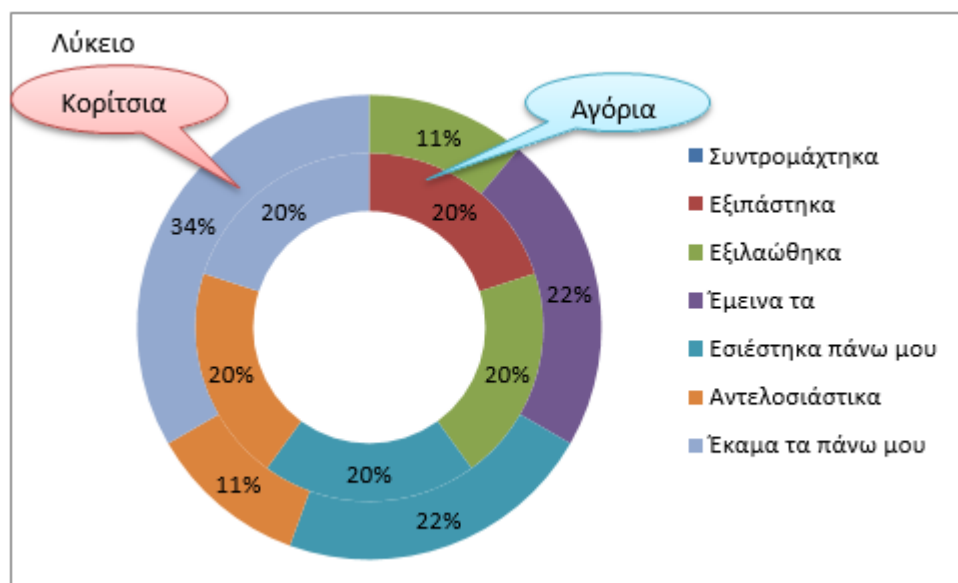

Γραφική Παράσταση 16β

Τόσο αγόρια όσο και κορίτσια χρησιμοποιούν σε ποσοστό πάνω από 50% το ρήμα της κυπριακής διαλέκτου «εξιπάστηκα» ως συνώνυμη της έκφρασης «ξαφνιάστηκα από...». Επιπρόσθετα τα αγόρια χρησιμοποιούν τη μεταφορική έκφραση «εσιέστηκα πάνω μου» και τα κορίτσια την έκφραση «εξιλαώθηκα» με την έννοια τρομάζω, φοβάμαι πολύ.

Γραφική Παράσταση 16γ

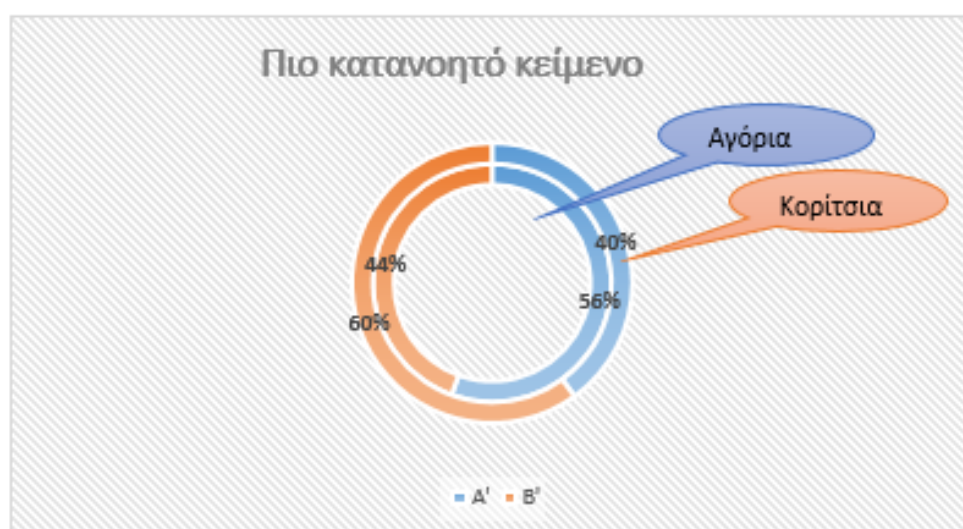
Τα αγόρια χρησιμοποιούν πέντε διαφορετικούς τρόπους έκφρασης ως συνώνυμο για την έκφραση «ξαφνιάστηκα από». Χρησιμοποιούν σε ποσοστό 20% τις εκφράσεις «εξιπάστηκα», «εξιλαώθηκα» αλλά και τις μεταφορικές εκφράσεις «εσιέστηκα πάνω μου», «αντελοσιάστηκα» και «έκαμα τα πάνω μου». Τα κορίτσια επιπρόσθετα χρησιμοποιούν την έκφραση «εξιπάστηκα».

4.3 Ανάλυση γ' μέρους ερωτηματολογίου: Αποκλίσεις και ομοιότητες στον βαθμό κατανόησης κειμένων με βάση την ηλικία.

Τέλος, στο γ' μέρος δόθηκαν δύο κείμενα με κοινό θέμα, τη μαθητική στολή, ένα θέμα «φλέγον» και πάντα επίκαιρο για τους μαθητές της Κύπρου. Τα δύο κείμενα είχαν διαφορετικό επικοινωνιακό πλαίσιο. Το πρώτο αποτελεί απόσπασμα των εσωτερικών κανόνων λειτουργίας του Γυμνασίου Αθένου για τη Σχολική Χρονιά 2016-2017. Το δεύτερο είναι οι προσωπικές απόψεις κάποιων μαθητών για τη μαθητική στολή. Το τρίτο μέρος του ερωτηματολογίου αποσκοπούσε στο να εξετάσει τον βαθμό κατανόησης των δύο διαφορετικών κειμένων από το δείγμα. Μελετώντας και συγκρίνοντας αρχικά τη γλώσσα των δύο κειμένων, οι μαθητές έπρεπε να τοποθετηθούν προσωπικά στο θέμα της γλώσσας των δύο κειμένων, δικαιολογώντας την απάντησή τους και στη συνέχεια να παράξουν δικό τους δείγμα γραφής εκθέτοντάς τη γνώμη τους για τη μαθητική στολή στο μαθητικό blog «Οι νέοι της Κύπρου αποφασίζουν να δράσουν....». Μέσα από το τρίτο μέρος του ερωτηματολογίου η έρευνα προσπαθεί να αναδείξει τις γλωσσικές επιλογές του δείγματος και τυχόν διαφορές με άξονα κυρίως την ηλικία.

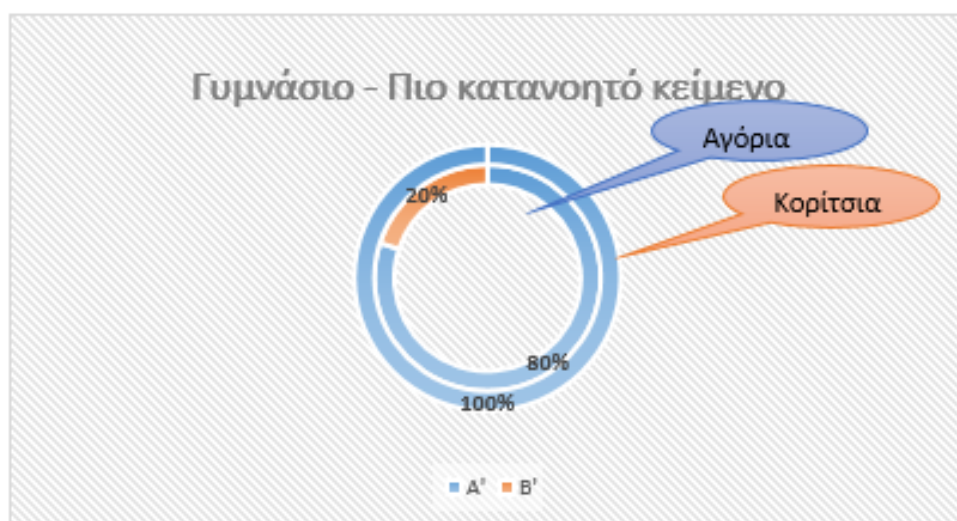
Γραφικές παραστάσεις 1 α, 1β, 1γ : Ποιο κείμενο ήταν πιο κατανοητό;

Γραφική Παράσταση 1α

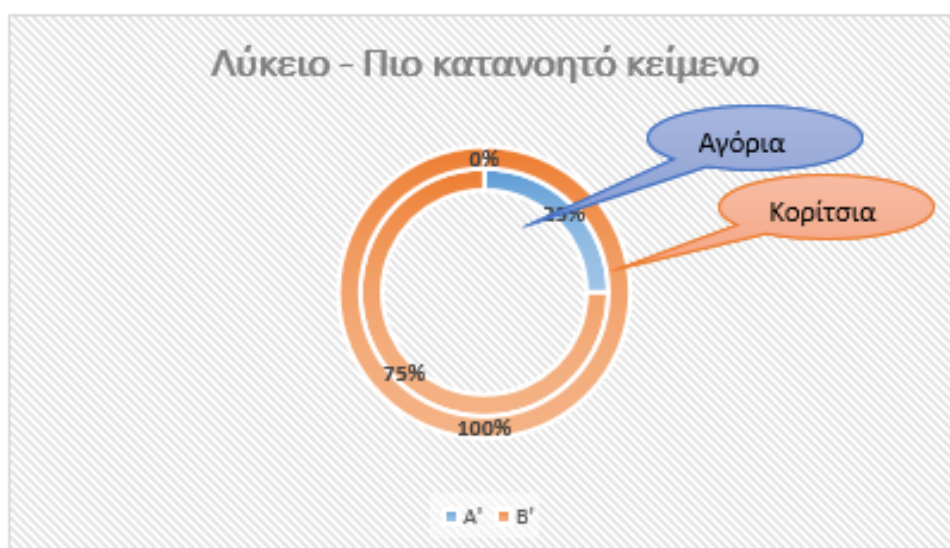

Από το σύνολο των κοριτσιών όπως φαίνεται στη γραφική παράσταση 1α ποσοστό 60% κατανόησε καλύτερα το κείμενο Β ενώ τα αγόρια με ποσοστό 56% κατανόησε καλύτερα το κείμενο Α.

Γραφική Παράσταση 1β

Γραφική Παράσταση 1γ

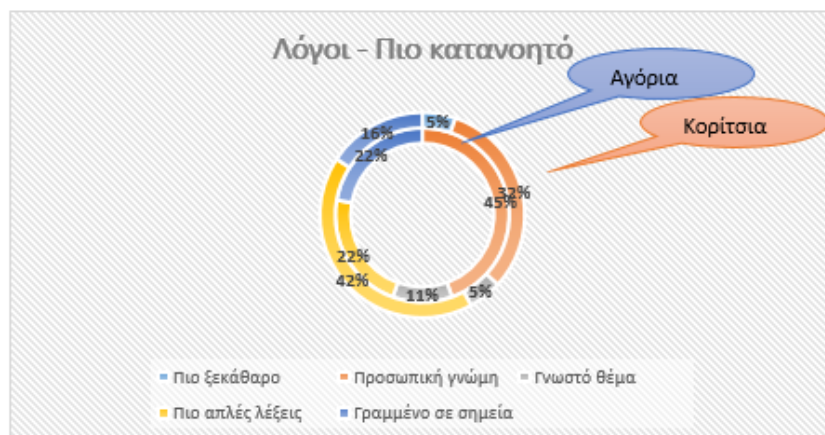

Στις γραφικές παραστάσεις 1β και 1γ παρουσιάζονται οι επιλογές των ερωτώμενων με βάση το φύλο αλλά και την ηλικία. Έτσι τα αγόρια του γυμνασίου σε ποσοστό 80% κατανόησε το κείμενο Α όπως και το 100% του δείγματος των κοριτσιών της ίδιας ηλικίας. Αντίθετα το 100% των κοριτσιών του λυκείου κατάλαβαν καλύτερα το κείμενο Β όπως και ένα μεγάλο ποσοστό των αγοριών της ίδιας ηλικίας με ποσοστό 75%.

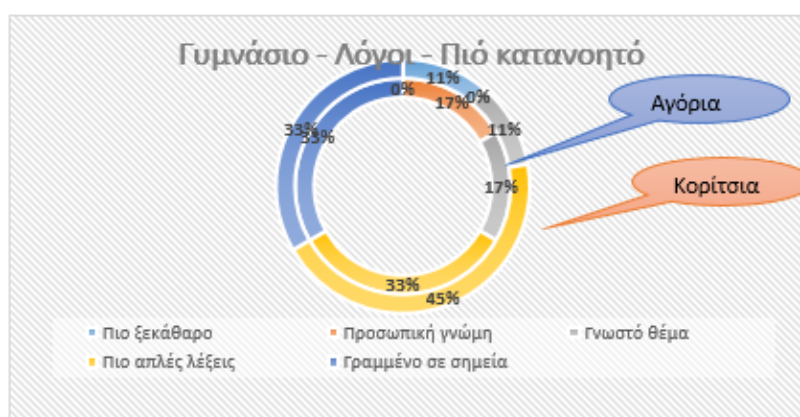
Γραφικές Παραστάσεις 2α, 2β, 2γ : Για ποιους λόγους επιλέξατε το συγκεκριμένο κείμενο ως πιο κατανοητό;

Γραφική Παράσταση 2α

Η πιο πάνω γραφική παράσταση βοηθάει να κατανοήσουμε καλύτερα και τις επιλογές των ερωτώμενων για τους λόγους που αντιλήφθηκαν καλύτερα κάποιο από τα δύο κείμενα. Τόσο αγόρια όσο και κορίτσια υποστήριξαν την επιλογή τους ως το πιο κατανοητό κείμενο γιατί αρχικά αναφερόταν η προσωπική γνώμη κάποιου και ακολούθως γιατί το λεξιλόγιο του κειμένου είχε πιο απλές λέξεις. Σε μικρότερα ποσοστά υποστήριξαν ότι το πιο ξεκάθαρο περιεχόμενο αλλά και το ότι το κείμενο που επέλεξαν είχε γνωστό θέμα ήταν καθοριστικοί λόγοι.

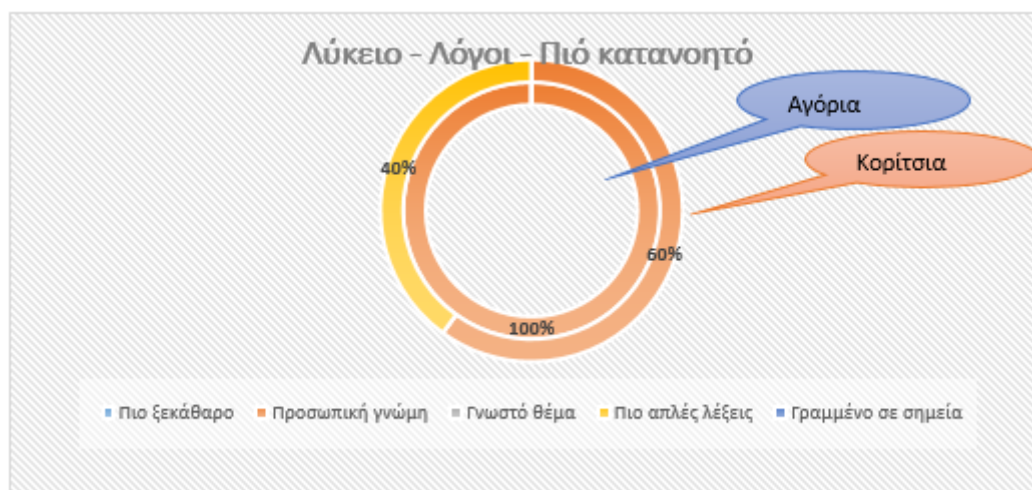
Γραφική Παράσταση 2β

Οι μαθητές του γυμνασίου, 45% των κοριτσιών αλλά και 33% των αγοριών, κατανόησαν καλύτερα το Α' κείμενο γιατί ήταν γραμμένο με πιο απλές λέξεις ενώ παρουσιάζεται ταύτιση απόψεων 33% επειδή ήταν γραμμένο σε σημεία. Ένας άλλος λόγος κατανόησης του κειμένου ήταν και το θέμα που πραγματευόταν, με ποσοστό

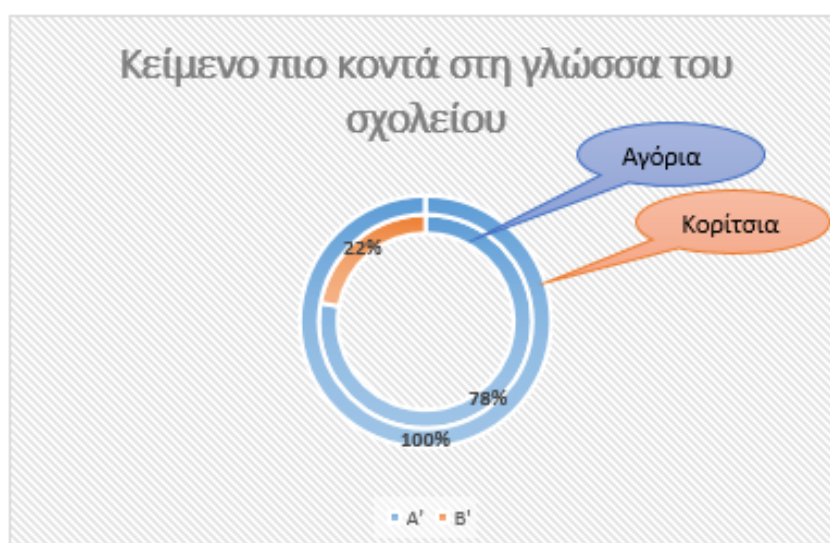
17% για τα αγόρια και 11% για τα κορίτσια. Ένα ποσοστό 17% των αγοριών επέλεξε το συγκεκριμένο κείμενο γιατί εκφράζει την προσωπική γνώμη κάποιου ενώ ποσοστό 11% των κοριτσιών επέλεξαν το συγκεκριμένο κείμενο γιατί ήταν πιο ξεκάθαρο.

Γραφική Παράσταση 2γ

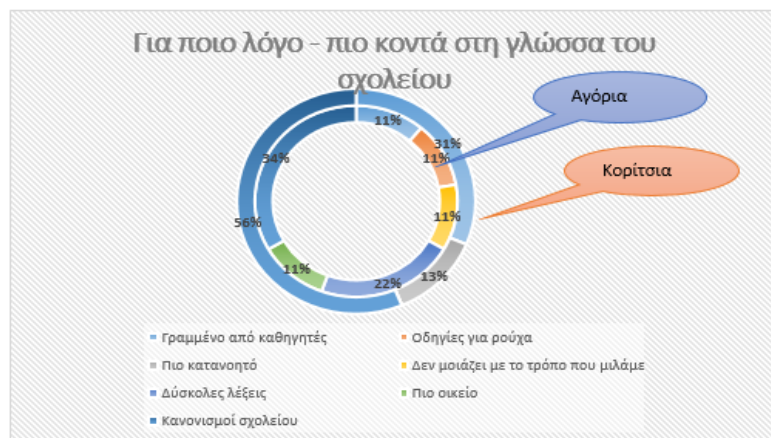
Οι μαθητές και οι μαθήτριες του λυκείου κατανόησαν καλύτερα το Β κείμενο. Το 100% των αγοριών κατανόησε καλύτερα το Β κείμενο επειδή υποστήριξαν εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα η οποία προφανώς ταυτίζεται με τη δική τους. Τα κορίτσια, κατά 60%, επέλεξαν το ίδιο κείμενο γιατί εκφράζει μια προσωπική άποψη με την οποία ταυτίζονται αλλά και κατά 40% γιατί το λεξιλόγιο του κειμένου ήταν πιο απλό και κατανοητό.

Γραφική Παράσταση 3α: Ποιο κείμενο θεωρείτε πιο κοντά στη γλώσσα του σχολείου;

Στην ερώτηση ποιο από τα δύο κείμενα θεωρούν ότι πλησιάζει περισσότερο τη γλώσσα του σχολείου το 100% όλων των κοριτσιών θεώρησαν το κείμενο Α ενώ το 78% των αγοριών συμφώνησε με το κείμενο Α και το υπόλοιπο ποσοστό 22% επέλεξε το κείμενο Β. (βλ. Παράρτημα μέρος Γ΄ γραφική παράσταση 3β και 3γ)

Γραφική παράσταση 4: Για ποιο λόγο θεωρείτε ότι βρίσκετε κοντά στη γλώσσα του σχολείου;

Στην ερώτηση για ποιο λόγο θεωρούν ότι το κείμενο που κατανόησαν καλύτερα είναι πιο κοντά στη γλώσσα του σχολείου οι απαντήσεις ήταν πολλαπλές. Επικρατέστερη άποψη για τα αγόρια ανεξαρτήτως ηλικίας (34%) είναι το γεγονός ότι το κείμενο περιείχε δύσκολες λέξεις άρα το ταύτισαν με τη γλώσσα του σχολείου. Την ίδια άποψη ασπάστηκαν και τα κορίτσια σε ποσοστό 56%. Ο δεύτερος επικρατέστερος λόγος που κατέστησε το κάθε κείμενο πιο κοντά στη γλώσσα του σχολείου ήταν ότι είναι γραμμένο από καθηγητές. Τα αγόρια επιπρόσθετα υποστήριξαν την άποψη τους προβάλλοντας ακόμα δύο επιχειρήματα. Σε ποσοστά 11% υποστήριξαν ότι το κείμενο από το οποίο πείσθηκαν περισσότερο είναι πιο κοντά στη γλώσσα του σχολείου γιατί δεν παρουσιάζει κανένα κοινό με τον τρόπο που μιλάνε οι ίδιοι όπως επίσης γιατί δίνει οδηγίες για τη μαθητική στολή, άρα το περιεχόμενο του κειμένου ταιριάζει απόλυτα με τον κόσμο του σχολείου.

Στο πλαίσιο της συνέντευξης συζητήθηκαν και σχολιάστηκαν τα πιο κάτω θέματα:

Στο ερώτημα γιατί χρησιμοποιούν δική τους γλώσσα οι νέοι σήμερα, οι απαντήσεις ήταν οι εξής:

(Αντώνης, 15) *Εν ένας τρόπος να κρυφκούμαστι που τους άλλους. Εν έτσι που μιλούν ούλλοι, εν εν ανάγκη να μιλώ άλλως πως.*

(Παναγιώτης,14) *Εκφράζομαι καλύτερα, τζιαι μιας τζιαι εν ενοχλώ κανέναν, no problem.*

(Στεφανία, 14) *Εν ο τρόπος που μιλάει η παρέα. Αν δεν ακολουθείς το πνεύμα της παρέας είσαι εκτός, είσαι άχρηστος. Εμένα εν τζιαι αρέσκει μου αλλά όποτε μιλώ αλλιώς, όπως ούλος ο κόσμος, που ούλες τις ηλικίες, δεν με αποδέχονται τζιαι περιπαίζουν με... Εγώ πάντως πιστεύω πως εν ο τρόπος μας να δείζουμε ποιοι είμαστε, να πούμε πως έχουμε δική μας γνώμη, δικά μας ενδιαφέροντα και μάλλον να τραβήζουμε την προσοχή των άλλων...*

(Στελιάνα, 14) *Μα πώς εννα με προσέζουν οι άλλοι αν μιλώ όπως ούλος ο κόσμος;*

(Μιχάλης, 15) *Ποιος είμαι εγώ που εν να πάω κόντρα στους πολλούς; Προχτές έφυνεν μου τζιαι είπα ηλεκτρονικό παιχνίδι αντί play station τζιαι γελούσαν ούλοι για 10 λεπτά.*

Όταν τους ζητήθηκε να δώσουν ενδεικτικά κάποιες από τις λέξεις που χρησιμοποιούν και τους κάνουν να διαφοροποιούνται από τους γονείς τους αλλά και από άλλους μεγαλύτερους τους, προέκυψαν οι ακόλουθες απαντήσεις.

(Αντώνης) *Ου εν πάρα πολλές, τζείνες που χρησιμοποιώ εγώ : δώκε παμό, εν έχιεις υπόθεση, φακκάς μου, γκούγκλαρέ το, τέσπα, έλεος...*

(Παναγιώτης) *έν έσειε λάθος, είσαι η πελλάρα μου, ίντα τσιανς, ήντα φάση παίζει;ρισπέκτ ....*

(Στεφανία) *Εγώ εν νομίζω ότι χρησιμοποιώ τζιαι πολλές εκφράσεις, μόνο όταν βρίσκουμαι καθημερινά με την παρέα μου, αλλά ποτέ εν θα μιλούσα σε εσένα έτσι κυρία.*

(Στελιάννα) *Η αγαπημένη φράση εν το σκάλωσα, τάχα μου εκόλλησα, δυσκολεύομαι, ή τη φράση είσαι τέλεια καμένος, τάχα μου είσαι εκτός πραγματικότητας.*

(Μιχάλης) *Μια λέξη που έμαθα τώρα τελευταία εν η λέξη τούμπανο για να περιγράψεις ένα μωρό, μια ωραία κοπελούα. Οι περισσότερες λέξεις νομίζω που χρησιμοποιούμε είναι ζιτιμασίες.*

Στην ερώτηση «Πώς αισθάνεστε εσείς μιλώντας έτσι ;» απάντησαν σχεδόν ομόφωνα ότι το διασκεδάζουν, επικοινωνούν καλύτερα και με χιούμορ και ότι όσοι τους κατηγορούν δεν μπορούν να τους καταλάβουν.

Στην ερώτηση από ποιες πηγές αντλούν υλικό για να πλάσουν το δικό τους λεξιλόγιο απάντησαν:

(Αντώνης, 15) *Εμείς εδώ στην Κύπρο, επειδή είχαν μας οι Άγγλοι, αλλά όχι και μόνο που λόγους ιστορίας, επειδή ακούμεν τζαι πολλά εγγλέζικα τραούθκια, θωρούμεν εγγλέζικα έργα, όταν μιλούμεν λαλούμεν τζαι πολλές εγγλέζικες λέξεις καθημερινά όπως σόρρν, τζάκετ, γκράφιτη, λαπτοπ, μπαι, τσοπεράς...*

(Στεφανία, 14) *Εκτός που τα εγγλέζικα, που νομίζω είναι η κύρια πηγή, μέσω βιβλίων, τραγουδιών και ταινιών, ο πιο βασικός λόγος είναι να αντιγράφεις τους άλλους που μιλούν και να μιλάς τζιαι εσύ έτσι όπως οι αλλοί, δείχνοντας οτι είστε μια ομάδα, μια παρέα.*

(Μιχάλης, 15) *Βασικά που το φατσοβιβλίο.(face book). Εν έτσι μάλλον που εφτάσαμεν και στα greeklish πάντως...που τη μια τα αγγλικά που μας εκυρίεψαν, που την αλλή ούλοι τζείνοι που εν ηξέρουν ορθογραφία τζιαι βαρκούνται να μάθουν..*

(Αντώνης, 15) *Το καλύτερο πράμμα που εγίνηκε ποτέ είναι τα greeklish. Γράφεις εύκολα, γλήορα, χωρίς να σκέφτεσαι τα ο τζαι τα ι. Εν είσαι ούτε βλάκας, ούτε ανίδεος, τζαι εσυ τζαι ούλλοι είστε το ίδιο πράμα. Το υπουργείο πρέπει να το σκεφτεί πολλά σοβαρά να τα καθιερώσει.*

Όταν οι μαθητές ρωτήθηκαν για ποια θέματα συζητάνε μεταξύ τους και αν ο τρόπος που χρησιμοποιούν τη γλώσσα αποτελεί εμπόδιο οι απαντήσεις ήταν

ομόφωνες, κατά φύλα. Τα αγόρια απάντησαν ότι μιλούν για ενδιαφέροντα όπως τα γρήγορα αυτοκίνητα ή μοτόρες, τα κορίτσια, το ποδόσφαιρο, τους μεταξύ τους καβγάδες και διενέξεις. Η γλώσσα τους είναι το βασικό εργαλείο για να εκφραστούν ελεύθερα και χωρίς περιορισμούς. Τα κορίτσια απάντησαν ότι κατεξοχήν θέμα για συζήτηση είναι τα μαθήματα και η επίδοσή τους και ακολουθούν θέματα όπως η μόδα και η εμφάνισή τους, η μουσική, οι σχέσεις τους ερωτικές και φιλικές.

Στο πλαίσιο της συνέντευξης οι ερωτώμενοι έκαναν αναφορά και στο φαινόμενο των βραχυγραφιών και των αρκτικόλεξων, τα οποία χρησιμοποιούνται καθημερινά στην ανταλλαγή γραπτών μηνυμάτων στα κινητά τηλέφωνα ή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δημιουργώντας έτσι μία νέα μορφή επικοινωνίας. Οι μαθητές αγνοούσαν φυσικά, τους όρους βραχυγραφία και αρκτικόλεξο, χωρίς όμως και να τους ονομάζουν κάπως. Υποστήριζαν ωστόσο με θέρμη πως με αυτόν τον τρόπο είναι πολύ πιο εύκολο και γρήγορο να γράφουν αλλά και μπορούν να γράφουν όσο το δυνατόν περισσότερες λέξεις όταν υπάρχει περιορισμός στον αριθμό χαρακτήρων.

Ενδεικτικά δύο συνομιλίες ανταλλαγής μηνυμάτων με τη χρήση αρκτικόλεξων και βραχυγραφιών :

A)-Ariiii, ti kmvs (agapi ti kaneis)?

-Kala...

-Eshi kafe smr (simera)?

-Lalis na pamen?

-Gia ti wra mlm (milame)?

Kata tis 8.30?

-Anetaaa...np (no problem)

-l8r (later)

-cu. (see you)

B)- 8elo 1 mkri voi8ia kori...asap (as soon as possible) ...plz(please)...

- okk.???

-Na valo tutin tin foto fb?

-Prof(profile)?

-ne...

-qt (-cutie/)En wraia.

-Sioura?

-Anetaaa...

-thx (thanks)

-ttyp (-talk to you later)

Κεφάλαιο 5

Συζήτηση – Συμπεράσματα

Η διεξοδική ανάλυση των ποσοτικών αποτελεσμάτων της έρευνας μας οδηγεί σε συγκεκριμένα συμπεράσματα. Κατ'αρχάς το δείγμα της έρευνας, ανεξαρτήτως φύλου και ηλικίας φαίνεται να αξιοποιεί δημιουργικά λέξεις της αγγλικής κυρίως γλώσσας. Ενδεικτικά είναι τα παραδείγματα όπως φαίνονται και στα σχεδιαγράμματα του β΄μέρους του ερωτηματολογίου 13,14 και 15 αλλά και όπως φαίνεται από τις απαντήσεις του δείγματος στο α΄μέρος του ερωτηματολογίου. 65% των κοριτσιών και 35%, των αγοριών χρησιμοποιούν ξένες εκφράσεις στις καθημερινές κυρίως συναναστροφές τους, στο διαδίκτυο και στη χρήση του κινητού τους τηλεφώνου. Τα ευρήματα ευθυγραμμίζονται με αυτά της υπάρχουσας βιβλιογραφίας καθώς είναι σύνθητες χαρακτηριστικό γνώρισμα όλων των νεανικών ιδιωμάτων των χωρών που δεν έχουν την αγγλική ως μητρική γλώσσα να δανείζονται από αυτή λέξεις και εκφράσεις οι οποίες εξελίσσονται διαφορετικά σε κάθε γλώσσα ανάλογα με τους παραγωγικούς τύπους σχηματισμού της κάθε γλώσσας-λήπτη (Ανδρουτσόπουλος 1998: 51). Βασικός λόγος είναι η ύπαρξη μιας ευρύτερης νεανικής κουλτούρας και λεξιλογίου, η οποία

προβάλλεται κυρίως από τα ΜΜΕ, τα οποία αποτελούν βασική πηγή έμπνευσης και επίδρασης των νέων αλλά και ο ρόλος της αγγλικής ως *lingua franca*.

Ο σχολιασμός των δεδομένων έδειξε ότι τα κορίτσια υπερτερούν έναντι των αγοριών στη χρήση ξενικών εκφράσεων, αδιακρίτως ηλικίας. Συγκεκριμένα 67% των κοριτσιών χρησιμοποιούν τα *greeklish*, ενώ μόνο το 37% των αγοριών είναι χρήστες αυτού του είδους. Επιπρόσθετα μεγάλο ποσοστό των κοριτσιών 27% δήλωσε ότι χρησιμοποιούν τα *greeklish* γιατί θεωρούν ότι είναι πιο εύκολη η χρήση τους και πιο αποτελεσματικός τρόπος έκφρασης στις συνομιλίες τους είτε στο διαδίκτυο, είτε με φίλους. Τα αντίστοιχα ποσοστά των αγοριών αγγίζουν μόλις το 11%. Τα αποτελέσματα αυτά έρχονται σε πλήρη αντίθεση με την κυρίαρχη βιβλιογραφία (Μακρή – Τσιλιπάκου 2003:3) που παρουσιάζει τα κορίτσια ως φορείς γλωσσικής συντηρητικότητας και διστακτικότητας και μιας γλώσσας «προσεγμένης και ευγενικής, χωρίς γραμματικοσυντακτικές παρατυπίες και κοινωνικές χοντράδες» και αντίθετα τα αγόρια πιο επαναστατικούς και πιο ωμούς χρήστες της γλώσσας. Οι νέοι του δείγματος και σύμφωνα με την ευρύτερη ερευνητική βιβλιογραφία χρησιμοποιούν τη δική τους γλώσσα κυρίως στο πλαίσιο της κοινωνικής ομάδας, παρέας στην οποία ανήκουν, όπως ομολογούν. Σε ποσοστό 21% ισχυρίζονται ότι χρησιμοποιούν *greeklish* για να μπορούν να γίνονται πιο κατανοητοί από τους φίλους και τους συνομηλίκους, ενισχύοντας έτσι το αίσθημα της ενότητας, αλληλεγγύης και κοινής ταυτότητας στην ομάδα. Παράλληλα διαφαίνεται ξεκάθαρα και η προσπάθεια των νέων να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα και στην εξέλιξη της τεχνολογίας αλλά και στους κανόνες που προβάλλουν οι ομάδες συνομηλίκων, καθιερώνοντας τη χρήση του δικού τους γλωσσικού κώδικα στο διαδίκτυο και στο κινητό τους τηλέφωνο όπως παρουσιάζεται και στη γραφική παράσταση 4 στο Α΄ μέρος.

Αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός ότι οι νέοι και με βάση το φύλο και με βάση την ηλικία τους γνωρίζουν τις κοινωνικές συμβάσεις και γνωρίζουν πως με τους μεγαλύτερους επιβάλλεται να χρησιμοποιούν πιο επίσημη γλώσσα, και να ακολουθούν κανόνες ευγένειας. Πιο συγκεκριμένα, στον προφορικό λόγο, μεγάλο ποσοστό των κοριτσιών, 65% περίπου, ανεξαρτήτως ηλικίας, δήλωσε ότι χρησιμοποιεί την επίσημη γλώσσα στις συναναστροφές τους με τους μεγαλύτερους και τα αγόρια σε ποσοστό 58% χρησιμοποιούν την επίσημη γλώσσα με τους μεγαλύτερους. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση του σχολείου όπου επιβάλλεται οι μαθητές να χρησιμοποιούν γλώσσα

κοινώς αποδεκτή, ακολουθώντας γραμματικούς και συντακτικούς κανόνες. Αντίθετα με φίλους δηλώνουν ότι χρησιμοποιούν σε ελάχιστα ποσοστά την επίσημη γλώσσα γιατί το δέσιμο με την παρέα και την ομάδα τους επιτρέπει να αναπτύξουν δικό τους τρόπο επικοινωνίας ώστε να μην χρησιμοποιούν την επίσημη γλώσσα. Στον γραπτό λόγο, στο σχολείο και σε περίπτωση που οι νέοι επιβάλλεται να συμπληρώσουν κάποια επίσημη αίτηση/έγγραφο είναι οι μόνοι λόγοι για τους οποίους χρησιμοποιούν την επίσημη γλώσσα. Με ποσοστά 43% και 37% αντίστοιχα τα κορίτσια χρησιμοποιούν στο σχολείο και στα επίσημα έγγραφα/αιτήσεις την επίσημη γλώσσα. Ενώ τα αγόρια με ποσοστά 47% και 35% χρησιμοποιούν για τους ίδιους λόγους την επίσημη γλώσσα. Σε μικρότερα ποσοστά και στις δύο περιπτώσεις χρησιμοποιούν την επίσημη γλώσσα στο κινητό τους τηλέφωνο και στο διαδίκτυο.

Μέσα από την ανάλυση του β΄ μέρους του ερωτηματολογίου που εστιάζει στον εντοπισμό ομοιοτήτων και διαφορών στη χρήση του λόγου ανάμεσα στα δύο φύλα και στις διαφορετικές ηλικίες προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα: Οι νέοι εντάσσουν στο λεξιλόγιό τους και λέξεις υβριστικές, χυδαιολογικές αλλά και εκφράσεις ταμπού όπως φαίνεται και στο β΄ μέρος του ερωτηματολογίου και συγκεκριμένα στις γραφικές παραστάσεις 3,6,7,8 και 16. Είναι άξιο αναφοράς το γεγονός πως κυρίως κορίτσια χρησιμοποιούν αυτές τις εκφράσεις σε ποσοστό πολύ μεγαλύτερο από τα αγόρια, τα οποία έδωσαν περισσότερες απαντήσεις που ακολουθούν τους κανόνες της κοινωνικά παραδοσιακής γλωσσικής νόρμας, χωρίς ιδιαίτερα εξεζητημένο χαρακτήρα και αναλόγως με συγκρατημένα υβριστικό περιεχόμενο. Αντίθετα, τα κορίτσια σε πολλές περιπτώσεις απάντησαν με ιδιαίτερα καυστικό, επιθετικό τρόπο χρησιμοποιώντας βωμολοχικό και χυδαιολογικό λεξιλόγιο. Όπως σχολιάστηκε και πιο πάνω, το δείγμα των κοριτσιών που συμμετείχε στην έρευνα, εκμεταλλεύτηκε την ανωνυμία που τους πρόσφερε το ερωτηματολόγιο και εκφράστηκαν άφοβα, ελεύθερα έξω από την κοινωνική νόρμα που καθιερώνει και επιβάλλει άτυπα το κοινωνικό τους φύλο. Στη γραφική παράσταση 6 (μέρος β΄) τα κορίτσια δίνουν σαν πιθανά συνώνυμα τις εκφράσεις «έκαμα τα σκατά», «έκατσα πάνω» και «έκατσαμεν την» απαντήσεις που δεν προβάλλονται καν στις επιλογές των αγοριών. Στη γραφική παράσταση 7 τα κορίτσια αποκλειστικά αναφέρουν ως συνώνυμο της έκφρασης «νιώθω απογοήτευση» τη λέξη «σκατά». Στη γραφική παράσταση 8 τα κορίτσια σε ποσοστό 8% δίνουν ως συνώνυμο της φράσης «με περιφρονείς» την έκφραση «μου τα έπρησες». Απάντηση η οποία νοηματικά δεν

ισοδυναμεί, αλλά απάντηση η οποία θα ήταν αποδεκτή από τα αγόρια κυρίως και λόγω ανατομίας του φύλου, καταρρίπτοντας με αυτόν τον τρόπο την παραδοσιακή αντίληψη ότι τα αγόρια είναι αυτά που χρησιμοποιούν κυρίως υβριστικό και πρόχειρο λεξιλόγιο. Τα πιο πάνω ευρήματα έρχονται σε πλήρη αντίθεση με την υπάρχουσα βιβλιογραφία στην οποία παρουσιάζεται η γλώσσα των αγοριών σκληρή και «μη επιμελημένη» σε άμεση σχέση με τα ενδιαφέροντά τους, τις προτιμήσεις τους και την ανάγκη για κυριαρχία και ενδυνάμωση του ανδρισμού τους και των κοριτσιών πιο πλούσια και «εκλεπτυσμένη», ευγενική που ανταποκρίνεται στις δικές τους προτιμήσεις και ανάγκες όπως προστάζει το φύλο τους. Σύμφωνα λοιπόν, με την εν λόγω έρευνα τα κορίτσια φαίνεται να χρησιμοποιούν τη γλωσσική τους φαντασία και να τολμούν να προτείνουν περισσότερες εκφράσεις και λέξεις, ξεπερνώντας οποιαδήποτε γλωσσικά ταμπού, εκφράζονται πιο απελευθερωμένα χωρίς να αισθάνονται την καταπίεση είτε από τους κανόνες του σχολικού συστήματος και «καθωσπρεπισμού» στην τάξη, είτε από τον έλεγχο και την καθοδήγηση κάποιου διδάσκοντος. Ενδεχομένως και η ανωνυμία που πρόσφερε το ερωτηματολόγιο, τους είχε επιτρέψει να εκφραστούν άφοβα. Οι γλωσσικές επιλογές λοιπόν, των δύο φύλων επιβεβαιώνουν το κοινωνικό τους φύλο. Όπως διαπιστώνουν οι Φρειδερίκου και Φολερού (2004: 87), *«κορίτσια και αγόρια χρησιμοποιούν στερεοτυπικές εκφράσεις που αποτυπώνουν το κοινωνικό τους φύλο και υποβάλλουν διαχωρισμούς φύλου, χώρου και δραστηριότητας»*. Συνεπώς, με βάση το ερευνητικό μας ερώτημα, παρατηρείται κάποια διαφοροποίηση μεταξύ των δύο φύλων ως προς τον βαθμό και τον τρόπο χρήσης της γλώσσας των νέων.

Από την άλλη πλευρά όμως η ηλικία δεν φαίνεται να παίζει σημαντικό ρόλο αφού αποδεικνύεται πως η χρήση της γλώσσας των νέων είναι υπόθεση φύλου και όχι ηλικίας (13-17). Η αρχική μας υπόθεση ότι όλοι οι μαθητές ανεξαρτήτως φύλου έχουν ικανοποιητικά κατακτημένη την κοινή γλώσσα και έχουν προχωρήσει στη διαφοροποίηση, επιβεβαιώνεται. Το λεξιλόγιο των νέων έχει ιδιαίτερη σχέση με συγκεκριμένες σημασιολογικές κατηγορίες όπως φαίνεται από την έρευνα και επιβεβαιώνεται και από τη βιβλιογραφία (Ανδρουτσόπουλος, 1997). Πλάθουν λοιπόν, λέξεις που αποτελούν σχόλια για την σωματική διάπλαση κάποιου, το βάρος, το χρώμα, τη μυρωδιά του, τις σεξουαλικές του προτιμήσεις, την οικονομική του ευχέρεια. Συγκεκριμένα οι σημασιολογικές κατηγορίες αφορούν:

A) χαρακτηρισμούς προσώπων με βάση την εμφάνιση, τη σωματική του διάπλαση, τον χαρακτήρα, τη συμπεριφορά, τα ενδιαφέροντά του.(π.χ. *χώρκατος, ττόπουζος, γύφτος, βάρβαρος, κουρούπεττος*).

B) καταστάσεις που δηλώνουν συναισθηματικές και πνευματικές εμπειρίες. (π.χ. *έλυσα, επαλάβωσα, πελλανίσκω, addicted, είμαι junkie*).

Γ) εμπειρίες που έχουν σχέση με προσωπικά βιώματα ή εμπειρίες που σχετίζονται με τις προτιμήσεις τους στη μόδα, τη μουσική, τη διασκέδαση, το σχολείο κ.α. (π.χ. *φκάλλω τα μάτια μου, σκανάρω, εστιάζω*).

Δ) ψυχικές και ψυχολογικές καταστάσεις, προτιμήσεις, αντιδράσεις.(π.χ. *εσιέστηκα πάνω μου, έκαμα τα πάνω μου, έμεινα τα*).

Ε) χρήση εκφράσεων με την αρχική πρωτότυπή τους σημασία.(π.χ. *λαλείς παραμύθκια, εν πελλάρες*). Πληθώρα στοιχείων των ΜΜΕ, ατάκες από ταινίες ή τηλεοπτικές σειρές, στίχοι τραγουδιών, υιοθετούνται και ενσωματώνονται στη νεανική επικοινωνία με σκοπό να ικανοποιήσουν τις εκφραστικές τους ανάγκες αλλά και να μαρτυρήσουν τις πηγές επιρροής τους. (π.χ. *είμαι zombie, Big Brother δικαστήριο*).

Με βάση το δείγμα της έρευνας, οι νέοι χρησιμοποιούν στη διαλογική τους επικοινωνία γλωσσικές πηγές της κοινότητας που ζουν με αποτέλεσμα να παραμένουν πιστοί στη χρήση της κυπριακής διαλέκτου. Οι απαντήσεις του δείγματος που αφορούν το β' μέρος του ερωτηματολογίου είναι ενδεικτικές της χρήσης της κυπριακής διαλέκτου από τους νέους. Συγκεκριμένα στη γραφική παράσταση 3α σαν συνώνυμο της έκφρασης αποτυχία σε διαγώνισμα, μεγάλο ποσοστό του δείγματος χρησιμοποίησε την έκφραση «*εν εκούτσησα*». Χαρακτηριστικές εκφράσεις της κυπριακής που χρησιμοποιήθηκαν από το δείγμα ως συνώνυμα σε αντίστοιχες εκφράσεις είναι και οι λέξεις «*θκιαολίζομαι*» και «*δισπικώ*» ως συνώνυμα του νευριάζω. «*Χτιτζιάζω*», «*επήρα τα και άψα*», ως συνώνυμα του γίνομαι έξω φρενών. Επίσης τα ρήματα «*εξιλαώθηκα*», «*εξιπάστηκα*», «*αντζιελοσσιάστηκα*» ως συνώνυμα της έκφρασης «*ξαφνιάστηκα από*». Αν και η νεοελληνική κοινή γλώσσα είναι η ευρέως αποδεκτή γλωσσική ποικιλία και στο εκπαιδευτικό σύστημα, οι νεαροί μαθητές χρησιμοποιούν έντονα την κυπριακή διάλεκτο γιατί πρόκειται για μια φυσική ποικιλία που οι νέοι κουβαλούν μαζί τους και στο σχολείο (Καρυολαίμου, 2000). Στο πλαίσιο ερευνών της

σχολικής γλωσσικής πραγματικότητας της Κύπρου (Tsiplakou 2006β, Ioannidou 2002) αποκαλύπτεται ότι όλοι οι μαθητές, ασχέτως φύλου και ηλικίας έχουν πλήρη επίγνωση της κοινωνιογλωσσικής λειτουργίας της κυπριακής διαλέκτου. Σύμφωνα με την Ioannidou (2002) η χρήση της κυπριακής διαλέκτου μέσα σε μία σχολική τάξη είναι εμφανής τόσο για τους μαθητές όσο και για τους δασκάλους μόνο όμως όταν οι γλωσσικές λειτουργίες γίνονται πιο προσωπικές όπως ερωτήσεις κατανόησης, απορίες, σχολιασμοί, οδηγίες. Την ίδια γλωσσική συμπεριφορά επισημαίνει η Τσιπλάκου (2007) και στους τεταρτοετείς φοιτητές του Πανεπιστημίου Κύπρου, οι οποίοι ήταν σε θέση να εναλλάσσουν κώδικες ανάλογα με τη συνομιλιακή λειτουργία που πραγματοποιούσαν. Στο πλαίσιο του μαθήματος, παρουσιάσεων και απαντήσεων χρησιμοποιούσαν την κοινή ελληνική. Όταν όμως στο ίδιο πλαίσιο παρενέβαινε η προσωπική εμπειρία όπως ερωτήσεις, αντιρρήσεις, προσωπικές απόψεις και σκέψεις χρησιμοποιούσαν ξεκάθαρα την κυπριακή διάλεκτο. Άρα σύμφωνα με την Τσιπλάκου (2007: 475-477) η κυπριακή διάλεκτος θεωρείται ως προϋπάρχουσα γνώση, ως πηγή για αξιοποίηση αλλά και ως γλώσσα «μαθησιακό όργανο» για τους νέους. που τους οδηγεί σταδιακά στη γλώσσα «μαθησιακός στόχος» που είναι η κοινή νέα ελληνική. Ο Μοσχονάς (2002:13) αναφέρεται στη χρήση της κυπριακής διαλέκτου από τους νέους σε καθημερινές περιστάσεις επικοινωνίας με τρόπο δημιουργικό και νεωτερικό έτσι ώστε να αναδεικνύεται η ζωντάνια και η ακμιαιότητα της διαλέκτου. Υποστηρίζει πως οι νέοι της Κύπρου χρησιμοποιούν μηχανισμούς σχηματισμού που υπάρχουν σε ιδιώματα και άλλων γλωσσών και αντλούν στοιχεία από ένα υπόστρωμα παλαιότερων διαλεκτικών εκφράσεων, αφού κατέχουν άριστα την κυπριακή διάλεκτο, τις οποίες μαζί με δάνεια από άλλες γλώσσες όπως και η ελληνική, προχωρούν σε νέους γλωσσικούς σχηματισμούς (Μοσχονάς 2002:13). Ενδεικτικά αναφέρει κάποιες από τις γλωσσικές καινοτομίες των νέων :

- Νεολογισμούς οι οποίοι συνεκφέρονται με το ρήμα είμαι και ένα ουσιαστικό π.χ. «εν πελλάρες», «εν πελλαμός».
- Στερεότυπες αρνητικές εκφράσεις π.χ. «ούτε με σφαίρες», «εν παίζεται», «οι άππαρον».
- Χρήση αντωνυμιών στη θέση του κλιτικού στοιχείου π.χ. «εκαμα τα σαλάτες», «έκαμα τα πάνω μου».

- Χρήση ποικίλων εκφράσεων για έννοιες και λειτουργίες συναφείς. Π.χ. με τη σημασία δεν υπάρχει περίπτωση συναντάμε εκφράσεις όπως «εν έσειε chance», «no way», «ούτε με πόμπες», «ούτε με σφαίρες».

Μέσα από την ανάλυση του γ'μέρους του ερωτηματολογίου το οποίο σχετίζεται με την κατανόηση δύο διαφορετικών κειμένων με κοινό θέμα τη μαθητική στολή των νέων, προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

Ός προς την κατανόηση των δύο κειμένων το δείγμα των μαθητών που συμμετείχε στην έρευνα επέλεξε με βάση τα δικά του κριτήρια. Τα κορίτσια, στην πλειοψηφία τους, επέλεξαν το κείμενο Β' ενώ τα αγόρια το κείμενο Α'. Έκπληξη προκαλεί το γεγονός πως το δείγμα μαθητών του γυμνασίου επέλεξε ως πιο κατανοητό κείμενο το Α', το επίσημο γραμμένο κείμενο, το οποίο εκπροσωπεί τους κανόνες λειτουργίας ενός σχολείου. Αντίθετα οι μαθητές του λυκείου κατανόησαν καλύτερα το κείμενο Β', κείμενο γραμμένο σε πιο απλή, καθημερινή γλώσσα. Επιπρόσθετα, όλοι οι μαθητές ομόφωνα επέλεξαν το Α' κείμενο ως κείμενο πιο κοντά στη γλώσσα του σχολείου, γιατί πρωτίστως περιείχε σαν κείμενο δύσκολες λέξεις αλλά και γιατί η θεματική του έχει σχέση με το σχολείο, άρα συνειρμικά είναι κάτι δυσκολονόητο, όπως και επίσης και το γεγονός ότι ο τρόπος συγγραφής του κειμένου δεν παρουσιάζει κανένα κοινό με τον τρόπο ομιλίας των νέων. Συνεπώς, με βάση το ερευνητικό μας ερώτημα, για το αν η γλώσσα των εφήβων σχετίζεται με την ηλικία φαίνεται ότι δεν υπάρχει σαφής διαφοροποίηση μεταξύ των ηλικιών. Η αρχική υπόθεση ότι η γλώσσα των μαθητών του λυκείου θα διαφοροποιείται και θα διαφέρει από αυτή των μαθητών του γυμνασίου απορρίπτεται. Υπάρχει ξεκάθαρα διάκριση ανάμεσα στη χρήση της γλώσσας ως προς το φύλο και τις προσωπικές επιλογές. Τα αγόρια συχνά αναφέρονται σε πράγματα και καταστάσεις και όχι πρόσωπα, στις προσωπικές τους προτιμήσεις σε αυτοκίνητα και μηχανές, στο αντίθετο φύλο, στη διασκέδαση, κυρίως ποδόσφαιρο και ηλεκτρονικά παιχνίδια, σκηνές βίας από πολεμικές ταινίες, ενώ τα κορίτσια, αν και κάποιες φορές πιο διστακτικά στη χρήση της γλώσσας των νέων, στον προφορικό λόγο, αναφέρονται σε πρόσωπα, στις διαπροσωπικές τους σχέσεις, στη μόδα και στην εμφάνιση τους, στην ομορφιά τους αλλά και σε συναισθήματα όπως έρωτας, αγάπη και ζήλεια. Η γλώσσα των αγοριών προκύπτει πρόχειρη και κάπως «ωμή», μη επιμελημένη, απότομη. Τα τελευταία διακατέχονται από μια διαρκή

τάση για υπεροχή και διάκριση και προσπαθούν με κάθε τρόπο να ορίσουν την αρρενωπότητα τους μέσα από την ομιλία και τις κινήσεις τους επιδιώκουν να προβάλλουν και να ενισχύσουν το εγώ τους.

Καθ'όλη τη διάρκεια της συνέντευξης τα αγόρια πολύ συχνά διέκοπταν και προσπαθούσαν να επιβληθούν σχολιάζοντας αρνητικά και ειρωνικά τις απαντήσεις των κοριτσιών. Οι μαθήτριες λάμβαναν τον λόγο ύστερα από παρότρυνση, είτε λεκτική είτε με κάποιο νεύμα του συνεντευκτή, για να παρουσιάσουν την άποψη τους αλλά και να ενισχύσουν τη συνομιλία, σε αντίθεση με τον αυθορμητισμό και τον αυθαίρετο τρόπο των αγοριών.

Στη βιβλιογραφία συναντώνται παρόμοια συμπεράσματα. Ενδεικτικά οι Φρειδερίκου & Φολερού (2004) αναφέρονται στα αγόρια τονίζοντας ότι στις ενέργειές τους διαφαίνεται η διαρκής τάση για υπεροχή, διάκριση και κυριαρχία και μια συνεχή προσπάθεια να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις που τους υπαγορεύει το κοινωνικό τους φύλο τους. Αντίθετα, η γλώσσα των κοριτσιών υποστηρίζει πως είναι πιο πλούσια, ευγενική, «κομψή», αποφεύγουν επιφωνήματα και εκφράσεις επιδοκμασίας και πάντοτε σχεδόν χρησιμοποιούν εκφράσεις ευγένειας. Σύμφωνα και με τη Μακρή-Τσιλιπάκου (2003) τα κορίτσια από πολύ μικρά χρησιμοποιούν μια γλώσσα «προσεγμένη και ευγενική, χωρίς γραμματικοσυντακτικές παρατυπίες και κοινωνικές χοντράδες» η οποία θεωρείται κατάλληλη για το φύλο τους. Η μοναδική περίπτωση που η γλώσσα αυτή διαφοροποιείται σημαντικά είναι όταν δέχονται γλωσσικές προκλήσεις από την πλευρά των αγοριών οπότε τα κορίτσια αντιδρούν έντονα και ανταποδίδουν τις προκλήσεις με ανάλογο τρόπο. Επιβεβαιώνονται λοιπόν, οι έμφυλες διαφοροποιήσεις που υπάρχουν στη συγκρότηση της γλώσσας των νέων.

Για ακόμα μία φορά επιβεβαιώθηκε στη συνέντευξη ό,τι και στο ερωτηματολόγιο. Η γλώσσα των νέων, κατά γενική ομολογία και παραδοχή των ίδιων, υπάρχει και ισχύει ως ένας συγκεκριμένος τρόπος ομιλίας με συγκεκριμένα δομικά, πραγματολογικά και λεξιλογικά στοιχεία ο οποίος εμφανίζεται κάτω από ορισμένες συνθήκες επικοινωνίας και κυρίως αποτελεί στοιχείο γλωσσικής ταύτισης, ιδιωτικής επικοινωνίας και κοινωνικής εγγύτητας μιας ομάδας, μιας κοινότητας. Στα ίδια συμπεράσματα καταλήγει

και ο Ανδρουτσόπουλος (1997) και οι Ανδρουτσόπουλος & Κακριδή (2010) υποστηρίζοντας πως οι νέοι μέσω των γλωσσικών τους επιλογών αλλά και του ομιλιακού του ύφους εκφράζουν τις αντιλήψεις τους, τα ενδιαφέροντά τους, τις αξίες τους, την κοσμοθεωρία τους, τη θέση τους στην κοινωνία, την ταυτότητα της ομάδας. Επιπρόσθετα και μέσα στο πλαίσιο της συνέντευξης όπως και του ερωτηματολογίου επιβεβαιώθηκε η επίδραση των ΜΜΕ αλλά και της αγγλικής κουλτούρας με τη χρήση αγγλικών λέξεων. Κάτι αντίστοιχο έχει αναφερθεί και από τον Ανδρουτσόπουλο (1997).

Κλείνοντας, θα λέγαμε ότι η γλώσσα των νέων και κυρίως την εφήβων, όπως κάθε γλωσσική ποικιλία εξελίσσεται, εμπλουτίζεται συνεχώς με νέα στοιχεία, προσαρμόζεται στα δεδομένα της κάθε εποχής και τις εξελίξεις της τεχνολογίας, ακολουθεί τις καινούργιες «μόδες» που εμφανίζονται κατά καιρούς, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να θεωρηθεί παγιωμένη αλλά και στατική ή ακόμα ενιαία. Οι πηγές έμπνευσης και δημιουργίας της «γλώσσας» αυτής αναθεωρούνται και διαφοροποιούνται διανοίγοντας συνεχώς νέες ερευνητικές προοπτικές και ερωτήματα γύρω από το θέμα γλώσσα των νέων. Η ηλικία των νέων, όπως φαίνεται στην παρούσα εργασία, δεν φαίνεται να αποτελεί καθοριστικό παράγοντα διαμόρφωσης της γλώσσας τους όσο το φύλο τους. Η μελέτη του φύλου ως καθοριστικός παράγοντας στη χρήση της γλώσσας και των μεταβλητών που την αφορούν θα μπορούσε να είναι αντικείμενο μελέτης σε μελλοντικές έρευνες. Επίσης θα μπορούσε η έρευνα να διευρυνθεί και σε άλλες περιοχές της Κύπρου ή να γίνει μια σύγκριση ανάμεσα στους νέους της Κύπρου και της Ελλάδας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Ερωτηματολόγιο

ΜΕΡΟΣ Α΄

Απάντησε σε όλες τις ερωτήσεις βάζοντας ένα ✓ σε όποια απάντηση θεωρείς ότι σου ταιριάζει. Δεν υπάρχουν σωστές και λάθος απαντήσεις. Παρακαλώ απάντησε με υπευθυνότητα και όχι στην τύχη.

1. Είμαι: Κορίτσι Αγόρι .

2. Είμαι μαθήτρια/μαθητής Γυμνασίου /Λυκείου .

3. Είναι η ελληνική η μητρική σου γλώσσα;

Ναι

Όχι

4. Δυσκολεύεσαι να κατανοήσεις τη γλώσσα των σχολικών βιβλίων, των εφημερίδων, των περιοδικών, των ειδήσεων, κ.λπ.;

Ναι

Όχι

5. Χρησιμοποιείς ξενικές και γενικότερα εκφράσεις της νεανικής γλώσσας, π.χ. «με κούφανε», «τα πήρα στο κρανίο», «δεν υπάρχουν», «είσαι γ», «με νταουνιάζεις».

Ναι

Όχι

6. Αν ναι, σε ποιες περιπτώσεις; (μπορείς να επιλέξεις περισσότερες από μία απαντήσεις)

A. Στις καθημερινές σου συναναστροφές με φίλους και συνομηλίκους.

- B.** Όταν μιλάς με τους γονείς σου
- Γ.** Όταν μιλάς σε αγνώστου, ιδιαίτερα μεγαλύτερους στην ηλικία
- Δ.** Στο σχολείο κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας.
- Ε.** Σε μια δημόσια συζήτηση.
- ΣΤ.** Παντού.

7. Στον γραπτό σου λόγο χρησιμοποιείς greeklish;

Ναι

Όχι

Αν ναι, σε ποιες περιπτώσεις; (μπορείς να επιλέξεις περισσότερες από μία απαντήσεις)

A. Στην επικοινωνία σου μέσω κινητού.

B. Στην επικοινωνία σου μέσω διαδικτύου (με email, σε chatroom, σε ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης, όπως Facebook).

Πού αλλού; .....

Περίγραψε:.....

8. Σε ποιες περιπτώσεις χρησιμοποιείς την επίσημη γλώσσα του σχολείου; (μπορείς να επιλέξεις περισσότερες από μία απαντήσεις)

A. Στον προφορικό λόγο:

- Στο σχολείο, μέσα στην τάξη και κατά τη διάρκεια του διαλείμματος στην αυλή.
- Συζητώντας με τους καθηγητές, τους γονείς και γενικότερα με κάποιον μεγαλύτερο.
- Με συνομηλίκους, με φίλους και συμμαθητές.

B. Στον γραπτό λόγο:

- Στις σχολικές δραστηριότητες και εργασίες.
- Στην επικοινωνία μέσω κινητού τηλεφώνου.

- Στην επικοινωνία σου μέσω διαδικτύου (με email, σε chatroom, σε ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης όπως Facebook).
- Σε μία αίτηση που χρειάζεται να συμπληρώσεις.

Πού αλλού; .....

Περιγράψε:.....

9. Από πού πιστεύετε ότι επηρεάζεσαι, ώστε να γράφεις χρησιμοποιώντας greeklish ή να χρησιμοποιείτε ξενικές και γενικότερα εκφράσεις της νεανικής γλώσσας ;

- A. Από τις μουσικές σου επιλογές (ελληνική και ξένη μουσική).
- B. Από τα M.M.E. (περιοδικά, κόμικς, εφημερίδες, ειδήσεις, διαφημίσεις);
- Γ. Από τα βιβλία που διαβάζεις;
- Δ. Επειδή το κάνουν οι περισσότεροι φίλοι και συνομήλικοί μου;
- E. Είναι ένας τρόπος να εκφράσεις τις ανησυχίες σου, τους προβληματισμούς σου;
- ΣΤ. Από το διαδίκτυο;

10. Χρησιμοποιείς τα greeklish...

- A. Για να μιλάς πιο εύκολα στο διαδίκτυο.
- B. Γιατί καταλαβαίνεις καλύτερα έτσι ξένη μουσική.
- Γ. Γιατί έτσι σε καταλαβαίνουν καλύτερα οι φίλοι σου.
- Δ. Επειδή είναι ένας εύκολος τρόπος για να εκφράσεις προσωπικά συναισθήματα και σκέψεις.

ΜΕΡΟΣ Β'

Σου δίνονται κάποιες λέξεις και εκφράσεις που χρησιμοποιούν οι «μεγάλοι» στην καθημερινότητά τους. Προσπάθησε να αποδώσεις το νόημά τους με 1 συνώνυμο, έτσι όπως θα τις χρησιμοποιούσες εσύ με την παρέα σου. Εκφράσου άφοβα!

Άργησα πάλι το βράδυ και <u>μου θύμωσε</u>	
ο πατέρας μου	
<u>Μου ήρθε μια ιδέα</u>	

<u>Έγω αποτύχει στο διαγώνισμα μαθηματικών</u>	
<u>Εκνευρίζομαι με τη στάση της</u>	
<u>Είμαι ράκος</u>	
<u>Με κάλεσε ο διευθυντής στο γραφείο του.</u>	
Νοιώθω <u>μεγάλη απογοήτευση από το αποτέλεσμα του αγώνα</u>	
<u>Με περιφρονείς/αδιαφορείς για μένα.</u>	
<u>Γίνομαι έξω φρενών</u>	
<u>Εθίζομαι στα ηλεκτρονικά παιχνίδια</u>	
Συμπεριφέρεται <u>απολίτιστα/βάρβαρα</u>	
<u>Δεν πιστεύω τα λόγια σου</u>	
<u>Παρατηρώ επίμονα</u>	
<u>Αποκλείεται να έρθεις μαζί μου</u>	
Τα ρούχα της <u>είναι άψογα/τέλεια</u>	
<u>Ξαφνιάστηκα από τον απότομο θόρυβο</u>	

Μέρος Γ΄

Κείμενο Α

1. α) Η στολή των μαθητών:

Πουκάμισο: Άσπρο με μακρύ μανίκι.

Φανέλα: Άσπρη με γιακά και κουμπιά, τύπου Lacoste με σήμα του σχολείου.

Η χειμερινή φανέλα δεν είναι απαραίτητο να έχει το σήμα του σχολείου.

Παντελόνι: Γκριζο (απαγορεύονται οι φόρμες της γυμναστικής).

Πλεκτό: Μπλε.

Φούτερ με ή χωρίς φερμουάρ: Μπλε σκούρο ή γκριζο σκούρο ή μαύρο χωρίς μοτίβα, γράμματα ή γραμμές.

(Απαραίτητη προϋπόθεση είναι να φαίνεται η άσπρη φανέλα ή το πουκάμισο κάτω από το φούτερ ή το πλεκτό. Δηλαδή, αν το φούτερ ή το πλεκτό είναι χωρίς φερμουάρ, η άσπρη φανέλα πρέπει να είναι με γιακά).

Μπουφάν: Μπλε σκούρο ή μαύρο ή γκριζο απλό μονόχρωμο, χωρίς μοτίβα, γράμματα ή γραμμές.

Παπούτσια: Μαύρα δερμάτινα ή αθλητικά άσπρου ή σκούρου χρώματος.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:

- Δεν επιτρέπονται τα παντελόνια, οι φούστες και τα σακάκια τύπου τζην καθώς και τα στρατιωτικά σακάκια.
- Δεν επιτρέπονται τα ανοικτά παπούτσια, τα σάνταλα, άρβυλα ή παπούτσια με ψηλά τακούνια.
- Δεν επιτρέπονται τα φούτερ ή τα μπουφάν με λωρίδες άλλου χρώματος ή γράμματα ή σχέδια, περιλαμβανομένων και γραμμάτων ή σχεδίων που προσδιορίζουν συγκεκριμένη εμπορική φίρμα ή ποδοσφαιρική ομάδα.
- Κατά τους χειμερινούς μήνες επιτρέπονται οι μάλλινες εσάρπες χρώματος μαύρου ή μπλε όχι εσάρπες ποδοσφαιρικών ομάδων ή άλλων συνόλων.
- Απαγορεύονται τα σκουφάκια μέσα στην τάξη.
- Οι μαθητές οφείλουν, για πληρέστερη ενημέρωση ή λύση αποριών για τη στολή, να καταφεύγουν στη Διεύθυνση του σχολείου.
-

Πηγή: Εσωτερικοί Κανόνες Λειτουργίας Γυμνασίου Αθηνών,

Σχολική Χρονιά 2016 2017

Κείμενο Β΄

Τι λεν λοιπόν οι μαθητές του γυμνασίου μας για το θέμα της στολής....

- Η στολή έρχεται να κουκουλώσει και όχι να εξαφανίσει τις υπαρκτές κοινωνικές-οικονομικές ανισότητες εντός της μαθητικής κοινότητας. Κατερίνα Γ΄ τάξη.
- Είναι μια μορφή παραβίασης των ατομικών ελευθεριών και έλλειψη δημοκρατίας, δεν ακούγεται η φωνή των μαθητών αφού αποφασίζουν άλλοι γι' αυτούς. Θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα ο μαθητής να δείξει τον χαρακτήρα του, φορώντας ότι θέλει. Ξανθούλλα, Γ΄ τάξη.
- Τα ράσα δεν κάνουν τον παπά. Πού είμαστε στο στρατό ή στην αστυνομία; Δηλαδή αν δεν φορώ τη στολή κινδυνεύει το μέλλον μου; Παναγιώτης, Α΄ τάξη
- Δεν πρέπει να δίνεται έμφαση στο φαίνεσθαι, στη βιτρίνα, στο περιτύλιγμα αλλά στο είναι στο περιεχόμενο, στην ουσία, στη γνώση. Η τήρηση των

κανονισμών για τη μαθητική στολή παραπέμπει στην τάξη, την πειθαρχία και την κοσμιότητα εντός του σχολικού χώρου. Χρίστος, Γ΄ τάξη.

- Υπάρχει ισότητα μεταξύ των μαθητών και ίση αντιμετώπισή τους από καθηγητές. Μας βλέπουν όλους σαν ίσους και όχι με το μισό τους. Αντρέας, Β΄ τάξη.
- Τελικά, ας αποφασίσουν τι θέλουν οι μεγάλοι. Αν φορώ η στολή μου τι κερδίζω; Γνώσεις, συμπάθειες η θα βρω μια σίγουρη δουλειά; Νομίζω ξεχνάμε την ουσία. Παναγιώτα, Β΄ τάξη.

Η μαθητική στολή τότε και τώρα. Αφιέρωμα στη μαθητική στολή. Άρθρο από την μαθητική εφημερίδα Γόλγοι News του Γυμνασίου Αθηνών. Σχολική χρονιά 2016-2017.

Σας έχουν δοθεί δύο διαφορετικά κείμενα για ένα θέμα που σας απασχολεί ιδιαίτερα, τη μαθητική στολή. Αφού διαβάσετε και τα 2 κείμενα απάντησε τις πιο κάτω ερωτήσεις με υπευθυνότητα και ειλικρίνεια.

1. Είμαι: Κορίτσι Αγόρι .

2. Είμαι μαθήτρια/μαθητής Γυμνασίου /Λυκείου .

3. Ποιο από τα δύο κείμενα καταλαβαίνεις καλύτερα;

.....
.....

4. Για ποιο λόγο;

.....
.....
.....

5. Ποιο από τα δύο είναι πιο κοντά στη γλώσσα του σχολείου;

.....
.....

6. Γιατί;

.....
.....
.....
.....

7. Να γράψεις τη δική σου γνώμη για το θέμα της μαθητικής στολής σε μια παράγραφο 60-70 λέξεων.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ευχαριστώ για την πολύτιμη βοήθειά σας!

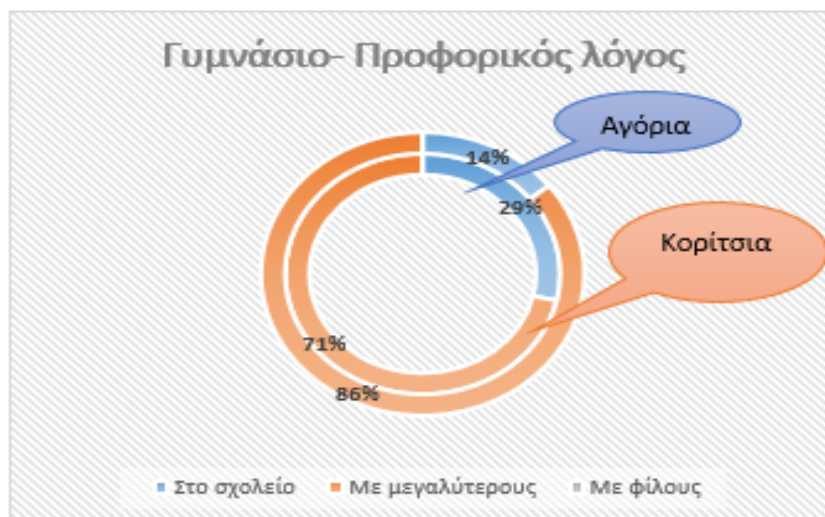
Παράρτημα Β

Γραφικές παραστάσεις

Μέρος Α΄

Γραφικές παραστάσεις 5γ, 5δ, 5ε και 5στ: «Σε ποιες περιπτώσεις χρησιμοποιείς την επίσημη γλώσσα, στον προφορικό και γραπτό λόγο;»

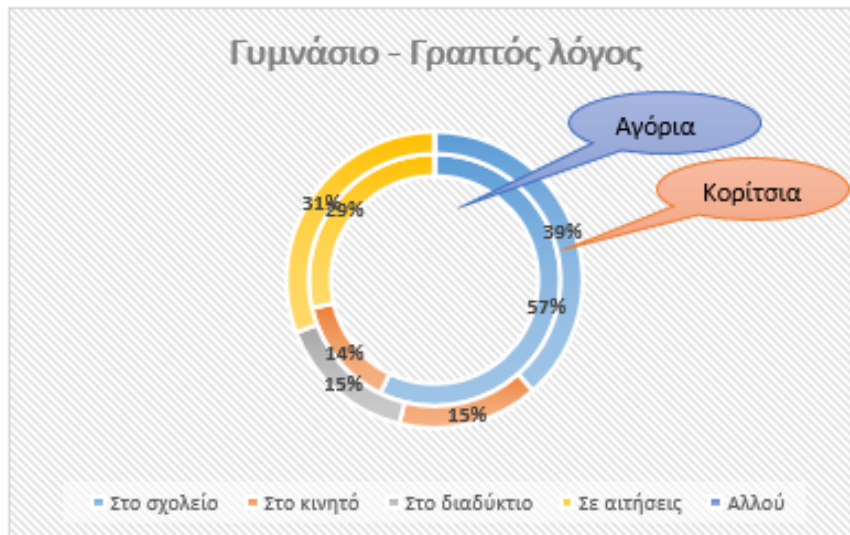
Γραφική παράσταση 5γ

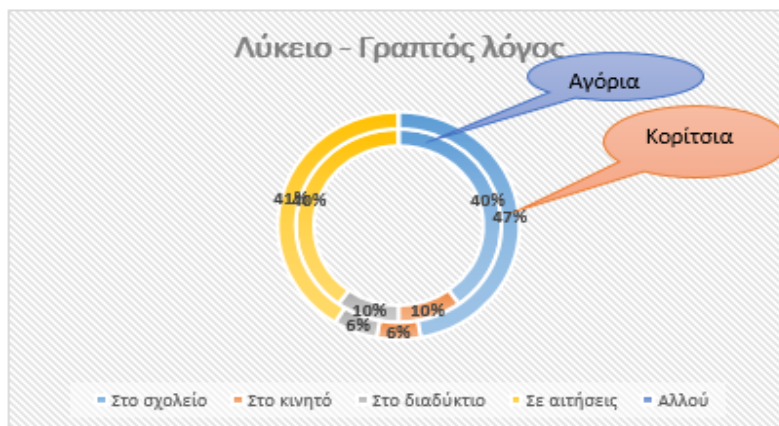
Γραφική παράσταση 5δ

Γραφική παράσταση 5ε

Γραφική παράσταση 5στ

Γραφικές παραστάσεις 6β και 6γ :«Παράγοντες επίδρασης χρήσης greeklish»

Γραφική παράσταση 6β

Γραφική παράσταση 6γ

Γραφικές παραστάσεις 7β, 7γ: «Για ποιους λόγους χρησιμοποιείς greeklish;»

Γραφική παράσταση 7β

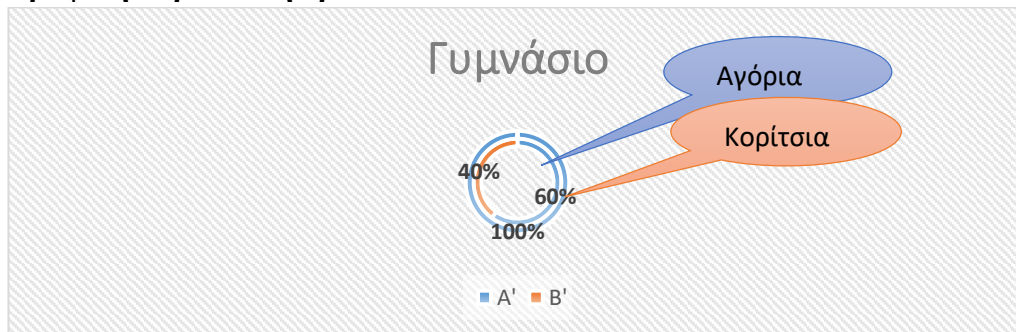
Γραφική παράσταση 7γ

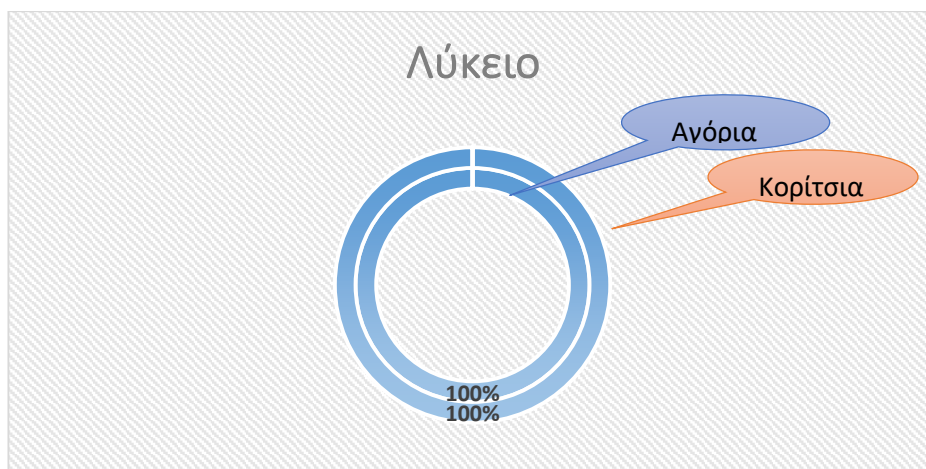
ΜΕΡΟΣ Γ''

Γραφικές Παραστάσεις 3β και 3γ :«Ποιο κείμενο θεωρείτε πιο κοντά στη γλώσσα του σχολείου;»

Γραφική παράσταση 3β

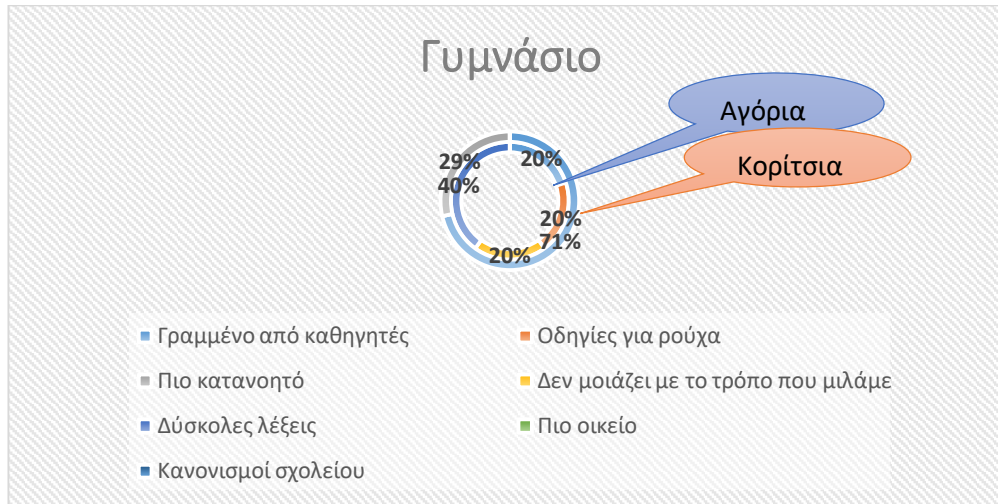

Γραφική παράσταση 3γ

Γραφικές παραστάσεις 4α και 4β: «Για ποιο λόγο θεωρείτε ότι είναι πιο κοντά στη γλώσσα του σχολείου;»

Γραφική παράσταση 4α

Γραφική παράσταση 4β

Βιβλιογραφία

Αλτάνη, Κ., (1994). Αμφισβήτηση της «εξουσίας» και της ικανότητας του δασκάλου μέσα στην τάξη: υπάρχει διαφορά ανάμεσα στους μαθητές και τις μαθήτριες; Στο Β. Δεληγιάννη, & Σ. Ζιώγου (επιμ.), *Εκπαίδευση και φύλο: Ιστορική διάσταση και σύγχρονος προβληματισμός*, 171-19. Θεσσαλονίκη: Βάνιας.

Andersson, L. & P. Trudgill. (1990). *Bad Language*. Οξφόρδη: Blackwell.

Ανδρουτσόπουλος, Γ.Κ. (1997). Η γλώσσα των νέων σε συγκριτική προοπτική. Ελληνικά, γαλλικά, γερμανικά, ιταλικά. Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα, Πρακτικά της 17ης Ετήσιας Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής Α.Π.Θ*, 562-576. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης.

Ανδρουτσόπουλος, Γ.Κ (1998). Γλώσσα των νέων και γλωσσική αγορά της νεανικής κουλτούρας. Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα Πρακτικά της 18ης Ετήσιας Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής Α.Π.Θ*, 41-55. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης.

Ανδρουτσόπουλος, Γ.Κ (2000). Η γλώσσα των νέων. Στο Α.–Φ. Χριστίδης (επιμ.), *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός για τη Γλώσσα*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Ανδρουτσόπουλος, Γ.(2001). Η Γλώσσα των νέων. Στο Α.–Φ. Χριστίδης (επιμ.), *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός για τη Γλώσσα*, 117-120. Κέντρο-Ελληνικής Γλώσσας Θεσσαλονίκη.

Ανδρουτσόπουλος, Γ., Κακριδή. Μ. (2010). Γλώσσα των νέων. Αναγνώριση, αποδοχή και κριτική των νεανικών ιδιωμάτων. Στο Β. Βαμβακάς και Π. Παναγιωτόπουλος

(επιμ.), *Η Ελλάδα στη δεκαετία του '80. Κοινωνικό, πολιτικό και πολιτισμικό λεξικό*, 86-89. Αθήνα: Το Πέρασμα.

Αντωνοπούλου Χ., Βίκη Α., Γαλανάκη Ε., Δράκος Γ., Μάνος Κ., Μάνου Β., Μάνου Ι., Νέστορος Ι., Τριανταφύλλου Θ., Τσαντήλα Α., Τσιπλητάρης Α. (1981). *Ψυχολογία Α΄τάξης Γενικού Λυκείου*, Βιβλίο μαθητή, 63-68. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων.

Αρχάκης, Α. (2005). Το φαινόμενο της διακοπής στη διεπίδραση της τάξης και η κατά φύλα διαφοροποίησή του. Στο Θ.-Σ. Παυλίδου (επιμ.), *Γλώσσα- Γένος- Φύλο*, 145-170. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.

Αρχάκης, Α. & Μ. Κονδύλη. (2002). *Εισαγωγή σε ζητήματα κοινωνιογλωσσολογίας*. Αθήνα: Νήσος.

Βελούδης, Γ. (2007). Άνισες εξισώσεις: η γλώσσα των νέων. Στο *Δέκα μύθοι για την Ελληνική Γλώσσα*. Αθήνα: Πατάκης.

Βέλτσος, Γ (1976). *Κοινωνία και γλώσσα*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπατζής.

Γεωργακοπούλου, Α. (2002). Συνομιλιακές αφηγήσεις με (και για) φύλο. Στο Θ.-Σ. Παυλίδου, (επιμ.). *Γλώσσα- Γένος- Φύλο*, 65- 78. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.

Coates, J. (1993). *Women, Men and Language*. 2nd edition. London: Longman.

Δελγιάννη Β. και Ζιώγου Σ. (1999). *Εκπαίδευση και Φύλο – Ιστορική διάσταση και σύγχρονος προβληματισμός*, 171-191. Θεσσαλονίκη: Βάνιας.

Ioannidou, E. (2002) *This ain't my Real Language, Miss: On Language and Ethnic Identity Among Greek Cypriot Students*. Unpublished PhD thesis, University of Southampton, U.K

Ιορδανίδου, Α. & Ανδρουτσόπουλος Γ.Κ. (1999). Πήρανε τη γλώσσα στο κρανίο: Στάσεις των ΜΜΕ απέναντι στη γλώσσα των νέων. *Ελληνική Γλωσσολογία* 97, 586-595. Α

Iordanidou A. & I. Androutsopoulos, (1997). Γλωσσική διαφοροποίηση: Η γλώσσα των νέων. Βλ. “*Teenage Slang in Modern Greek* Στο Σ. Α. Μοσχονάς, Γενική Γλωσσολογία.

Κακριδής-Φερράρι, Μ.(2005). Γλώσσα και κοινωνικό περιβάλλον: Ζητήματα κοινωνιογλωσσολογίας (Α΄ Μέρος). Αθήνα: Εκδόσεις περιοδικού Παρουσία, παράρτημα ΑΡ.64.

Καργάκος, Σ. (1985). Το γλωσσικό μας πανόραμα Στο *Αλαλία ήτοι το σύγχρονο γλωσσικό μας πανόραμα*, 45-65. εκδ. Gutenberg

Καρυολαίμου, Μ. (2000). Κυπριακή πραγματικότητα και κοινωνιογλωσσική περιγραφή. Στο *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα*. (Πρακτικά της 20ής Ετήσιας Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ., 23-25 Απριλίου 1999), 203-214. Θεσσαλονίκη.

Κατή, Δ.(1991). Νοημοσύνη και φύλο: θεωρητικά και μεθοδολογικά προβλήματα. Στο: *Νοημοσύνη και Φύλο. Ο σεξισμός στις Επιστημονικές ιδέες για τις Γνωστικές ικανότητες*, 202-239, Αθήνα: Εκδόσεις Οδυσσέα.

Κεδράκα, Κ. (2008). *Μεθοδολογία Λήψης Συνέντευξης*. Αθήνα.

Μακρή-Τσιλιπάκου, Μ. (2002). Συμφωνία / διαφωνία: αλληλεγγύη και αντιπαλότητα στις συνομιλίες γυναικών και αντρών. Στο Παυλίδου, Θ.-Σ. (επιμ.). *Γλώσσα- Γένος- Φύλο*, 81-115. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.

Μακρή-Τσιλιπάκου, Μ. (2003). Η «γυναικεία» γλώσσα και η γλώσσα των γυναικών. Πρακτικά διημερίδας Το φύλο, τόπος συνάντησης των διαφορετικών επιστημών: Ένας πρώτος ελληνικός απολογισμός, 1-20,. Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου, Μυτιλήνη .

Μοσχονάς, Σ.(1996). Η γλωσσική διμορφία στην Κύπρο. Στο *«Ισχυρές» και «Ασθενείς» γλώσσες στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Όψεις του γλωσσικού ηγεμονισμού*. (Πρακτικά Ημερίδας. Θεσσαλονίκης 1996), 121-127. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Μπαμπινιώτης, Γ.(1986). Η Γλώσσα των Νέων: Στο *Αναζητήσεις και Συζητήσεις*, (επιμ.). Ελληνικός Γλωσσικός Όμιλος, Αθήνα: Καρδαμίτσα.

Μπαμπινιώτης, Γ. (1994). Γλωσσική αμφισβήτηση. Η γλώσσα των νέων: Στο *Ελληνική γλώσσα. Παρελθόν, Παρόν, Μέλλον*, Αθήνα: Gutenberg.

Μπασλής, Γ.(2000). *Κοινωνιογλωσσολογία –Μικρή εισαγωγή*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Ochs, E. (1992). Indexing gender. In A. Duranti & C. Goodwin (eds.), *Rethinking Context: Language as an Interactive Phenomenon*, 335-358. Cambridge: University Press.

Petyt, K. M. (1980). *The Study of Dialect: An Introduction to Dialectology. Language, dialect and accent*. Λονδίνο: André Deutsch.

Παυλίδου,Θ.-Σ. (Επιμ.) (2002). *Γλώσσα- Γένος- Φύλο*. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.

Παυλίδου,Θ.-Σ.(2002). Γλώσσα-Γένος- Φύλο. Προβλήματα, αναζητήσεις και ελληνική γλώσσα: Στο Παυλίδου, Θ.-Σ. (επιμ.). *Γλώσσα- Γένος- Φύλο*, 13-76 Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.

Παπαζαχαρίου,Δ.(2002).Ο ρόλος του κοινωνικού φύλου στη διαμόρφωση της γλωσσικής ποικιλίας: Στο Παυλίδου,Θ.-Σ. (επιμ.). *Γλώσσα- Γένος- Φύλο*, 207-218 Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής

Πρασά, Χ. (2001). Η Γλώσσα των νέων από τη σκοπιά των ενηλίκων : Στο Μοσχονάς, Σ. Α. (Επιμ.). *Όψεις της γλώσσας στον τύπο*. Πανεπιστημιακές σημειώσεις, Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, 1-8. Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Tsiplakou, S. (2006).The emperor's old clothes. Linguistic diversity and the redefinition of literacy, *International Journal of the Humanities* 2: ε2345-2352.

Τσιπλάκου, Σ. (2007). Γλωσσική ποικιλία και κριτικός εγγραμματισμός: Συσχετισμοί και παιδαγωγικές προεκτάσεις: Στο. Ματσαγούρας Η.Γ (επιμ.),. *Σχολικός Εγγραμματισμός: Λειτουργικός, Κριτικός και Επιστημονικός*, 466-511. Αθήνα: Γρηγόρης.

Τσιτσιπής,Λ.(1996).“Γλωσσική ηγεμονία και γλωσσική συρρίκνωση”:Στο «*Ισχυρές*»-«*Ασθενείς*» γλώσσες στην Ευρωπαϊκή Ένωση. *Όψεις του γλωσσικού ηγεμονισμού*. 43-52.Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Τσοκαλίδου, Ρ. (1999). Η χρήση της γλώσσας και τα δύο φύλα. Ομιλία στο πλαίσιο του προγράμματος "*Αφιέρωμα στις σχέσεις των δύο φύλων*". Επιτροπή Κοινωνικής Πολιτιστικής Δραστηριότητας Βιολογικού, Α.Π.Θ.

Τσοκαλίδου,Ρ.(2001).Γλώσσα και φύλο. Στο Χρηστίδης Φ. Α. (Επιμ.). *Εγκυκλοπαιδικός οδηγός για τη γλώσσα*, 104-107. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Φραγκουδάκη, Α.(16 Ιουνίου 2001). Οι νέοι και γλώσσα τους. *Τα Νέα*. Ανακτήθηκε από <http://www.tanea.gr>

Φραγκουδακη, Α.(1976). *Γλώσσα και Ιδεολογία*, Αθήνα:Εκδόσεις Παπαζήση.

Φρειδερίκου, Α. & Φολερού Φ. (2004). Τα κορίτσια παίζουν: Αναπαραστάσεις του φύλου στην αυλή του Δημοτικού Σχολείου. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Χατζηαργυρίου,Τ. (2005). Οι έμφυλες σχέσεις στη σχολική τάξη μέσα από τη γλώσσα. (Διδακτορική Διατριβή, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Μυτιλήνη). Ανακτήθηκε από [1C1SQJ_enCY865CY865&sxsrf=ACYBGNSHAEYFtPrqWD6D1nyPr11uDh4nJw%3A1572208719116&ei=TwC2XaTcBsP5sAfZ8pyIBw&q=oi+εμφυλες+σχεσεις+στη+σχολική+τάξη&oq](http://www.kapotea.gr/1C1SQJ_enCY865CY865&sxsrf=ACYBGNSHAEYFtPrqWD6D1nyPr11uDh4nJw%3A1572208719116&ei=TwC2XaTcBsP5sAfZ8pyIBw&q=oi+εμφυλες+σχεσεις+στη+σχολική+τάξη&oq).